

5296/A A xxxv

7/j Puteanus

Erycius

=Henry Dupuy (Henry Dupuy 1574-1646)

Cf. Vicaire -

Ex copia
Christiani Augusti
Schnabel.

By Johann JORIS

PUTEANUS

8801

7.821

56276

ERYCI PVTEANI
COMVS,
SIVE
PHAGESIPOSIA
CIMMERIA.
SOMNIVM:

Secundò jam & accuratiùs editum.

LOVANII,
Typis GERARDI RIVII.

CIↃ. IↃC. XI.

Cum Priuilegio.

Kῶμος, ȣ, ὁ, Comeſſao. Convivium luxu=
rioſum, laſcivum. It. feſtivitas in Convivio.
Comprehenditur hoc noīe de amatoriæ la=
ſciviæ ac ꝓterviæ genq. Generaliq tr de
illis, q amatoria quadam laſcivia ꝓtervia
q ac neqtia vtuntr. Interdum Comeſſan=
tium agmen. It. laſcivia et ꝓtervia, qua=
lis eſt commeſſabundorum et amatorum
juvenum. It. Feſtum, quod magna cum
hilaritate pagit tanquam à commeſſa=
bundis. It. Saltatio q̃dam in Comeſſationi=
bq uſitata. It. de petulante et laſciva
Cantilena. It. Kῶμος, Deus pſes, co=
meſſationum ſ. laſciviæ ꝓterviaq comeſ=
ſabundorum hoium.

CHRISTOPHORO VAN ETTEN, DOMINO DE CAVWERBVRCH,

ERYCIVS PVTEANVS.

Dedico conſecróque.

COMVM, ſive PHAGESIPOSIA CIMMERIA, quibus CONVIVIORVM LVXVM proſcripſi, ad te mitto, Vir nobilis, vt nomimine tuo ornem & illuſtré. SATIRA eſt, SOMNIVM eſt, Luſus eſt, noctis & caliginis opus: non inamœ-

num tamen, ſi rerum fictâ quadam imagine delectaris. An me fallit Genius ille tuus, illa paternæ indolis matura, & ſine vitio amœnitas? delectaris. Litterarum has delicias amas, Litteris imbutus; & riſum, ubi alius iras, colligis. Dici, & ſtilo adumbrari ſuſtines, quæ non uſurpas; pungi & puniri, quæ damnas, à bonis honeſtiſque moribus aliena. Paterno exemplo, non Luxus aut vanitatis, ſed virtutis inſtrumenta divitias habes. at ego, virtutis etiam amore, vitia quædam publica & promiſcua, quaſi orbi & ævo noſtro deſint, in alieno aut ignoto perſequor.

ſequor. Vitia, quæ lucis exilio mulctata, nonniſi in tenebrarum hodie regno licet invenire: publica verò & promiſcua, quæ privatus aliquis, quia celare non poteſt, defendere audeat; quia in mores familiámque aliunde adoptavit, neget eſſe ſua. Sed vitia noſtra (promiſcuè hoc etiam dicam) ſive ab aliis, ſive à nobis, noſtra ſunt; magis etiam noſtra, ſi excuſamus. Nunc igitur, ut morem ævo geram, ſcenæ meæ fictionem ad CIMMERIOS transfero, & ignotam regionem noctis. Siquis niger, ſiquis improbus, ſiquis luxu perditus, hîc habi-

tat: in orbe noſtro nihil eſt quod culpem. Vigent candor, probitas, ſobrietas; & quidquid vitium erat, virtutis perſonam induit. Sed ego quæ vidi, quæ audivi, cum nec oculis, nec auribus uterer, tanquam luſum eſſe cupio, & omnis ſimul luxurię ſpurcitiaéque amuletum. Sic faciliùs bona & ſalutaria præcepta penetrant, cùm amœnitate veſtiuntur. nec laboranti ſtomacho averſóque conciliari cibus poteſt, niſi blandimentis corruptus. Quem verò omninò ſenſum COMVS hic involvat, neſcio: Ὀνειροκρίτην non conſului. Et an quis alius volet? Iucun-

cundiùs neſciri quædam interdum poſſunt, quàm ſciri. Illud cavendum etiam, ne perversâ interpretatione Somni religio violetur. Noctes obſcuræ ſunt, ut & imagines ejus laborare tenebris fatearis. Neminem igitur offendere narrando poſſum, niſi quem vitia ſua denudant: neminem ſomniando, niſi nũc demum qui ſcribunt, Atlantes ſunt, & Somniare deſierunt. Mihi certè hæc felicitas necdum contigit: quietis meæ nocturnam malaciam infeſtæ ex interuallo umbræ conturbant. Tales illæ ipſæ, quas in lucem ire nunc jubeo, atque adeò (Famæ Ge-

nius faveat) perennare. Vmbras, dicet aliquis, in lucem? perennare? portentum eſt. At ego CIMMERIAS ipſas præſidio lucis æternas faciam, radiiſque muniam à Virtutis tuæ ſplendore. Ignis frigore ſeptus, & hieme ſtipatus, robuſtior eſt: ita fulgenti lumine umbræ circumſcriptæ, denſantur, nec vires capiunt niſi ab hoſte. In te quidem, nihil, quod vitalem (ut ita dicam) caliginem SOMNIO meo addat, reperio, præter ignem & illuſtres Heroici animi dotes. Hoc nunc igni obſcurum COMVM, conſpicuum facio: ſtili ingeniíque

que Luſum CIMMERIVM tuo, ut dixi, Patríſque tui Viri ſummi, nomine orno & illuſtro. Tu quidem imago Patris es: ad magna & ſublimia virtutis gradu ſcandis. Dicerem, Pater ipſe es, niſi diſcrimen atque intervallum pietas faceret. Etenim quotieſcumque cogitationes à Patre ad te flecto, rediiſſe ad Patrem videor. Quem imitaris, refers; & quem gloriari poſſis, exprimis. Accipies igitur munuſculum iſtud, quod jam prior Pater libavit: accipies, quod dare Patri videor, quia tibi. Illi debebam Famæ & Tranquillitatis

hoſtimentum, tibi ſolvo: & quaſi parum eſſet, unius auctoritate COMVM meum munire, geminam præſcribo. Tuum Patríſque lædet nomen, qui hunc librum; & quem tuum videbit Pater, defendet. Tu defendes quoque, & furentem indocti Livoris inſaniam ſtrepitúmque compeſces. Vale, vive, cultum obſequiúmque meum ama, ô Gemma & delilicium ordinis tui & gentis. Louanii, III. Eid. Quinct. ∞. IↃC. VIII.

AD E. PVTEANVM HOSPITEM, & intimum amicorum.

NON *ſic Oreſti fidus aſtitit ſuo*
Phocæa quem tellus tulit,
Cum matris igne vultibúſque territus
Laſſauit vltrices Deas,
Quanta hoſpitalem poſtquam inivimus larem
Tecum mihi concordia eſt.
Non ſi per igneis ire candenteis pares,
Amice, & ultimum latus
Septentrionis defatigatum minis
Et aſpero crudum gelu,
Vel qua vagãtem preſſit Alceides pedem,
Gadéſque terrarum extimæ
Ponto cadentes audiunt Phœbi rotas,
Ignavus accurram comes.
Nec ſi leanæ vis reſurgat igneæ,
Caprámque coniungat leæ,
Dapéſque noſtras ore & vnguibus trahant
Ditis venenoſæ ſtriges,

Quales

Quales paratis aſtitere ferculis,
Profana Phinei cohors,
Vſquam revellar: ſic potentibus Deis
Sic Delio viſum fuit.
Nec ſi trilinguis Tænarum ſervet canis,
Vt irruente Theſeo,
Tecum recuſem, PVTEANE, *pallidas*
Inviſere Vmbrarum domos,
Sedéſque noctis, impiiſque Manibus
Inenatabilem Styga.
O & meorum prima pars ſodalium,
Sacrúmque poſteris caput.
Non ut tremiſcas triſte livoris malum,
Et ſeculi diras aves,
Quas imperita tollit indignatio
In proximum cælo genus,
Aut inchoatis hactenus laboribus
Musisque ſubtrahas manum:
Sed ut ſuperbus inter ignavos eas,
Adoreáque nobilis
Ipsóque laudis gloriaéque lumine
Imbelle proteras pecus.
Qualis volucris fulminatoris Dei
Cum credidit cælo caput,
In altiora fertur, obſtrepentium
Secura, quas tellus habet,

Nubéſ-

Nubéſque penna ſcindit, & flammam Iovis
  Contra intueri nil pavet.
Vel ut cruentis per iocum vibicibus,
  Qualis Lycambeus gener,
Premas inertes; ſive pungendo lubet,
  Seu fortè cæſim mavoles:
Non parcere vllis certus invidentibus;
  Virtute ſat potens tua.
Seu te Menippi, ſeu Bionei juvant
  Non inverecundi ſales,
Nihil dature longa quod mergat dies,
  Aut impotens obliuio;
Ipſo furore major allatrantium:
  Vt ſæva tigris aut aper
Abit moloſſos inter & pedem ſtruit,
  Dentis relicturus notam.

CORN. A MARCA

IN COMVM CLARISS. VIRI ERYCI PVTEANI

TETRASTICHON.

DELICIAS COMI, *Sybaritica prandia, Floræ*
Gaudia, luxuriæ multicoloris opes
ERYCIVS *docto* PVTEANVS *acumine ſtringens,*
Dignum Attellano pegmate ludit opus.
SOMNIA *nuda vocat; ſed quid, dum ſchemate nudo*
Somnia lectorẽ vera docere queant?
Quid melius vigil, & preſſam ſi conſulat aurem,
Tam bene qui Suadæ ſomniat in gremio?

ERYCI PVTEANI
COMVS,
SIVE
PHAGESIPOSIA
CIMMERIA.
SOMNIVM:

QVÆ nec facta, nec futura ſunt, dicam; ſtili, aut ingenii cauſsâ. Non offendetur, quiſquis ludum aut amœnitatem amat, Litteris Muſíſque olim agnatam. SOMNIVM eſt, & hoc narrare mihi liceat; ſed Interpretem arcere, qui aut facta, aut futura volet deſignari. Abi, & dragmam alibi pete, mendacio premium. Ὄνειρον qui ὄνειρον dixerit, is divinus. Quid verba mea torques lime, & innocentem ſermonem afficto ſenſu adulteras? In nube aut igni imagi-

nes rerum malè feriati diſtinguunt, & cæcutiunt: pariter in nube & igni cogitationum, atque ſomni. Abi igitur: ego quæ vidi, non vidi. Siquod CIMMERIVM eſt, hîc fui; ſiquæ PHAGESIPOSIA, his interfui. Quæcumque leges, ſemiſepultæ mentis labores ſunt, & nigri ſilentii ſimulacra. An & Somniare mihi nefas? tum Naturam accuſemus, & cogitationes omnes, ventorum inſtar, in vincla demus, & Vlyſſis utrem. Cogitationes? imò res actionéſque omnes humanas. Etenim quæ manu aut mente diurnâ agimus,

In ſomnis hæc eadem plerumque videmur obire.

Lucis ſive curas, ſive delicias nox excipit, & cùm ſomnus obrepit, velut in ſtagnanti quadam nebulâ repræſentat. Nimirum,

—— ubi eſt diſtracta per artus
Vis animæ, partímq; foras ejecta receſſit,
Et partim contruſa magis conceſſit in altum, —

tamen

tamen viget, & in mortis umbrâ vitæ munia, conſilia, imò deliria, vanis deluſa imaginibus, molitur. Sic nec quietem uſquequaque ſine labore mortales habent. curarum & nugarum reliquiæ, die exantlato, lectulum unà ſcandunt, & membra ſopore irrigata, vel terrore lancinant, vel gaudio demulcent. *Traducitur autem* (cum Lactantio dicam) *mens cogitatione cæcâ, cùm cogentibus tenebris ſecum tantummodò eſſe cæperit: dum intenta eſt in ea de quibus cogitat, repente ſomnus obrepit, & in ſpecies proximas ſenſim ipſa cogitatio declinat. Sic ea quæ ſibi ante oculos poſuerat videre quoque incipit.* Sed ego narrare nunc incipio: qui Somnium æſtimas, & delicias admittis, puſilli temporis damnum impende: hoc præmium poſco, ut audire ſuſtineas. Lib. de Opificio Dei.

NOCTIS ſenium erat, & adultâ ſomni dulcedine, ſimúlque imagine involutus, per ſuburbanos colles opaco mentis itinere errabam. Varia & verna quædam amœnitas

tellurem veſtierat, pulſo hiberni anni ſquallore: cúmque in ipſo frondoſi nemoris aditu Dryadas meditarer, animúmque concuterem, ſcripturus Silvano carmen; in denſiſſimum pænè antrum delatus ſum, cujus veſtibulum naturalis arborũ ſeries fecerat, & limen religioſæ frondes inumbrârant. Iuxtà, atque adeò in ſupercilio puriſſimi fontis congeſtæ è grumis ceſpitibúſque menſæ erant, ſparſim corollæ, & reliquiæ quædam bellariorum. Convivium aliquod fuiſſe, madens adhuc lacte vinóque ſolum indicabat. Ab ipſo ſpeluncæ penetrali nuptiale quoddam murmur luménque exibat; ut omninò appareret, è Nymphis aliquam à novo in thalamum ſponſo deductam eſſe. Mirabar ego caſtiſſimum ſecretum, & cujuſmodi in Ithacâ Homerus fabulatur, Veneris Amoríſque numinibus impleri; cùm neſcio quis humanâ formâ auguſtior, tanquam è confinio lucis & umbræ emergere mihi viſus, ipſum planè

planè Gratiarum ac Lubentiarum omnium ſimulacrum. Veſtis vultúſque Androgynum loquebantur, & à Mercurio Veneréque ſexum: reliquus ornatus & effeminare virum poterat, & in feminâ mollitiem augere. Caput roſis gemmíſque diſtinctum, & radiorum quâdam majeſtate: coma in cirros cincinnóſque digeſta, odoribus perfuſa, auram quoque imbuerat. Sed has delicias crebri acidíque ructus, & onuſti indicia ſtomachi deformabant. Conviviorum aliquem Genium eſſe facilè conjiciebam. nam & multo ſanguine facies rubebat, & toto videbatur corpore hilaritatem induiſſe. Geſtu mollis, ætate juvenis erat, *καὶ ὄυπω ἔφηβος, ἐρυθρὸς ὑπὸ ὄινȣ. nec adhuc ephebus, præ vino rubicundus*, & quaſi epularum hæſiſſent in ore reliquiæ, ſpinâ argenteâ dentes perfodiebat. Mox lævâ facem, dextrâ auratum roridúmque Liberi lepôre cornu complexus, identidem libabat. dixiſſes & ſpecum lumine, &

fontem fragrantiâ violari. Mihi de Iovis poculo ſubiit ſuſpicari, & cujuſmodi primi mortales habuêre. Quippe memineram κερᾷν hac origine apud Græcos eſſe *miſcere vinum*, aut *infundere*; κρατῆρα quoque ἀπὸ τῦ κέρατος, quaſi κερατῆρα dici. Ergò, cur non (tacitâ mecum querelâ muginabar) ſic non vivimus hodie, & ſimpliciſſimâ voluptate Naturâ matrem agnoſcimus, quam Aſiatico nunc ubique morbo fecimus novercam? Sed quæ frugalitas tamen, ſi corneum corticem ſplendentis metalli fuco pellimus? ſi ambitio terram lutúmque invênit, quo laſciviat? ſi non Sabinis tantùm, ſed Indicis paſſim diotis Ebrietati litetur, præ quibus vile, ſi Diis placet, aurum eſt? Menſæ, vaſa, lances, epularum ſumptus ſuperant: parum, haurire uno convivio dena millia æris, pari niſi pretio miniſtres.

— *Mero committere gemmas,*
Atque aurum violare cibis,

plebejum eſt: opes prodigalitate æſtiman-

æſtimantur. Inter haſce cogitationes meas rectà, & ſine veſtigiorũ vicibus allabitur Androgynus (Ægyptiam aliquam ſtatuam moveri putabam;) & ut ſpernere divitias videretur, ſparſa in anteceſſum gemmarũ miſſilia divinâ pedum conſtantiâ calcabat. Dubitare cœpi, an in tam ornato corpore mens Philoſophi habitaret: veſtitam olim purpurâ Sapientiam, & pleroſque è Barbatis illis non ſpreviſſe tantùm lautiſſimas opes, ſed abjeciſſe. Ponè puer ſequebatur, qui florido vultu, & ſuperbo ornatu LVXVM referebat. Puella etjam, ne & ſequior ſine miniſterio ſexus eſſet, ſed infra ſexum mollis, pompam augebat, variegatum auro crotalum ſiſtrúmque gerens, & quidquid ad LASCIVIAM priſca Muſa, aut Voluptas invênit. Hi nutum veſtigiúmque Heri obſervabant; & medium mox, accepto ſigno, cingentes, cantillare, tanquam ad Mydæ tribunal cœperunt. Me inſolitum ac planè divinum me-

los totum hauſerat: & victus dulcedine, jam nutabam in ſomnum; cùm ecce Androgynus cõcuſſam admovit luminibus meis facem, omnémque ſoporis nebulã diſſipavit. Tum verò immotis ſtrictíſque oculorum radiis, & qui flammam vicerant, me intuens, An tu neſcis, inquit, Sacris meis pervigilium deberi? Necdum Solis occaſus eſt, & ſomnum ordiris? Si numen meum neſcis, inter mortales immortalis ago, Nocturni genus, Amoris Lætitiaéque Genius, Δάιμων ὁ Κῶμος, παρ' ὅυ τὸ κωμάζειν τοῖς Ἀνθρώποις. COMVS *Deus, à quo mortalibus Comeſſari eſt.* Longè latéque imperium meũ provexi, & ex quo Sybaritæ toto orbe vivere cœperunt, ubique gentium color. Iam Sacra mea, PHAGESIA, ſive PHAGESIPOSIA ſunt, Scriptoribus nominata, & Luxu Laſciviáque peraguntur. Paucis: totum Voluptatis regnum meum eſt; nec felix quiſquam, niſi qui meus. An & ornatum adſpicis? hic

me

me decet, & ſexus utriuſque fœcunditatem adeptus ſum, ut dare me delicias poſſe cenſeas, & accipere. Deum viri, Deam mulieres, ſed eundem Genium venerantur. neque id à numinis ratione alienum. Veneris ſignum (ut de aliis taceam) in Cypro olim *barbatum corpore, ſed veſte muliebri, cum ſceptro ac ſtaturâ virili*; ut mas ac femina videretur. quam eâdem de cauſsâ Ἀφρόδιτον Ariſtophanes appellavit. Atque ego ex hac natus, referre matrem non poſſum, niſi ſexu utroque polleam. Quid verbis opus? & Venerem, & Mercurium, ſi is pater, ego dabo. Ergò pueri & puellæ adſint, viri & matronæ adſint, & ab uno ſuum quiſque ſexum numine fœcundent, ætatem oblectent. Quæ mortalium ſine voluptate vita? pœna eſt. Hanc, ſi ſapere conſtituiſti, fuge; illam carpe, & quem in finem benigna te Natura produxerit cogita: non ut miſerum durâ virtute crucies animum, & è felicitatis contubernio protur-

bes; ſed ut mollitie bees, ut ſuavitatibus lubentiiſque omnibus irriges foveáſque, velut tenerrimam brevis vitæ flammam. Itaque mortalis,

Immortalia ne ſperes, monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.

Ego tam profani ſermonis audaciam nullâ patientiâ digerens, infauſtum numen, velut portentum deteſtabar. Fuga in mente erat, ſed alæ in votis; cùm ecce denſiſſimâ nube repente ſeptus, ſublatúſque, adſpirante & impellente neſcio quâ aurâ, deferor, Zephyri, an Somni? Pſychen putares in ipſam Cupidinis regiam vehi. Sic ergò denſato aëris rore ſepultus, momento temporis in noctis regionem, & ignotum mihi orbem veni.

Ἔνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε
Ἠέρι καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι, οὐδὲ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,

Οὐδ'

Ο'υδ' ὁπότ' ἂν ςείχησι πρὸς ὀρανὸν
ἀςερόεντα,
Ο'υθ' ὅταν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' ὀρανό-
θεν προτράπηται.
Α'λλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται δειλοῖσι
βροτοῖσι.

*Hîc populus, latebroſa hîc mœnia Cim-
merium,*
*Quos premit æternâ denſius caligine
fumus*
*Aëris impuri; & quorum Sol exul in
orbe eſt,*
*Seu quando exoritur, naſcenti lumine
cælum*
*Complens, ſeu terræ refugum cùm ſub-
trahit ignem.*
*Nox miſeros urget, longis nox cæca te-
nebris.*

Vix udam pedibus terram tetigeram, &

— *circumfuſa repente*
Scindit ſe nubes,

partímque frondoſo vicini ſupercilio amnis, tanquam itinere feſſa, incubuit; partim obſeſſum caligine cælum novo noctis fomento denſa-

vit. Cœpi circumferre oculos, & in reductâ valle ſtructuræ quoddam miraculum diſtinguo,

Tectum auguſtum, ingens, non centum
inſigne columnis,
Sed quantæ Superos cælúmque, Atlante
remiſſo,
Suſtentare queant.

Limen lauru & lucernis illuſtre, Regiam eſſe COMI inſano pænè titulo indicabat. Iam primis veſtibuli gradibus imminebam, cùm à tergo veſtigia mea neſcio quis preſſit. Reſpexi ad ſonum, & adhærentem ecce amiciſſimum meum ADERBAM video, tanquam ab eodē numine deductum. Salutavi, &, Te quoque mores, inquam, juventutis agunt, nec treſviros aliquos metuis, aut homines octo? Extra jocum: Hoc noctis, imò loci, virgula nos divina junxit. Fortunæ meæ teſtem & conſortem exoptabam: te præcipuè, quem animi ac ſtudiorum feci. Ille me complexus arctiſſimè, Tuus, inquit, ero, mi PVTEANE, etiam cùm

cùm non ero. Sed hoc jam neſcio mehercle, ſim, an fuerim, & omninò à vivorum contubernio ſejunctus. Obnubilatam quippe caligine mentem gero, ne oculos dicam: Fatum me, an frater ejus Somnus ludit? Equidem è nube hîc mihi natus, & in alium effuſus orbem videor, ubi mortui ambulant, & tenebræ coluntur. Dubiâ & fuſcâ voce iſthæc proferebat Aderba, ut planè & ipſe videretur ſermo nocte infectus: cúmque propiùs lumina admoverem, fugiſſe è facie loquentis ſanguinem animadverti. Itaque manum ejus premens, Vive mi amice, inquam, animúmque erige. Tuti ſumus, ſi viri eſſe volumus. ubicumque oculos clauſeris, tenebræ ſunt. cæcum imitare; in luce noctem, in Sole caliginem habes. At iſte, inquit Aderba, horroris locus, velut lucus eſt; & lemures, ipſúmque dare Acherontem poſſit, atque adeò animum planè intrepidum percellere. Ego in numeros reſponſionem acuens,

acuens, fortiori coactæ ſententiæ ſpiritu diſpellere inanem metum conatus ſum.

Quid innocentis ergò candor pectoris,
Quid puritas beata, quid virtus poteſt,
Viraginiſque dogmata Sapientiæ;
Servam nigræ ſi noctis aura obnubilat
Mentem, quatítque umbratili pectus metu?
Audebo fari: noctis aura quid nigræ
Poteſt, quid umbris obſitæ formidines;
Si liberam potente virtus aſſerit
Mentem manu, ſi candor atque puritas,
Viraginíſque dogmata Sapientiæ?
Animo pavor; caligo tedâ ſternitur.
Non pugna turpis, aut periculum; fugà eſt:
Non qui timet, ſed qui timore vincitur.

Ergò robur colligamus, & quò communis ducit Mercurius, porrò eamus. Superbiſſimam iſtam, & dignam COMO Regiam vides? penetremus. aut me Genius fallit, aut cum fructu, imò voluptate audacia noſtra erit. Dixeram, & jam promovebam pedem, cùm è proximâ

caveâ,

caveâ, ac planè Diogenis domo, ater procurrens canis, impetum in nos fecit: rigebat auribus, hiabat naribus, & ore minabatur. Latratus verò, tergeminæ imaginis mendaciſſimo ludibrio redditus, novum nobis terrorem incuſſerat. Cerberum eſſe, pronum erat ſuſpicari. Itaque converſus ad Aderbam, Nunc vivere nos deſiiſſe dicito, inquam; Orci iſtam aulam eſſe, & trifauci rabie muniri. At ille ſollerti ingenio ſcenam hanc explorans, Nimirum hoc tenebris, ait, deerat; fabulis mendaciiſque terreri quoque debuimus, & Cerbereo latratu. Ergò, vigila, inquam; imò ut ſcias quàm ſecurus ſis, dormi. ludo fallimur, & præter vocem nihil hîc quod lædat. Pandum illum latrantis rictum obſerva: dices. Vbi oſſeus in ore candor, ubi dentium excubiæ ſunt? Mollis enervíſque ſonus omnis; nec torquetur, ſed cadit. Ille excepit, &, Hercules, ait, aliquis furorem compeſcuit, miſellúmque edentavit? Vi-

vit monſtrum tamen, integræ & illæſæ fauces ſunt; & hoc agendum, ne latratu mordeat. Agendum inquam, & quia catenis liberum, ſilentio alligandum eſt. Tu Sibyllam age, &

Melle ſoporatam & medicatis frugibus offam

Objice:

ego mox, *cuſtode ſepulto*, aditum occupabo. Riſit præpoſterum jocum meum Aderba: nec moratus, lapidem humo ſuſtulit, gravíque ictu frontem Moloſſam percuſſit. Canis incondîto ululatu dolorem vulneris teſtatus, titûbante gradu in vindictam ruebat, & in umbras noſtras ſæviit. Sed rabiem iterato iactu Aderba repreſſit, brutúmque ſtravit. Geryonis diceres cecidiſſe Gargittium, & lethæâ totum nebulâ inundatum. Dum jacentis habitum contemplor, notavi formam & formidinem inſolenti modo fictam: roſtrum perſonâ velatum, reliquum neſcio quibus exuviis corpus. Collum

lum armilla cingebat aurea, ferreis diſtincta clavis: in cujus limbo hic titulus.

LYCVS CANIS, FRATER CERBERI, DELICIVM COMI, CVSTODIA REGIÆ. SIQVIS AVT LAPIDE ME ICERIT, AVT FVSTE PERCVSSERIT, LÆSVM NVMEN SCIAT, ET FATVM EXPECTET HECVBÆ, ÆTERNVM CVM LARVIS LVCTATVRVS.

Cùm legiſſem, directis in me Aderba oculis, Periimus, inquit, quantum audio, ac planè barathrum nos habet, niſi repentinum ſalutis iter Fortuna oſtendit. Ita inquam, ut Minæ ſunt, grave hoc facinus tuum, aut commune potius; & Deorum hominúmque omnium iris plectendum. Iam ad certamen ſe Aderba componebat, jam gradum formabat, ut larvarum aliquod agmen exciperet; cùm repentino clamore ac tumultu Regia perſonuit. Ego tanto horroris claſſico non leviter per-

perculſus, planè metamorphoſin noſtram exſpectabam: & ecce longa Bacchantium turba ſe explicuit digeſsítque, obviam Regi ſuo itura, jam advenienti. Tum Lycus ille, humi fuſus, & mortuo ſimilis, ſive luce (nam faces præferebantur) ſive clamore experrectus, in pedes velut è ſomno exſiluit; & totus ad blanditiem compoſitus, tanquam delicias Hero faceret, geſtientem agitabat caudam. Aderba bonum factum putavit, tam bellâ uti occaſione; &, In hanc turbam, dum licet, nos mergamus, ait; æſtus ipſe ſecuritatis aliquem portum aperiet. Interea COMVS Luxu Laſciviáque ſtipatus ingreditur: & quid attinet pompam explicare? Horæ ſuaviſſimos Veris odores, omnémque florum purpuram ſpargebant. Amorem Gratiæ, Deliciæ, Lepores, ceteraéque Hilaritatis illices ſequebantur: Voluptatem Riſus, Iocúſque. Cum Saturitate ſoror Ebrietas erat, crine fluxo, rubentis Auroræ vultu:

vultu: manu thyrſum quatiebat; ac breviter, totum Bacchum expreſſerat. Iuxtà, Inſania, Furor, Rixæ, Iurgia, Pugnæ: tum Vomitus, Cruditas, Morbi,

Et ſubitæ mortes, atque inteſtata ſenectus.

Sed inter haſce maculas aliqui cum dignitate relucebant, Septemviri Epulones, Tribuni Voluptatum. In extremo agmine Lurcones, Comedones, Ventres, & Nepotum, Apiciorúmque turba. Erat etiam qui Sardanapalum, qui Lucullum, qui Heliogabalum referret, & ne Philoſophus deeſſet, qui Epicurum. Pulchrum ſcilicet, in Sapientiæ ſinu Luxuriam abſcondere, & à blando nomine patrocinium vitiis quærere, & quoddam velut velamentum. Innocentior quidem iſta ſententia eſt, non rejicienda, *Sancta Epicurum & recta præcipere, &, ſi propiùs acceſſeris, triſtia: voluptas enim illa ad parvum & exile revocatur; & quam nos Virtuti legem dicimus, eam ille vo-*

luptati. Iubet illam parere naturæ: parum eſt autem luxuriæ quod naturæ ſatis. Quid ergò eſt? ille qui deſidioſum otium, & gulæ & libidinis vices felicitatem vocat, bonum malæ rei quærit auctorem; & dum illò venit, blando nomine inductus ſequitur voluptatem, non quam audit, ſed quam attulit. Sic vitiorum infamiam à Sectatoribus Magiſter capit, & in COMI contubernio Epicurus, quia Epicuréi. Porrò ſequebantur, & totius pompæ veſtigia premebant cæcâ caligine Nox, Tenebræ, Somnus, Silentium, Torpor, Terror, Horror, qui in limine, aut prímo ſtatim atrio, tedarum, & refulgentis undique metalli ſplendore diſſipati, evanuerunt. Vmbræ tamen audaces quædam, olímque menſarum aſſeclæ, irrepere & penetrare mihi viſæ, quibus & ipſe COMVS familiaris dicebatur. Interea

—— vario ſtrepit icta tumultu
Regia, pars oſtro tenues auróq; ſonantes
Emunire toros, altóſque inferre tapetas:
Pars

Pars teretes lavare manu ac diſponere
menſas.

Lætiſſimo obſequio tota fervebat domus. Tot coqui, ut in unam coquinam migraſſe forum Romanum videretur: tot famuli, ut exercitum diceres.

His labor inſerto torrere exſanguia ferro
Viſcera cæſarum pecudum: his cumulare
caniſtris
Perdomitam ſaxo Cererem.

Admiratione defixus hærebat Aderba, & ego manum ejus premens, Vigila, vigila inquam, niſi imago me numinis fefellit & oratio, ſollennia iſta COMI ſacra ſunt, & ut ſpectentur, fiunt. Oculos para & applauſum, poteris inter Myſtas eſſe. Ille adversùm intuens, De Myſtis parce, inquit; ad iſtas aras profanus eſſe nil moror: ſpectare tamen ſi me voles, Argus ero, non Aderba, & ridẽdam animo ſcenam imprimam. Quinetiam, dum fervet hic undantis & obſtreperæ turbæ æſtus, penetralia inimus domus, & furtivi ſpe-

ctaculi promulſide naſcentem curi-oſitatem excitamus? Annuo, ſimúl-que per confertam hominum fre-quentiam tranſverſo niſu viam ape-rio. Sequebatur Aderba, &, cùm vultus quorumdam impudentiâ ſto-lidos, pleroſque perſonatos videret, Quid iſtud? ait, in aurem mihi ſu-ſurrans; an membra jam laſciviæ deſunt, & veſtire faciem mortales incipiunt, cum pudoris damno? Et-enim plus hic larvarum eſt, quàm hominum. Ego ſubrexi oculos, & rei novitate commotus, ſeniculi ad-ſtantis laciniam duxi. Dic pater, in-quam, an his obſcœna facies, & ve-lari debet? Ille ridens, oreas vides, ait, & his vinclis oris dentiúmque feritas coërcetur. quos homines pu-tas, lupi ſunt, & è Dauniâ Gætuliá-ve mōſtra, morſu infeſta. An dicam etiam? Sub perſonâ vivere pulchrū eſt; frontem fingere, ut animus la-teat; ſimulationem induere, ut mo-res commendentur. Tamen ejuſmo-di infulis Sacerdotes ſuos COMVS inſi-

inſignivit, perpetuáſque in Regiâ ſuâ voluit eſſe Quinquatrus. Hoc ſermone non illepido excepti, ad fauces adverſi liminis pergimus. Hîc adoleſcens cum amphorâ & cyatho ſtabat, & intrantibus propinabat vinum. Is cùm meraco & nectareo ructu utrumque ſalutaſſet, Si fortè ſicci, inquit, aut ſobrii, iſto rore palatum imbuite: tam ſacer hic locus, ut jejuno etiam ſpiritu inquinetur. Hauſit prior Aderba tam religioſam fragrantiam, & converſus ad me, Liba, inquit, & æternitatis deſiderio animum accende. Etenim reliquiſſe mortales videor,

—— & Iliacâ porrectum ſumere dextrâ
Immortale merum. Steriles tranſmiſimus annos,
Hæc ævi mihi prima dies, hæc limina vitæ.

Dixerat; & ego, ut riſum jam ebullientem poculo reprimerem, eâdem pectus ambroſiâ prolui. Tum converſus ad Pocillatorem, Iſti quidem

latices, inquam, tam divini, ſitim apud ſaturos inveniant, & in ſympoſii calce. Imò ait, ut delicias ſcias noſtri Laris, hunc liquorem vernulæ profundunt: potentis Bacchi pretium norunt, qui cum COMO cœnant: & cum dicto in Sacrarium tranſire nos juſſit. Vidimus in fronte nudæ Veneris ſtatuam è pario marmore, tanquam è rore ſpumantium fluctuum educatam. Quid attinet cum formæ detrimento formam adumbrare? in Venere Venus, & in toto lapide Voluptas ſpirabat. Cupido puer laſcivo geſtu matris æmulus, pinnis, arcu, & flammis armatus, cæco impetu amoris telum vibrabat. Ad dexterum parietem Bacchi ſignum erat, Autumni maturo ornatu muſtulentum. Thyrſus pugnum implebat, hujúſque mucronem lambentis hederæ nexus exarmaverat: diceres ebriâ [illegible] ſtatione ipſa non tantùm motu fo[illegible] ſed ſuſurro animata. Siniſtru[illegible] [illegible]res occupabat, ſpiceis ſert[illegible] [illegible]

[illegible]

cincta, & qualis in Eleuſiniis ſacris colitur, benigno cornu beatiſſimos ruris honores fundens, aureámque uberratem. Cultores ſuos hæc numina invenerant, & jam genua laborabant ceratis deliciis votorum. Legebam dapes, merum, formam, & quidquid Gula aut libido poſcit. Murmur verò totum locum humiléſque ſuſurri impleverant; &, ne priſcus libidinis geſtus deeſſet, dexteram plerique, primore digito in erectum pollicem reſidente, ori admovebant, bonæ Veneri ſupplices. Quin hîc quoque Nuptiarum neſcio quæ ſollennia;& ſacrum jugum viri mulieréſque ſubibant; uſu, farre, coëmptione jungebantur. Ergò in thalamum nos veniſſe COMI intellexi. Nam & virgines quædam flammeo nuptæ incedebant, quæ laneis vittis poſtes ornaverant, oleóque unxerant,aquâ adſperſæ,& pronubo annulo oppigneratæ: aliæ è gremio matrum rapi, Sabinarum in morem. ac interim Talaſſio, Talaſ-

ſio audiebatur. Dum miramur tam inſolitos ritus, ecce ſimulacra pluſcula proferuntur. Aderba ſcire avidus quibus numinibus bajulantium brachia laſſarentur, à puero prætextato, qui ſpinam albam accenderat, & pars quoque pompæ videbatur, nomenclaturam extorſit. Ille non invenuſtè, verborum compendium quærens, digitũ extendit, &, Quem primum vides, inquit, hortorum Deum appellamus, hæc ſecunda Virginenſis eſt, iſte Subjugus, tum Prema, & Pertunda: obſcœnam religionem quid exponam? ſcire, non revelare hæc ſacra licet: nec ætatem meam urge, qui nunquam non palleo, erubui. ac ſimul vultum ſermonémque avertit. Ego Aderbam compellans, Hem, ingenium pueri! inquam: ad malitiam ſapit. Nos autem quid hæremus? Hîc ad nuces, & Feſcenina ibitur: caſtæ aures ſubducendæ ſunt. Sic ergò, perluſtrato ſacerrimo loco, greſſus retulimus, & in ſpatioſam illuſtrémque tedis porti-

porticum delapſi, novo ſplendore oculos paſcebamus. Hîc Zeuxis, Parrhaſius, Apelles, & ſiqui iſtius notæ, Naturæ opera coloribus vicerant; hîc Lyſippus, Phidias, Praxiteles, & magni illi imaginum Promethei ſudârant. Maturæ artis mera miracula cerneres, partim penicillo adumbrata, partim celte & ſcalpello effigiata. Imago tamen COMI inſigni & pervetuſtâ picturâ eminebat, quam ipſam olim Philoſtratus Lemnius deſcripſerat. Ego Latinè brevitérque repræſento.

COMVS DEVS, *à quo mortalibus Comeſſari, in thalami foribus adſtat aureis, hinc lumine, iſtinc tenebris circumfuſus, tanquam in pugnâ noctis ac tedarum. Quid mirum, contemplantis oculos caligare? non corpore, ſed tempore nox adumbratur: tempus pingi difficile eſt. E veſtibulo feliciſſimos in thalamo cubare ſponſos facilè conjicias. Ad hos* COMVS *rectà ferre greſſum videtur, ætate juvenis, geſtu mollis, facie præ vino rubicundus, ac bellè potus,*

face in Somnum pugnans. Sanè tedis flos ætatis ac formæ à pictoribus illuſtrandus eſt, & ſine tedis cacutiunt picturæ. Comi *tamen adſpectus pauxillulum nutat, umbrámque à capite & corollâ trahit. ceteræ corporis partes clariſſimè efficta, & à faculâ relucent. Fragrantes autem roſæ tempora cingunt, tam ſanguinei vernantíſque floris, ut ipſos quoque putes odores pictos eſſe. Viliſſimum hîc quidem artis pretium color. Quid reliquum* Comi? οἱ κωμάζοντες, *ſive Luxus Laſciviáque. Crotala, ſiſtra, tympana, vides: imò ſtrepitum vocéſque ab ipsâ picturâ audis. Lampades ſublucent quoque, unde & videre, & videri Laſcivientium ille chorus poteſt. Promiſcua verò turba hominum petulanter exſilit, mulierculæ cum viris incedunt, & communes ſoleas habent, prætérque morem cinguntur. Nam & mulieri* Comvs *indulget virum agere, & viro ſtolam induere muliebrem, muliebritérque incedere. Sed coronæ his non ampliùs floridæ, hilaritate per luxum laſciviámque imminutâ. Florum enim libertas manum aver-*

averſatur, omníſque contrectatione hilaritas flacceſcit. Plauſum etiam quendam pictura imitatur, cujus maximè indiget COMVS. *Siniſtram enim ſoror ejus dextera ita ad cavum plectit ſtringítque, ut cymbalorum inſtar percuſsi articuli conſonent.*

Totus in hac tabulâ hærebat meus Aderba, & ingenioſos colores non imperitis oculis ſcrutabatur. Ego autem lentis paullatim veſtigiis aberrans, cùm totum parietem perſequerer, video in extremâ porticu, neſcio quem ſuperſtitioſo planè gradu incedentem. Vt geſtus erat, ipſis videbatur manibus pedibúſq; nunc loqui, nunc ſilere. nam & ſubſiſtebat interdum, & quoties verba colligeret, nihil à ſtatuis differebat. Mox vehementiori iterum motu erumpens, ſardonychatam jactabat manum, & orationem totam ineptiſſimâ geſticulatione obruebat. Pulchrum ſanè progymnaſma: ſed quod non poterat ſine magno ingenii cruciatu naſci. Noctis enim Encomium

comium orator conceperat, quam cùm ſobrius nunquam vidiſſet, eouſque laudibus efferebat, ut univerſum pænè obſcuraret cælum, Solémque denſis verborum telis configeret. Iterum chaos erat.

Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan,
Nec nova creſcendo reparabat cornua Phœbe:

iterum, ut Hercules naſceretur,

In faciem verſus Amphitruonis Iupiter,

Alcmenâ fruebatur: iterum Venerem ſuam Mars, Amor Pſychen frequentabat; cúmque fabulæ deficerent, etiam maritus Nocti datus ipſe COMVS. Addidit eadem levitate νυκτερέυτης ille: in hoc thalamo Amorem eſſe, gigni Voluptatem & naſci, vigere delicias & accendi. Mox ad Νυκτέλια ſermonis errorem præcipitans, vini & poculorum omnem hilaritatem tenebris conſecrabat. Atque ſic conſumpto tandem lepidiſſimo argumento, cùm obſcu-

obſcuriorem ipsâ nocte orationem finiſſet, protraxit è ſinu pyctacium, & devorare odioſo murmure verborum aliquot ambitus cœpit, iterúmque jacto velut fundamento, meditari. Ego in Poecilen me veniſſe arbitrabar: itaque, fronte animatâ, acceſſi, &, Niſi impedio, inquam, dic obſecro: an & Litteræ hîc habitant? Ille tanquam è profundâ cogitatione emergens, De Litteris rogas? ait. ita, ita, hîc habitant; nec opus tamen aut utile

Pallere, & vinum toto neſcire Decembri.

Apud Cimmerios tam locuples ingenii doctrinaéque cenſus, ut etiam ebrii ſapiant. Tu quoque ſiquid habes, promas licet: non ſcire tantùm, ſed æſtimare litteras noſtrum eſt. Ac mehercle nomen ſi juvat, ſummum ingenii pretium; occaſione utere: nuſquam majores plauſus, quàm in hac ſcenâ. Liber frontem & facundiam donat, & ut ſcias in porticum te veniſſe, mellitos verborum globulos exſpecta,

& omnia dicta factáque quaſi papavere ſparſa. Orat, quiſquis loqui audet, nec pictas temulento ore dicit ſententias, ſed eructat. Cur te celo? Tam diſertus nuper Bolenus noſter fuit, ut cum vino totam quoque cœnam declamârit. Cruda & indigeſta adhuc dictio, etſi cum nauſeâ, plauſum tamen invênit.

— Tantâ dulcedine captos
Adficit ille animos, tantáque libidine vulgi
Auditur.

Atque eâdem ingenii fiduciâ,

— & dulcedine famæ
Succenſus,

etiam carmen, quod nondum didicerat, tentavit; tam curioſâ felicitate, ut ipſe videretur Horatius loqui. Hîc dormi, ſomnia, imò delira, & repente vates prodibis. An tu putas tam difficile in Parnaſſum iter ſterni? Hiulco ſtridore Satiram, aut Epigramma molire, mendacia & calumnias in numeros coge, alienas virtutes mimico riſu exſibila, deni-

denique vitiis, & corruptelis omnibus morum adulare; & Poëtæ nomen inveniſti. Hæc ille, & ut articulum conformaverat, longiori videbatur oratione omnem Apollinis familiam compuncturus; cùm ingenti clamore pueri nunciant, accubuiſſe COMVM, & Epulones exſpectari. Nec mora, omnis illa ambulantium, diſſerentiúmque frequentia dilabitur, ac mox tanta ſolitudo, ut videretur non hominibus tantùm, ſed ipſis quoque Litteris porticus exhauſta. Ergò manum mihi injiciens Aderba, Quid ſtamus? inquit: ſine periculo tam multorum veſtigia ſunt. ſaltem, ſtomachus tibi ſi nauſeat, ludos iterum oculis demus, & ipſam PHAGESIPOSIORVM (hæc celebrari audio) pompam arbitremur. Non recuſo, inquã: præi & ſequor. & cum dicto, ceu reliquias turbæ, nos quoque ingens cœnaculum admiſit. Seorſim, pluſquàm Aſiatico circumfuſus luxu, accubuerat COMVS.

Numen

Numen aliquod eſſe, apparatus indicabat. Reliquas deinde menſas longo conſeſſu omnis ordo, ætas, ſexus ſtipaverat.

Ipſa ſinus accincta Ceres Bacchúſque laborant
Sufficere.

Quid attinet ſuperbiſſimas delicias diſpari verborum conatu referre? Pro majeſtate domus, epulæ quoque erant. Quamvis enim pavimenta marmore cæſim diminuto varia emblemata referrent, quamvis laquearia laborioſâ auri picturâ coruſca reſplenderent: tamen arte, pretio, & ambitione, dapes ſuperabant. Sed quantus ibi ſtrepitus, & quàm omnia furori ſimilia!

—— gemina æra ſonant, Idaáque terga,
Et moderata ſonum vario ſpiramine buxus.

Iam antecœnia ad illicium gulæ deflorata, jam fercula robuſtiora moroſâ fame imminuta, jam menſæ ipſæ poculorum quodam flumine inundatæ,

undatæ, effuſam hilaritatis procellam concitarant; cùm, ut aliquid ſui numinis ſpectatoribus COMVS impertiret, buccearum exquiſitiſſimas lautitias in mediam turbam miſit. Hinc ſtrepitus, & tanquam mare impulſum Africo, totum triclinium æſtuabat. Nos unda quoque hauſerat, & reciproco deinde motu in extremam columnam, velut ſcopulum, pænè illiſit. Ergò parietem, ceu litus legimus: & ecce ſenem video floridi adhuc oris, quem intuens, Téne video, inquam, optime & amiciſſime mi TABVTI? an me fallunt oculi in hac imagine rerum? Ille effuſus, Me, inquit, vides, annis conſitum, ab ipſis huc Inſubribus poſtliminiò delatum. Ego iterum: An tantum ætatis ſuis etiam alis Somnus vehat? Ita ait Tabutius; & quaſi, non locum dicam, ſed ætatem mutaverim, primæ juventæ imaginem, ſeverâ nunc cogitatione uſurpo. Acceſſerat intereà Aderba, & in loquentis collum brachia expandés,

tenerrimo amplexu ſalutis oſculum libavit. Tum verò Tabutius ſub extremam triclinii fornicati teſtudinem nos ducens, fari ſic cœpit.

Non mihi novus Cimmerius hic COMVS: in meo quoque corpore ſanguis olim caluit: aliquid bonæ ætatis ludo & lubentiæ dedi. non ſine floribus Ver habemus: nec florere omni Horâ datum eſt. Itaque miſſis nugis, ad ſeria, ad quietem, ad Sapientiam me compoſui: anni animum confirmarunt. Hunc ſpecto ſolutæ corruptaéque vitæ typum, ut damnem atque irrideam. Vlyſſem me putate; nihil in robuſtam Sapientiâ mentem Sirenes omnes poſſe. imò Democritum me putate, & tacitâ ſaltem cachinni cenſurâ molliſſimos proſcribere ſeculi mores. Vos autem alienos eſſe ab his Sacris, ab his locis maximè decet, & ne cogitatione quidem frequentare. COMVS iſte vitiorum fomes eſt; deliciis capit animos, ut enervet. Quem videtis Luxum Laſciviámque, la-

bes

bes eſt, & quidquid in homine ingenui, extinguit. Quid reliqua illa & mollitie diffluens turba? noxia, & per Autumnum ſæviens aura, quam ſine morbo, aut periculo morbi non haurias. Ne blanditiæ imponant: fraudes, aut corruptelæ ſunt. non amor hîc, ſed fucus eſt; non amici, ſed domini. Vultus iſtos cernitis, riſu & pellaciâ amœnos? livorem & malignitatem tegunt. In alieno hîc orbe, & extra homines agitis: incautos ficta humanitas deludet. Etiam dico? Admittere ſine damno beneficium non licet. Exulare Candorem & Ingenuitatem COMVS voluit; Fucum & Fallaciam civitate ſuâ donavit. Itaque affectu qui carent, quidquid ſumunt aut inſumũt, imputant; hactenus blandi, ut obligaſſe videantur. Tunc frontem & imperium ſumunt, & niſi ad arbitrium Amicum habent, odiſſe incipiunt: cùm habent, ſatis ſupérque amoris eſt, non deſpexiſſe. Hem! non hoc præſtare beneficium; eſt

vendere: & quaſi lucro poſtponi amicus debeat, in quæſtum Teſſera venit. Sed, ſi ex vero loquendum, has maculas ambitio induxit, & poſtquam promptiſſimum humanitatis officium luxu inquinatum, omnis menſæ & ſimul amicitiæ uſus periit. Exemplo malim, quàm verbis loqui; & vos ipſi, Amorem & Frugalitatem jungi poſſe ſcitis. In domo & convivio nitor amandus; ſed ingenuus, & quem modeſtia ipſa præſcribit. Videri ipſe hilaris quàm ſollicitus malis, & videre talem quē excipis, ne apparatu percellatur. Pompæ & portenta luxuriæ quem delectant, Sapiens arcet: Fortunæ ſuæ vires ſumptu non oſtentant. Vitæ placeat regula, quæ oculos amici teſtes ſuſtinet, amátque publicari. „Delicias mentiri, ut pro Genio vul„gi ſapias, ſtultū eſt. Laudo domum, in quâ nihil domino melius eſt: in quâ nec ſupellex luxuriat, nec κυλικεῖον ſuperbit, nec tori ornantur, nec parietes veſtiuntur, ut fucum faciant.

faciant. Epicteti præceptum eſt: *Noli tabulis & picturis ædes tuas occupare; ſed modeſtiâ, ſobrietate, temperantiâ depingito. Quod enim aliunde accedit, impoſturâ quadam ad paſcendos oculos adhibetur. Modeſtia verò eſt innatum, & indelebile, & perenne domus ornamentum*. Inſpici vita cujuſque & mores debent, & ab unâ aliquâ cœnâ tota victus ratio cenſeri. Ita quidem ſine moleſtiâ convivium paratum, etiam cùm imparatum eſt; nec qui ex improviſo venit, opprimit. An quis volet, ut adventum ſuum macellum ſentiat? ut *culinæ fumus* (Senecæ formula eſt) *vigiles terreat?* ut vicini omnes ſciant, hoſpitem, aut convivam adveniſſe? Malus, qui amici affectum ſumptu ponderat: ſed ſtultus & reprehenſione dignus, qui in alienum honorem intemperans, facit ſumptus, ut æſtimet; qui, ſi quid debet, demenſo menſæ pretio pariat; qui vocat, quẽ venire nolit; qui excipit, ut arceat. Miſerum beneficium, cùm in gra-

"tiam menſa cedit, & pro hoſtimen-
"to fercula ſunt ac numerantur. Vt
" vivit Sapiens, ita & amicum curat.
" nec minùs exemplo, quàm ſermone ad ſobrietatem ſe componit. Quorſum in Luxum ſevera oratio, ſi menſa diſcrepat? & Curios præcipiã, Bacchanalia ſi amplectar? Odi homines, quibus in ore ſententiæ natant, in animo nutant, qui paucis litteris immane ſapiunt, ſed vanitate & ambitione occupantur. Hoc age, ne à ſtudiis mores diſcrepent, ut dicendo pariter ac vivendo bonus ſis, & affectus tuos regas. Oppugnare verbis Fucum Luxúmque poteſt, qui Moribus cœpit: & oppugnare ego audeo, quaſi cœperim: apud vos certè, qui mores, pro ingenio bonos, amatis. Tales autem amicos præſentes quid ni cupiam? cur Larem non pandam, quibus animus patet? non invitẽ, qui excipi ſine apparatu gaudent? Vos volo, imò voco, ut ex animo lætus ſim; ſed intemperantem, &

— ſuperbum

Convi-

Convivam caveo, qui me ſibi comparat, & res
Deſpicit exiguas.

Mihi nec lubet, nec licet etiam ad exemplum ſumptuoſo eſſe, aut ad polluctum quemquam vocare, ut Herculi placeam. Ita cibum amicis paro, & convivium inſtruo, tanquam ſolus cœnaturus; nec oſtendere frugalitatem meam pudor eſt, quâ nemo niſi intemperans offendatur. Non erubeſco dicere:

Plebeios calices, & paucis aſsibus emptos
Porrigo;

tum lances patináſque, in quibus præter cibum nihil æſtimetis; imò ne cibum quidem, Apicii ſi veniſtis. *Placet cibus*, ut cum Philoſopho dicam, *quem nec parent familiæ, nec ſpectent: non ante multos paratus dies, nec multorum manibus miniſtratus; ſed parabilis faciliſque, nihil habens accerſiti pretioſive, ubilibet non defuturus, nec patrimonio gravis nec corpori, nec rediturus quà intraverat*. Et quid opus arte nidorem quærere, & unam ali- Seneca lib. de Tranquill.

quam cœnam plurium dierum expenſis onerare? Citra luxum hilaritatem inveniam, & delicias honeſtæ voluptatis. O ſuavem illam menſam, quæ famem ſedat, ſed ut provocet! quæ vigorem alit mentis, non obruit! quæ paſcit, non ſaginat. Sic dimittendus conviva, ut qualis venerat, redire poſtridie poſſit. Maximo damno cœnat, quiſquis valetudinem impendit: ſed nimium quoque proſumptu præmium exigit, qui imperio utitur, & cibo potúque ad morbum compellit.

Dixerat Tabutius, & ſimul decumano epulantium plauſu ad novam convivii faciem converſi ſumus. COMVS, ut novis illecebris vergentes ad inſaniam ſtimularet, ſubſtructis in tumulum ſtragulis, truncum corporis erexit, & geſticulantes explicuit manus, ad cytharam canturus. Iam dextrâ ſilentium popoſcerat, omnémque illum clamorem ſedaverat, & impellere ſolerti digitorum ingenio nervos cœpit;

pit; imò jugi ac planè molli carmine chordarum melos animavit.

Limen ſüavioris
Qui læve pulſat ævi,
Nomen bonis daturus
Sacris PHAGESIORVM;
Condiſcat ille molli
Ditare melle guttur,
Dotare pectus udo
Mitis lepôre Bacchi:
Condiſcat ille fracto
Terram gradu pavire,
Fulvæ vigil lucernæ,
Et ebriæ lucernæ
Cultor, novúſque Myſta
Noctis, Merique Myſta.
Nil turpe, nilque factu
Fœdum putet: latere
Caliginis ſub atræ
Velo poteſt opaco,
Quod turpe, quódque fœdum.
Quid ergò? quid moramur?
Cur non ſacro gemella
Luſu furit Voluptas
Dulciſſimi Lyæi,
Dulciſſimæ Diones?

Veni, veni Lyæe,
Te COMVS, *atque* COMI
Florens rogat caterva:
Veni, madere ſuave eſt:
Veni, perire ſuave eſt.
Pleno vetuſtioris
Florem cado Falerni
Carpamus ô Sodales.
Trullis, ſcyphis, diotis,
Carcheſiis, culignis
Delere fas ſeveræ
Nævos notáſque mentis,
Nævos notáſque frontis.
Et tu veni Dione,
Veni, veni Dione,
Riſum, Iocúmque prome
Vrentis & furentis
Duces ſatellitéſque
Cupidinis procaces.
Veni, ſinúque prono
Nectar ſalax; favóſque
Largire, lacteúmque
Rorem Süavitatum.
Triſtes abite curæ:
Tranquillitatis almæ
Hæc Sacra ſunt, perire.

His

Hîc Gratiæ decoræ,
Hîc Illices Amorum,
Laſcivientiúmque,
Libidinantiúmque
Hîc lucta baſiorum,
Compreſsiuncularum,
Et morſiuncularum,
Iam puberis puelli,
Iam nubilis puellæ.
Hîc Fervor, & Iuventas,
Lubentiaéque ſunt hîc.
Hîc ipſe COMVS, *ipſe*
Adſum pater Lepôrum,
Adſum pater choreæ,
Et arbiter Iocorum,
Et Elegantiarum
Nocturnus, ille veſter,
Mortaliúmque molle
Numen. Perire veſtrum eſt;
Sed molliter perire,
Perire non perire.
Quem non juvet virenti
Bacchíque, Cypridíſque
Vmbrare fronde frontem?
Licebit & venuſto
Rorantium impedire

Serto caput roſarum,
Micantiúmque florum.
Ergò juvet perire;
Madere, non perire;
Prurire, non perire:
Pictámque mollicellis
Signare humum choreis,
Et igneis ocellis,
Et uvidis labellis,
Et ebriis medullis —
Libare blandioris
Vernantem Amoris auram,
Catullientis auram.
Hoc puberes puelli,
Hoc nubiles puellæ,
Hoc omnis ordo & ætas
Agat: perire ſuave eſt,
Sed ſuaviter perire,
Perire non perire.

Cœnaclum totum ad pſallentis motum arbitriúmque videbatur flecti: Convivæ attoniti, & velut extra ſe poſiti, fugientem in auras harmoniam ſenſu errabundo ſequi: menſæ, dapes, cyathi, atque ipſæ circumquaque imagines ſtatuaéque, homi-

hominum inſtar, vivere & geſtire: faces & lucernæ, criſpati ſoni aëríſque gyris percuſſæ, tremulis flammulis laſcivire. Ridebat interim inſolentis ſtultitiæ miraculum Aderba, cùm neſcio quo infortunio, abacus omníſque illa liventis auri argentíque congeries cecidit. Ego ſuſpicatus vaſa quoque vivere & ſaltare ebria, magno ſplenis pruritu laborare cœpi, nec jam ampliùs impetum compeſcens, in liberrimos cachinnos erupi. Sed ô meum infortunium! Suſpenſæ circumquaque lucernæ laqueare velut cælum diſtinxerant; totúmque triclinium non minùs fumo, quàm lumine implêrant. Sed ab his aſtris malum aliquod proficiſci, ne quidem libuit ſuſpicari. Irradians tamen noxiúſque velut Saturni lychnus capitibus noſtris imminebat, pendulo fluitans motu, & tanquam ab ipſo ſtrepitu tumultúque impulſus. Putares hîc quoque vacillantis ebrietatis vitium eſſe: nam & hedera totum argentum

tum vinxerat ornaverátque. Ergò converſus ad meos, Vino, inquam, an oleo flammula hæc nutritur? an corolla fallit? Ne quære, inquit Tabutius: etiam ignem Bacchus donat, & à lucernis inſania venit. Quid opus eſt dicere? quaſi non cyathi tantùm, ſed & lampades inebrient, fumum quoque totâ cœnâ convivæ bibunt: ſitis in ebrietate per nebulam quæritur. Sed quod magis mirere, homines hîc aliqui velut lucernæ ſunt, & coronati ſedent. Vides corymbos, hederam, myrtum, more veteri; imò quod nuſquam factum, ut Apollinis furor in convivio laſciviat, pleroſque laurus non ampliùs pudica cingit. Sic Pegaſi fontem ſcatere vino volunt Cimmerii: ſic doctum eſſe, qui inter bibendum diſſerit: Poëtam eſſe, qui obſcœnus eſt. Nam poſtquam viti hederam luxus coronarum junxit, Bacchi Phœbíque cœpit numẽ confundi: poſtquam fugere Daphne deſiit, illicis Floræ blanditias aſſumpſit.

pſit. Dum hæc Tubatius diceret, identidem ego ad lucernam, nec ſine riſu ferebam oculos: quæ repentino quodam æſtu bulliens (nihil præter iram flamma erat,) ſtillas aliquot ferventis olei in veſtem meam extremam cum ſtridore evomuit, lanǽque nativum candorem, nec fullonis adhuc operam expertum, pingui maculâ infecit. Aderba non ſine ſtomacho ſuſpiciens, Ergò, inquit, injuriarum nos quædam hîc mancipia ſumus, & peſſimis inſontes modis urgemur? Nunc latratu umbræ lacerantur, nunc ardenti humore veſtes conſpurcantur, & à cane in lucernam rabies migravit. Sed ille quidem dexteræ meæ vim irámque ſenſit: & tu fuſci luridíque luminis impuriſſima anima ſpiras etjam, & exultas? Simúlque in vacuam, quæ aſtabat, ſellam evadens, valido pulmonis niſu flammam nequicquam reluctantem difflavit in nebulam, penitúſque exſtinxit. Sic igitur denſo fumo quidquid erat luminis

minis ſepultum eſt; cúmque fœdiſſimo nidore vindicare fatum ſuum videretur, nos in proximum conclave Tabutium præeuntem ſecuti ſumus. Hîc quies erat, & præter morem Regiæ, alcidonia quædam noctis. Etenim languebant tedæ, & lucernæ pænè aridæ tenue & extremum lumen ſpargebant. Somnus etiam, perfractis feneſtris, illapſus, ſuaviter diffundebat papaver ſuum. Sed jam antè vinum quoſdam vicerat; aliíque non tam corpore, quàm ſopore, ſedilia impleverant; alii in ipſo pavimento conjunctis marcebant capitibus, cirneas adhuc complexi. Aderba delectatus tam ſuavi ſchemate, Quid, inquit, an & hi Poëtæ fiunt, & in porticu recitabunt? Ego excipiens tam amœnum dictum, Scilicet, Muſarum hîc Apollo, inquam, COMVS eſt: ſed in pœnam iſti dormiunt,

—— frangent ſubſellia verſu,
Et tamen eſurient.

Tum Tabutius toto Sapientiæ habitu

bitu frontem induit, &, Quæ videtis, ait, imò quæ vidiſtis, nova, lubrica, noxia ſunt; & his tamen mens, perversâ conſuetudine corrupta, delectatur. Vos hîc ſedete, & audite: mihi loqui lubet, &, quia ſine arbitris ſumus, in ſilentii hoc ſecreto ſtultiſſimos PHAGESIPOSIORVM ritus enarrare.

SAPERE quidem bono ſi exemplo decreviſtis, alîus ævi mores inſpiciendi ſunt, cùm voluptatis jugum ferre mortales nondum didicerant. Nunc enim tenebris circumfuſi, & plus quàm Cimmeriis, omnem liberi pectoris majeſtatem protrivimus, &, quod extremum infelicitatis genus, quiſque ſibi ſervit. Animos erigite, quidquid impoſturâ allubeſcit, ſpernite: „ in ſolâ Sapientiâ libertas eſt, in ſolâ Virtute gloria. „

Virtus eſt vitium fugere; & Sapientia prima,
Stultitiâ caruiſſe.

Anne ſapere vobis videntur, qui

Luxu Laſciviáque magni ſunt, qui ferculis vinóque ſtrenui, & ſumma Sacra, COMI habent? In quâ Regiâ ſimus, quâ dominatione premamur, minimè vos fugit. Libertatem tamen animo ſi concipitis, ab iſtâ palæſtrâ alieni eritis, in quâ pro oleo merum eſt, & poculis patiníſque cernitur. Rideat, ringat, quicquid uſpiam naris eſt; turbet, ſæviat, quicquid uſpiam bilis: ſobrii eſte, mentem & valetudinem omni imperio laſcivientis ævi maiorem habete. Sedere, madere, garrire Conviviorum ſolennia ſunt: mille naturæ injuriis ſobrietas expugnatur. Iſtam ſi audimus, quicquid ultra famen ſitímque, grave & pro nauſeâ ſit. " Ac ſanè, diurnare in Convivio,
" aut pernoctare, annon Herculeus
" labor? Non perſeverare, cùm aſſe-
" deris, turpe, imò ignominioſum eſt.
" Vt qui navem conſcendit in pote-
" ſtate naucleri & maris eſt: ita qui
" PHAGESIPOSIORVM undis
" ſe commiſit. Blandas fallacéſque invitan-

vitantium voces quid refero? Sedebis, inquiunt, quantillum voles, edes bibéſque quantillum voles, liber & immunis poculorum eris, & in tuo velut lare. Sed quid fit? Vix antecœnii florem prima hilaritas fregit, & alia prorsùs oratio eſt:

Es, bibe, animo obſequere mecum, atque
onera te hilaritudine:

è melioribus diem iſtum habe, Genio & amicis paucas aliquas horas vive. Εἰς αὔριον τὰ σπουδαῖα. *In craſtinum ſeria.* An tu id agis, ut triſtitiæ velut nebulis animi vigorem obruas? Remiſſione interdum opus: *Meliores acrioréſque requieti ſurgunt.* Quippe in hunc finem Convivia inſtituta, ut vegeto quodam hilaritatis rore laſſam curis mentem imbuant erigántque.

Narratur & priſca Catonis
Sæpè mero caluiſſe virtus.

Imitare, & triſtem paulliſper ſeveritatem remove, ad curas rugáſque mox relapſurus. Mos igitur gerendus, atque etiam ingratiis. Alius

lancem porrigit, alius cyathum; nemo non urget, ut amare videatur. Sic damnoſus affectus eſt, &, quod miſerrimum, eo imprimis officiorum genere obligamur, quo lædimur. Intereà verò laſcivia gliſcit, & longo ad vaniſſimam pompam ordine, lenocinia menſæ cumulantur, non guſtanda ſolùm, ſed ſpectanda. Minimum eſt quod edimus: quaſi totam crapulam gula non capiat, etiam oculis cœnamus; in ipſis oculis gula eſt. An ad veterem morbum? *Non ſunt ad popinam*, ait Seneca, *dentibus & ventre & ore contenti; oculis quoque guloſi ſunt*. O fatuam neceſſitatem! ad fercula, imò ad pocula damnatur quiſquis accubuit: Cereris Liberíque hi vigiles quidam labores ſunt, & tunc breviſſimi, cùm maximè exantlantur. Depyges olim Athenienſes dicti, quia rei nauticæ ſtudioſi, & in tranſtris ſedentarii, nates deplanarent: nos ſumus; ſed in conviviis, & longâ ſeſſione pertinacem Socratis ſtatum vinca-

Lib. III. Natural. Quæſt.

vin ca-

vincamus. Omnes epulæ luxu conſtant, & quaſi deliciis parum molles, morâ effeminantur. In noctem prandium ducitur, in diem cœna; quietem cibi non inveniunt, ut concoquantur. priùs ſomno, quàm inſaniâ occupari, turpe: ebrios lectulus exſpectat, dimittit ebrios; nec tantum ſpatii popina indulget, ut edormire crapulam liceat, aut vini furorem edomare. Videte, ſultis, ipſam cœnæ & PHAGESIPOSIORVM ſcenam: *Dapes*, & ſimul *Convivas*.

Ad pompam & oſtentationem DAPES ſunt; nec Dapes, niſi aut voluptate morentur conſidentium oculos, aut invidiâ accendant. Ordinem ipſum quomodò explicem? Confudit fercula cupediarum indagine defeſſa luxuria; & cùm deſint quæ addantur, miſcere lautitias cœpit, ciborúmque & condimentorum velut adulteriis nova menſæ monſtra dare. Cuncta luſtrate: ab omni Miſſu auſpicium eſt. Etiam quaſi pigeat eſſe jam ſingula, coguntur in

Epiſtol. xcv. unum ſapores. *In cœnâ fit* (cenſuram Latini Stoici auditis) *quod fieri deberet ſaturo in ventre. Exſpecto jam ut mandimata ponuntur.* Si auguria placent; cum pennis aliſque altilia inferuntur, ſpecie & nidore magnifica; &, tanquam ignis ſatis non urat, aromate excocta. Tamen vivere dicas: non ut edantur, ſed ut edant, in menſam involaſſe. Turdi, coturnices, perdices, infauſtæ aves ſunt; & vilioris gulæ. Niſi & in ferculis divini adulterii memoria placuiſſet, exularet Cygnus: nunc ſpectatur ſaltem, velut ſtrenuus cõpreſſor Ledæ, & è ſtagnis in menſam tranſlatus, hîc quoque natat. Pavus ipſe, olim Samius, nunc Cimmerius, omnis Convivii verna eſt; & vix jam, floridam illam pictámque tot oculis, totóque adeò Argo caudam expandens, oculos mulcet. Sic tamen inter tot faces, quæ lucent, nubem aliquã verſicolorem, pluviúmque arcum videas: ſic & à nube umbram, in quâ non epulari tantùm poſſis,

poſſis, ſed prœliari. Nam quædam velut pugna ipſa cœna: milites & caſtra cibi ſunt; imagines lurcamur, arces & urbes expugnamus, ac diruimus: toto Convivio Bellaria ſunt, tanquam à bello dicta. Lepidè, & ad rem Manilius: Lib. 1

Luxuriæ quoque militia eſt vigil, atque ruinis
Venter; & ut pereant ſuſpirant ſæpe nepotes.

Summa, quicquid rarum aut difficile paratu, ſaporem duntaxat habet: & hæc jam delicatæ eſuritionis ambitio eſt, ut non poſſit niſi pretioſis cibis ſedari; ſi tamen ſedari.

—— Numidarum paſcimur oris,
Phaſidos & damnis: arceſſitur inde macellum,
Vnde aurata novo convecta eſt æquore pellis.

Satiricè, & tanquam Arbiter dicam:

Ales Phaſiacis petita Colchis,
Atque Afræ volucres placent palato;
Quòd non ſunt faciles: at albus anſer,
Et pictus anas enovata pennis,

Plebejum ſapit. ultimis ab oris
Attractus Scarus atque arata Syrtis
Siquid naufragio dedit, probatur.
Quidquid quæritur, optimum videtur.

Imò ignorari debent quæ ponuntur. At ne ſic quidem palatum, deliciis languidum, invenit quo excitetur. E culinâ quidquid promitur, aut origine, aut fuco peregrinum eſt, aut utroque. adeò, ut ſi quærere pudor, quid comedas, quomodò comedas, cogaris. In tãto & tam vario Luxu, etiam colores gula poſcit, ſordéntque cibi, niſi auro, argento, minio maculentur. Facit COMVS, quæ nec Lucullus, nec Trimalcio cogitavit, utroque antiquior. Sed Dii boni! quid curâ aut ſumptu opus? Conſol. ad Helviam. *Quid opus eſt* (Senecæ verbis utar) *tot artibus ventri ſervientibus? quid mercaturis? quid vaſtatione ſilvarum? quid profundi perſcrutatione? paſſim jacent alimenta, quæ rerum Natura omnibus locis diſpoſuit: Sed hæc velut cæci tranſeunt, & omnes regiones pervagantur, maria trajiciunt, & cùm famem*

exiguo

exiguo poſſint ſedare, magno irritant. O vanos! ô perverſos! Nam iſta omnia tam ſumptuosè quæſita, tam curiosè ſtructa, quid ſimplici ferculo melius habent? Ventrem, ceu cloacam ſubeunt, & comeſta eâdem fœditate occupantur. *Vis ciborum voluptatem contemnere? exitum ſpecta.* Imò vis ciborum ambitionem contemnere?

CONVIVAS ſpecta, & ridiculum auſpicium laſcivientis Canopiſmi. *Mollibus* (Sapientis Latini vox eſt) *lenibúſque fomentis totum laceſſitur eorum corpus; & ne nares interim ceſſent, odoribus variis inficitur locus ipſe, in quo luxuriæ parentatur.* Placere aër non poteſt, niſi unguentis & ſuffitu corruptus. Sic quoque ciborum nidor vincendus eſt, ut ſuam nares voluptatem inveniant: ſic ad Cimmerios tota migrare Arabia debuit, nequid Laſciviæ deeſſet. Ergò nec ſine mollitie Lavatio eſt, & ut ſciatis ſordes æſtimari, meliorem aquâ (quam optimam tamen Lib. de Beatâ vitâ.

 Pin-

Pindarus vocat) ſuccum invênit COMVS, floribúſque rorem expreſſit, quo abluantur. Viles, quia ſine fragrantiâ, fontes ſunt, & quibus, ſaluberrimo naturæ inſtinctu, pellere ſitim olim mortales ſolent, nunc vel fuliginem dedignantur. Ite Cimmerii, & Victuæ Potuaéque aram ornate: ſic ad COMI formulam vivitur. Prima verò & moleſtiſſima de ſeſſione herciſcundâ velitatio eſt. Locum quiſque fugit, ut occupet; modeſtè, graviter, officioſè aſſidet, ut quàm diſſimillimus ſurgat. Etiam Sciſſoris munus controverſiam facit, quæritúrque qui cœnam virginem, non ſine venere violet. Ex more ſcilicet, ne quæ ſuperbè parata, ſine pompâ deſtruantur.

—— Nec minimo ſanè diſcrimine refert,
Quo geſtu lepores, aut quo gallina ſecetur.

Arte igitur opus, & eruditâ quadam manu: quam, ut promptam alii cum oſten-

oſtentatione habent: ſic moroſam alii, ne peccent, ut etiam non guſtare malint, quàm ſecare. Sic verò intacti aliqui cibi remanent, & vulnus effugiunt, mox famulorum manibus lacerandi. Hi mores ſunt; ſed quos divitiis ſuis fovet, quiſquis vitiis elegans, omnémque in Luxu felicitatem vitæ, atque famæ ponit.

Vocem hîc contraxit Tabutius, & velut ſermonis materiem colligens, ſeriâ hæc mente, quæ dixerat, digerere nos juſſit, atque paullulum etiam, ſi luberet, inambulare. Surrexit ipſe, & ſedato paſſu nos ducens, longiorem orationis ſeriem promiſit. Iam repetitis ſpatiis, aliquoties conclave emenſi eramus, cùm experrectus ex iis unus qui ſtertebant, & deliquio lucernarum perturbatus, accurrit, flammuláſque fugientes infuſo oleo revocavit. Sic momento repulſa nox fuit. ille verò, quaſi minimum etiam guſtum hauſiſſet ſomni, non perfunctoriè dormire iterum cœpit. Itaque

cum

cum novo lumine nova Tabutio diſſerendi occaſio nata: ſed dum aures animúmque arrigimus, & dicturientis auſpicium officiosè veneramur; ecce è triclinio, pallium trahens, EVPANTVS advolat, communis ille noſter, non amicus tantùm, ſed Genius; purpureo virtutis colore venuſtiſſimè perfuſus. Loqui parabat: ſed Tabutius prævertens, Hem, inquit, an ſic delicias COMI deſeris, & hilaritatem? Vbi corolla? & cur non faciem iſtam obumbras, ſic multo rubore & igni læſam? Imò ait Eupantus, non frontem tantùm, ſed faciem & caput, ut hinc fugiam. Etenim iraſci Cimmeriis omnibus poſſem, tu iſtum mihi ſi affectum indulgeres. Per ludum cruciari, ſæviſſimum eſt. non COMVM, ſed ludibrium, imò convicium invêni: temulentum virus ridens Calumnia effudit. Quot linguæ, tot plagæ; voces, vibices quædam erant, vix etjam Cynico animo concoquendæ. Hac pœnarum adventitiâ exceptus ſum,

ſum, etiam cùm peccaſſe me neſcirem. Itaque interrogavi crimen meum: & menſæ Genium geminâ ſum dictus impietate violaſſe. Tabutius, velut urgens, Et quâ impietate? inquit. Illâ ipsâ ait Eupantus, quâ tu, ô veræ Sapientiæ & Virtutis germen, religioſum me eſſe docuiſti: Sobrietate, & Silentio. Me miſerum! Parcus cibi, & ſermonis fui, & offendi: contracto linguæ peculio, σιώπηλος ſedi, & tanquam Pythagoricæ ſeveritatis alumnus reprehenſus, & petulantiſſimis garrulitatis ſpiculis confoſſus ſum. Excipiens Tabutius, Hoc miſerum profectò, inquit, peccare, quia non pecces: calumniæ ſtigmate dignum cenſeri, quòd opportuno freno linguam coërceas, *verbáque* (cum Appulejo dicam) *quæ volantia Poëtæ appellant, ea verba, detractis pinnis, intra murum candentium dentium premas*. Sed inter garrulos tacuiſſe, ne nunc quidem te pudeat aut pæniteat. Philoſophum agit, qui ſuo ſilentio alie-

nam

nam ἀδολεσχίαι reprehendit.
Διὰ δὲ σιωπῆς πικρότερον κατηγορεῖ.
Silentio accuſare licet acerbius.
Addidit Eupantus, à ſuperbiſſimis madidæ garrulitatis Tribunis, exilium ſibi paratum: ideóque præverti velle, & eâdem nocte proficiſci; ut ire, non expelli videretur. Non ſine ſervitute voluptatis apud Cimmerios vitam eſſe; imò ne vitam eſſe, æternâ caligine obſeſſam. Hæc cùm dixiſſet, de GAIO VIRIO amico ſuo quæſivit: &, Vidiſtin', inquit, ô Tabuti? Nam in hac Noctis aulâ oberrare dicitur; ſed infortunium inventurus, niſi caverit; ac planè abierit in regionem almæ Lucis. De Virio, inquit Tabutius, pone metum: cavit, abiit. ac nos quidem idem illud iter molimur. Tu cum bono Mercurio evangelia præfer: ſubſequemur. Nec mora; ille, vale dicto, per poſticum aulæ diſceſſit. Tum verò Tabutius, inter ambulandum Eupanti caſum revolvens, diſſerere ſic iterum cœpit.

Inter

Inter præcipuas Comeſſationum maculas, cum maximo veræ & honeſtæ hilaritatis damno Garrulitas eſt: ſed eò inverecundiæ proceſſit, ut etiam virtutis nomen aſſumpſerit. Loquentia eloquentiam oppreſſit, audacia verecundiam, Si examinamus, madent vino PHAGESIPOSIA, garrulitate diffluunt; linguæ morbum mero accēdunt Cimmerii; ſobrietatē pellunt, ut loquantur. At ô Sermones! Nihil ſerii, ſani, egregii, & turbatâ mente per ſummam imprudentiam ac ſimul impudentiam præcipiti verba ore devolvuntur. Hoc vitium vini eſt, non meditari quæ dicas; effutire, quæ in ore nata. Τὸ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, ἐπὶ τῆς γλώττης ἐστὶ τοῦ μεθύοντος. *Quod enim in corde ſobrii, hoc ipſum in linguâ ebrii*. Verborum igitur fertilis lingua, quæ madet, & ſimul prodiga. verborum, ſed futiliū, anilium, inutilium, quæ aures ſobriæ ſeriaéque non ſuſtineant. Quid mirum? ut à nimbo præcipites ac lutu-

lenti

lenti rivuli, & ſordes unà vehunt: ita ſermo à vino. Qualis cujuſque animus, talis oratio; ſed temulentiæ illo igni evaporat. Alius merces, lites, divitias crepat; alius voluptates, & libidines, alius faſtum, & inflati pectoris bullas. Modeſtia, ſimplicitas, paupertas vapulant, & Sapientia vitiis infeſta. Quæ quiſque fecit, dixit, cogitavit, in Convivio, velut tribunali, ventilantur; & temulenti cenſores, cùm oſſibus abstinent, rodunt tamen alienam famam; qui ſuis ipſi in rationibus hallucinantur, alienas diſpungunt. Quanti vivat quiſque, quanti ſapiat, curioſis calculis plebeia illa πολυπραγμοσύνη putat; ut qui bonam mentem amat, videatur infra pecuniam poſitus, & communi litterarum fato à ditioribus pendere. Sunt profectò, qui, cùm præter aurum nihil æſtiment, præter ſe neminem; honeſtam omnem doctrinam, tanquam ſordes umbratiles faſtidiunt: tam eruditi ſcilicet, ut eruditionem

poſſint

poſſint contemnere. Et tamen

Suarum opum nos volunt eſſe indigentes,
Noſtrâ copiâ nihil volunt nos poteſſe,
Suique omnium rerum nos indigere,
Vt ſibi ſimus ſupplices.

Sed nec morſum labores ingenii effugiunt. Epiſtolam ſcribis? Oratio poſcitur: hanc pangis? ad Hiſtoriam vocaris: iſtam complexus es? frigidum, aut detortum elogium eſt. Qui ipſi nihil, aut parum ſcriptitant, cenſoriâ virgulâ volumina exigunt, πανδέκτας, βιβλιοθήκην. Noſtis illud meum:

Non quanta, ſed quæ quiſque ſcribat, penſita.
Moles, laboris; pondus eſt ſignum ingenI:
Et vilior laboris eſt laus, quàm ingenI.

Ego ſubjiciens, Rectè tu quidem mi Tabuti: ac Philotheſiis meis nuper hæc imprimis nota impreſſa eſt, & parvitas objecta: quem ego tamen librum argumento magnum puto, & brevitatis, acuminis, imò novitatis cauſsâ (liceat dicere) ap-

plauſu aliquo dignum. Etenim, ut vincto ſermone pergam loqui,

Quid majus eſt Amore, quid majus Fide?
Scripſi Viros Amore magnos & Fide:
Sollertis alma quos manus Promethei
Luto creavit optimo, quos premium
Famæ manet beatioris, NON MORI.
Pubémq; ſcripſi Amore floridam & Fide:
Pubem, Bonæ quam Mentis ardor nobilem
Facit, Virûmque in numerum adoptat nobilem.

Quid tamen eſt? mole & numero librorum ſi dirigi ad optima Iuventus poſſit, & fortaſſis mihi vires. ſiquid tamen ingenii, ſtili, aut eruditionis habeo, præſtare malo, quàm jactare. Et quo tendo? ad ſeria, ad ſolida, ad Sapientiam ipſam, & Virtutem; ſed tuo exemplo ductúque. Ita, ita, ait Tabutius; ut ibi magnus ſis, ubi nemo parvus. Præclarum doctrinæ opus, cùm quis vitam moréſque in exemplum profert: cùm non quæ ſcribit leguntur, ſed

ſed quæ agit. Bonum eſſe, quàm do- „
ctum laudabiliùs eſt: ſic animum „
quàm ingenium polire. E Porticu „
Latinâ vocem hanc auditis: *Magno impendio temporum, magnâ alienarum aurium moleſtiâ laudatio hæc conſtat:* O HOMINEM LITTERATVM! *ſimus hoc titulo ruſticiore contenti:* O VIRVM BONVM! Vt Litteratus ſis, elegantia ingenii faciet: ut Bonus, illa animi. & tamen nonne ingenium colimus, ut animus eniteſcat? Nemo flore contentus eſt, fructum omnes quærunt: florem Eruditio, fructum Sapientia habet, &

Seneca Epiſtol. LXXXVIII.

Ὁ χρήσιμ' εἰδὼς, ὐχ ὁ πολλ' εἰδὼς, σοφός:

Qui fructuoſa, non qui multa ſcit, ſapit.

Imò qui docet, qui ſcribit. Sed nos „
plerumque fuco inutilium ſtudio- „
rum decepti, ut operosè nihil aga- „
mus, ſplendorem in umbrâ quæri- „
mus, herbam in ſaxo; &, ut viva- „
mus, vitæ duntaxat inſtrumentis „
occupamur. Quid litteræ, ſi tantùm

litteræ ſunt? quid procera & frondibus opaca arbor, ſi infœcunda? Quicquid ſolam habet voluptatem, aut inutile, aut damnoſum eſt. Sed ſtudiis quoque Luxus adhæret, & ſteriliſſimas nugas neſcio quâ ambitione ſectamur. Spernite; morem Annæo gerite, ſalubriter monenti:
Ibid. *An tu exiſtimas reprehendendum, qui ſupervacua uſu ſibi comparat, & pretioſarum rerum pompam in domo explicat: non putas eum, qui occupatus eſt in ſupervacuâ litterarum ſupellectile? plus ſcire velle quàm ſit ſatis, intemperantiæ genus eſt. Quid, quòd iſta liberalium artium conſectatio moleſtos, verboſos, intempeſtivos, ſibi placentes facit, & ideò non diſcentes neceſſaria, quia ſupervacua didicerunt.* Et quænam illa? quæ dediſcenda erant, ſi ſcires: Libidinoſior Anacreon, an Ebrioſior vixerit: an Sappho pudica: quot procos Penelope habuerit: quot remiges Vlyſſes: quod Achilli nomen inter virgines: quid Sirenes cantare ſolitæ. Alia deinceps hujus notæ,
Græcis

Græcis Romaniſque aliquando in deliciis: *quæ*, ut idem Seneca cenſet, *ſive contineas, nihil tacitam conſcientiam juvant; ſive proferas, non doctior videberis, ſed moleſtior.* Lib. de Brevit. vitæ.

Sed nunc ſatis ambulationis: ad ſedilia, & ſimul ad ſermonem abruptum redeamus. Poſtquam ſedimus, Convivium, ait Tabutius, Calumniæ irriguum ſeminarium eſt: in quo ſontes & rei trahuntur mores, boni cujuſque ac mali. Hic foro ceſſit, ille patrimonium prodegit, iſte pudorem proſtituit. Aliena vitia fingit quiſque, aut denudat; ſed novo vitio, & ſimul convicio. Siquis dives, ſcelere & avaritiâ factus: ſiquis magnus, ambitu. Ne paupertas quidem humilitáſque ſine ſtigmate aut vulnere. Putes ſolos bonos, ſolos ſupra notam omnem eſſe, qui tam acriter cenſent. Atque utinam diſtinctæ ſaltem voces ſint, ac judiciorum vices! Nunc clamant, miſcent, turbant, cum litigio ferè aut rixâ.

Fit ſtrepitus tectis, vocémque per ampla volutant
Atria.

" Minimum in garrulitate vitium, " loqui. Etiam mulier blaterat, aut " puer; pluriúmque ſermones velut " decuſſatim præliantur. Scilicet, ut " pertinaci vento concuſſæ arbores " confuſum tot ramorum frondiúm- " que ſuſurrum edunt: ſic in convivio " quiſquis vini aurâ afflatus, quieſcere " non poteſt. Qui ipſe non ſanus, quî ſani coloris ſermonem ullum efformet? Imò ut cùm plures lychni lucent, umbræ rerum languent atque expalleſcunt: ſic orationis fructus, cùm plures loquuntur. De me ſi quæritis, laudabile Plautini Periplectomenis exemplum ſequor:

—— Neque ego oblocutor ſum alteri in convivio:
Incommoditate abſtinere me apud convivas commodè
Commemini, & meæ orationis juſtam partem perſequi;
Et meam partem itidem tacere, cùm aliena

aliena oratio eſt.

Quâ quidem moderatione videor à bonis ſobriiſque menſarum, & morum arbitris, *haut minùs opportuni ſilentii laudem, quàm tempeſtivæ vocis teſtimonium conſecutus*. Homerus, ut cum Plutarcho dicam, τὸν λογιώτατον Ὀδυσσέα, σιωπηλότατον πεποίηκε. *Vlyſſem facundiſſimum hominem deſcripſit maximè taciturnum*: quid niſi ut oſtenderet, ipſam eloquii Suadam vocis interdum exilio coërcendam? Itaque odi Convivium, ubi cùm loqui ineptum, ſine reprehenſione tacere non poſſis. Ineptum autem, loqui velle, cùm nemo ſilet. Vt qui ad aquæ cataracten citharam pulſet, laborem omnem & harmoniam ſepeliat: ita quiſquis in garrulitatis contubernio aptum & dignum auribus ſermonem ordiatur. Inter fritinnientes hirundines luſciniæ melos mutum, aut quaſi nullum eſt: inter garrulos Sapientiæ ac Facundiæ vigor. ubi iſti, optimè loquitur, quiſquis tacet. Hoc igitur crimen Eupanti

De Garrulit.

fuit, TACVIT, id eſt, ſi preſſiùs examines, Sobrius, imò Suus in Convivio fuit; nec vini gurgite mentem de ſede pepulit. Quod Sapiens laudi vertat, id mores Cimmerii vitio. Iam dixi, ab Ebrietate Garrulitatem manare; ac quorundam etiam linguæ mero imbuendæ, priuſquam ſcaturiant: haut aliter quàm organa pneumatica vento implenda, ſeu ſpiritu animanda, ut perſtrepant. Sic nimirum diſerti, reverà loquaces & rimoſi ſunt, ceu pertuſa vaſa. Pulchrè Bias, cui cùm in ſympoſio ſtoliditas tacenti objecta eſſet, Καὶ τίς ἂν, inquit, δύναιτο μωρὸς ὢν ἐν οἴνῳ σιωπᾶν. *Et quis ſtultus inter pocula tacere poteſt?* Zenonis reſponſum jungo (etſi & prius illud non ad Biantem, ſed Zenonem alii referant,) jungo inquam, velut magnum ſilentii præſidium elogiúmque, à Plutarcho expreſſum. Athenis quidam legatos regios convivio excipiens, Philoſophos ſimul adhibuit. Ibi ſermone jam fervente, cùm quiſque

quiſque è Sapientiæ penu aurium velut tragemata promeret, diſſerétque; unus Zeno ἡσύχιος eſſe, ac tacere. Legati ſilentium admirati, comiter affari hominem, & propinato poculo, Περὶ σοῦ δὲ τί χρὴ λέγειν, inquiunt, ὦ Ζήνων, τῷ βασιλεῖ; *De te verò, ó Zeno, quid dicemus Regi?* At ille, Ἄλλο μηδὲν, ἢ ὅτι πρεσβύτης ἐστὶν ἐν Ἀθήναις παρὰ πότον σιωπᾶν δυνάμενος. *Aliud nihil, quàm ſenem Athenis eſſe, qui inter pocula tacere ſciat*. O laudabilem vocem! ô facundum ſilentium! Imitemur. Sed madidos iſtos, lingulacas, ſtolidos, quibus moroſum ſapientis, id eſt taciturni nomen, contemnamus. Etenim SILENTIVM (ex eodem Plutarcho contraham) *tanquam profundum quiddam, arcanum, ſobriúmque: at ebrietas loquax, quippe ſine conſilio aut prudentiâ, ideóque vocalis. Philoſophi autem Ebrietatem,* λήρησιν πάροινον *definiunt: ſive* VANILOQVENTIAM IN VINO: *quâ ratione potatio extra reprehenſionem, ſi cum ſilentio. Sed ſtul-*

tiloquium vinolentiæ jungit ebrietatem. Enimverò ebrius inter pocula nugatur; garrulus ubique, in foro, in theatro, in ambulatione, interdiu, internoctu; ægrotum curans ipſo morbo moleſtior, unà navigans nauſeâ, laudans reprehendente. Quàm ſanctum, imò quàm neceſſarium ſit ſilentium, videtis, ſiquis inter tot conviviorum ineptias illæſam velit mentis majeſtatem ſervare. Eupantus ſervavit. Ac ſanè inter tam multos loquentes, eſſe quoque debet qui audiat: audire autem non poteſt, niſi ſileat. Οἱ δ᾽ ἀδόλεσχοι οὐδενὸς ἀκούουσιν. ἀεὶ γὰρ λαλοῦσιν, καὶ τοῦτο ἔχει πρῶτον κακὸν ἡ ἀσιγησία, τὴν ἀνηκοΐαν. *Garruli autem neminem audiunt. Semper enim loquuntur, primúmque hoc vitium linguæ impotentia habet, nihil audire.* Neque ego tamen elinguem hilaritatis conſeſſum faciam. In Menſâ ſuave illud loqui; ſed ſi cum *Sobriis*, *Paucis*, *Paribus*. At in PHAGESIPOSIIS *Ebrietas* ubique, *Multitudo*, *Diſparilitas eſt*. obſecro, inſpicite, aut potiùs audite.

Ac

Ac prima illa quidem, EBRIETAS, niſi adſit, nec lautum, nec lætum ullum triclinium cenſeatur. Scilicet ut inſanire ſine verecundiâ liceat. *Omne vitium* (aurea Senecæ verba ſunt) *ebrietas & incendit, & detegit; obſtantem malis conatibus verecundiam removet. Plures enim pudore peccandi, quàm bonâ voluntate, prohibitis abſtinent.* Sed ab eodem Sapientiæ ſupercilio plenam cenſuram uſurpemus: *Vbi poſſedit animum nimia vis vini, quicquid mali latebat, emergit. Non facit ebrietas vitia, ſed protrahit:* imò & facit, & protrahit: *tunc libidinoſus ne cubiculum quidem exſpectat, ſed cupiditatibus ſuis quantum petierint, ſine dilatione permittit; tunc impudicus morbum profitetur ac publicat; tunc petulans non linguam, non manum continet; creſcit inſolenti ſuperbia, crudelitas ſævô, malignitas livido: omne vitium detegitur, & prodit.* Satin' petulantis temulentiæ labes expreſſa? Ex more, atque adeò lege ſic vivitur, & poculis, velut gradibus, Epiſtol. LXXXIII.

bus, ad ſtultiſſimum furorem itur. Liberi hæc Sacra ſunt: Convivæ velut Orgiophantæ. Alius ſalutem propinat, alius vitam, alius fortunam, quiſque cyathiſſat: niſi hauris, & numina, & amicos lædis. Qui propinat, exemplo ſuo cogit: nec poculo alienæ favere valetudini potes, niſi tuam mergas. Sic ergò ſtoliditatem & inſaniam quandam cultores COMI induunt., & ut ſemel merſi vino, ſemper videntur. *Extende in plures dies*, ait Seneca, *illum ebrii habitum, nunquid de furore dubitabis? nunc quoque non eſt minor, ſed brevior*. Sanè, ut ejuſdem verbis utar, *ebrietates continuæ efferant animos. Nam cùm ſæpe apud ſe non ſunt, conſuetudo inſaniæ durat, ac vitia vino concepta etiam ſine ipſo valent*. Ita eſt, vino concipiunt vitia, ſed alunt quoque; & pergræcari ſolenne, ut ſobriam corruptæ naturæ inſaniam ebrietas excuſet. A promulſidis auſpicio hoc agitur, nec fami ſedandæ, ſed irritandæ dapes ſunt, ut ad omnem hauſtum

Epiſtol. LXXXIII.

ſtum ſitim acuas, ſine miſſione bibas. Ne ludus deſit, Cœli imaginem Strategus effingit, æternitatem inculcat. Tot ſcyphi, pateræ, calices, velut radiantes quædam ſtellæ, totâ menſâ ſparſæ, quæ varias ſignorum formas conſtituunt. Videas, ut cum Homero dicam,

Πληϊάδας θ', ὑάδας τε, τό τε σθένος
ὠρίωνος,
Ἄρκτον θ', ἣν καὶ ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσι.

Plejadéſque, Hyadéſque, & robuſtum
Oriona,
Et glacialem Vrſam, Plauſtri cognomine dictam.

Errones deinde vitrei illi, argentei, aurei, gemmei, ipſi adeò Planetarum genii, convivali ritu in orbem aguntur, quibus ne Sapiens quidem (da quem vis è Cynicâ ſobrietate) aut Sapientiam profeſſus, reluctetur. Bibendum eſt, & ut bibiſſe dicaris, garriendum eſt. Solutus curis, & jam ſatullus ingeminat, Θέλω, θέλω μανῆναι. *Volo, volo inſanire.* Sed

&

& mihi nunc verſibus utcunque furere, ſed ſine veratro, liceat; ut temulentam hanc inſaniam adumbrem.

Quæ rerum facies, deliræ gaudia menſæ,
Cùm trahit inſomneis furiis turba ebria noctes!
Strata cibíque madent, atque irritatus Eoo
Liber diluitur ſucco: placet ingenioſa
Omnibus Ebrietas, placet exantlanda voluptas
Vini, & libata ſpumantia vota ſalutis.
Tende manus: tremulo ſubmittit pocula geſtu
Herculea, & pleno affectum ructatur ab ore
Ille tuus; non ille tuus, qui vincla caducæ
Nectit Amicitiæ, & fucato exæſtuat igne.
Hæc tibi flamma mero conſtat, Ceteríſque fovetur
Deliciis, moritura pari quo Solſtitialis
Defectu herba ſolet. Facili nil ſemine durat.

Tu

Tu tamen obſequere, & fugitivo viſcera Amori
Hoſpita tantiſper laxa, dum fervet Iacchus.
Obſequere, & valido niſu ſubmerge profundis
Luctantem cyathis animam : ſic urget Amystis.
Projice relliquias frontis, ſine nube loquaris;
Quiſquis non ſapit, ille ſapit : tu prome pectus;
Sed tumidi stillent oculi, ſalsíſque dometur
Aura meri lacrymis. Sitit, & bibit Euchius ipſe,
Et bibitur, laſſas violato rore medullas
Conviva ſubiens, & fracti regna furoris.
Te furere haut ſatis eſt, ſimili niſi vulnere fortem
Ἀντίπαλον sternas, & læſæ præmia mentis
Suſpendas dubio temulentus Sympoſiarcho.

Etiam ad cantum, & oſcula, imò ad aleam potant Cimmerii ; nec ſatis,

ſatis, lege ad ebrietatem cogi, ſorte volunt, & hauſto ad umbilicum cyatho, ac verſo, quem caſus tulerit, novo jactu provocare. Iam oſcula, ubi alternam ſexus ſeſſionem facit, cum vino quiſque libat, & à vino ructatur: putes & hæc ipſa ſorbillari. Quid cantus? vilis, niſi viduam vocem choreæ ſocies, & nexâ in orbem tripudii catenâ, tuis ſedendo, omniúmque brachiis ſaltes. Sic verò & ipſi menſam convivæ coronant, ſtultiſſimóque cubitorum remigio fercula jam expugnata cingunt, involaturi mox iterum, tanquam Harpyiæ, in prædam. Qui choreuma orditur, madida mantili tempora impedit, & quid niſi veſanæ mentis vulnus profitetur? Mox tremulâ voce ſingulos detruncans verſuum rhythmos, laſcivum præit melos, quod certo numerorum intervallo, & confuſo omnium partim tinnitu, partim boatu excipitur denſatúrque. Sed quàm opportunè in hunc ſermonem me argumenti ſe-

ries

ries duxit! Hem, vocem, imò voces iſtas auditis? aut fallor, aut hoc ipſum agitur: & ſimul orationis inducias quaſdam faciens, ſpectandi tantiſper libertatem utrique permiſit, dum leviter ipſe reſpiraret. Ego Aderbæ manum injeci, &, Quin imus, inquam, oculíſque committimus rem ſtultâ novitate ridiculam? tam lepida Tabutii noſtri dicta inſaniæ exemplis confirmanda ſunt. Nec moratus, accurri ad oſtium; cúmque æſtuantis pelagi litus premere viderer, ultra limen quoque greſſum protuli; & unà Aderbam ducens, liberrimâ curioſitate, quicquid Tabutius dixerat, ſpectavi. Aliud verò, & dignum COMI menſâ ſucceſſit ſchema. Anus ebria, annis rugíſque obſita, quæ deforme quoddam naſi vulnus, ſive dedecus, linteolo preſſim agglutinato veſtierat, ingentem ſimiam catenâ in triclinium attrahit, pari titubatione præeuntis veſtigia inſiſtentem. Ne ſine pompâ lepidæ ſpectaculi primitiæ

mitiæ eſſent, hoc ſeriò ſedulóque turpiſſimum agebat animal, vt deliræ mores feminæ, habitúmque mimico gradu, nutúque ſequeretur. Acceſſit & illex tibicinis cantus, numeróſque ſimiæ dictans, omnium jam aures arrexerat. Illa verò non imperitè ſe movens, & tanquam humanâ quoque ſollertiâ formam commendaret, petulco Satyrum vigore ſaltabat. Tantam in beſtiâ mirabar induſtriam; & novo ecce artis miraculo omnem propemodũ mihi ſenſum hebetavit. Nam in rapidiſſimos repente gyros effuſa, & ad exemplum trochleæ, totam vertigine catenam induens, ſpectántium oculos unà rapiebat. Sic vincta, & ferreis velut faſciis involuta, numen, ſive portentum aliquod repræſentabat Niliacum, tabulâ & obeliſco dignum. Reciproco deinde ac contrario ſe impetu flectens, & exſolvens, ad priſtinam, quam motu confuderat, redibat formam: planè ut hanc illam Empuſam putares,

τὴν ἐς μυρίας μορφὰς μεταβαλλομένην, quam ſaltatricem fuiſſe, ut & ſaltatorem Ægyptium illum Proteum, μιμητικὸν ἄνθρωπον, Lucianus refert. Etiam promptiſſimo per funem veſtigio ambulabat, tenium utrimque libratúmque duorum calonum manibus: & quaſi parum eſſet, ire aut repere, pendulum exinde corpuſculum tortuoſis flexibus enodans, ludebat in aëre. Sed nequiſſimi ſervi, ſic ab aniculâ edocti, rapido circulo in teretem cylindri velut umbram contorquẽtes pariter chordam, miſellam unà bipedem, & voce ſtridẽtem, rotabant. Hoc peracto officio, figitur ab iiſdem caculis humi trãſmiſſa per ultimum & decumanũ catenæ annulum vara; quã ſimia ſponte ſuâ ſcandẽs, & petulãtiſsimo flexu totã pererrans, omne pantomimorũ ingenium ſuperavit. *Diceres*, Appulei verbis, *Dei medici baculo, quod ramulis ſemiamputatis nodoſum gerit, ſerpentẽ generoſum lubricis amplexibus inhærere.* Ex ipſo demum pali faſti-

De ſaltatione.

gio, quod ligneo meniſco intectum erat, catenæ coërcendæ, ſannas ridiculo penitùs geſtu in ſpectatores explicuit. Nam dentes identidem denudans, turpiſſimo piſitantis oris ſtrepitu, & collo curvato ciconiam exprimebat: tum geminâ manu albas imitata regis Midæ auriculas, ſtultiſſimè totũ ſimul movebat caput: mox diducto rictu, tantum linguæ exſeruit, ut iterum videretur à Gallo Manlius, Romanúſque exercitus irrideri. Placuit omnibus effi-cta ad veterem morem ſubſannatio; & cùm quiſque experiretur, an tam laſcivos contumeliæ geſtus poſſet ſequi, pænè in ſimias convivæ migrarunt. Sed COMVS ipſe in hilaritatem ſolutus, ſuaviſſimam illam anum venire ad ſe juſſit, & pauca quædam præfatus, tanquam deliciæ etiam in ore deformato ſupereſſent, ſemel iterúmque eandem diſſuaviatus eſt. Illa tanto beata munere, jámque peculiari omnium honore digna, inter primos accubuit; &

quaſi

quaſi unica voluptatis ſacerdos, VIVERE ſolenniter omnes juſſit, & AMARE. Aderba deſpuens, Vah, inquit, quæ hæc larva eſt? Et auſa tamen publicè divinum hîc haurire oſculum? COMVS ego non ſum; meum tamen non tam humiliter locem. Aſtabat verò proximè idem ille Cuniculus, cujus in primo ingreſſu Regiæ laciniam duxerã; ſed vino iam hilarior & effuſior. qui ut tam feſtivum notavit Aderbæ ſermonem, Cohibe, inquit, & parce: nam ſi contemni formam ſuam anus vel per ſomnium ſenſerit, te invadet ultrò, & fœtulento baſio conſpuet. Hæc COMI olim nutrix, nunc aſſecla, nuptias quotidie novas copulat, in furtivos amplexus amantium jungit corpora, potens vel ipſum Iovem ſine aureo imbre Danaæ conciliare. Denique, ut ſciatis quàm ſtrenua omnis amoris internuncia, omnis ſtupri ſequeſtra ſit, etiam naſum impendit. Aderba excipiens, Quaſi formam, inquit,

& venuſtatem dicas. vulneris indicium video: ſed te oro lepidiſſime ſenex, ut, ſi nondum in hac lepos ætate exaruit, glorioſum iſtud Veneris infortunium nobis enarres: fortiter egit, quæ ne faciem quidem contemnere verita, ut Amori placeret. Ille blandâ manu paullò nos à turbâ ſeducens, & fidem ſilentii exigens, lepidâ narratione bibulas utriuſque aures demulſit.

Matrona quædam, ait, in finibus Cimmeriorum agebat, daniſtæ non ignobilis uxor; ſi formam ſpectes, omnibus ſimulacris luculentior: ſi famam, pudica. Sed quàm multæ ſæpe maculæ in occulto latent! Caſtus ille primo nuptiarum flore animus, illicito mox & clandeſtino amore corruptus eſt, & in odium indulgentiſſimi mariti degeneravit. Vt paucis dicam: præ daniſtâ miles placuit, quem lavantem in balneo matrona conſpexerat. Scitis quàm validè expugnare mores puer alatus ſoleat, & quibus armis inſtructus

ctus ſit. Mirari primùm maritus, quid blandum conjugis ingenium, omnémque ridentis tori ſerenitatem exaſperaſſet. Tandem, quia nullis lubentiis triſtiſſimam laris nubem pellere potuit, quod res erat, ſuſpicatus eſt, ſpurio aliquo Cupidinis igne animum mulieris incenſum eſſe. Nam etſi vulnus illa ſuum ſtudiosè premeret, præſertim cùm primis adhuc flammulis ſerperet libido; tamen, graſſante jam incendio, interdum æſtuabat vehementiùs, & impedita interno cruciatu ſuſpiria lentiùs ducebat: vultus & oculorum hilaritatem, animi languor fregerat. Accedebant noctes inquietæ, ſermo interruptus, & ea omnia, quibus ſaucium amore pectus ſe prodit. Ad ſummam, voto venereo maritum mulier mutaverat, quaſi ſine adultero non victura. Anum igitur hanc ipſam, velut nobiliſſimam lenam, ſed vultu adhuc integram, accerſit; & tali interprete cupitum ſibi amaſium conciliat,

ciliat, formoſum planè juvenem, & quem in Latmio ſopitum, præ Endymione Luna voluiſſet oſculari. Omnibus hoc dolis, vires anu ſuggerente, matrona agebat, ut impudico nexu corpus militi mancipa-ret. ſed daniſta ſuſpicione plenus, omnia uxoris obſidebat veſtigia, ne liberos quidem languenti oculos relinquens. Diceres Iovis juvencam iterum ab Argo cuſtodiri. Itaque bonum factum putavit, ſimulare profectionem, & improviſo reditu explorare genialis tori fidem, morbúmque detegere. Abit ille diluculò, bonis avibus. neque tam bellam occaſionem libidini perire mulier voluit: anum rogat, uti militem moneat; ſine periculo jam voluptatis poſſe ſcenam inſtrui. Condicitur vadimonium, ut poſt primam facem ad poſticulam domus ſtrenuus ille amator veniret, ſine vicinorum arbitrio eà introductum iri. Interea, ne ſine ſubſidio Venus fatiſceret, pretioſi vini lagenulam matrona parat,

parat, & ſaliares aliquas lautitias, prorſùs opportunum luxuriæ antecœnium. Ancillam quoque cautiſſimo conſilio, quam cuſtodem pudicitiæ pridem acceperat, in viciniam ablegat, ut novæ libertæ nuptiis eâ nocte intereſſet. Iã ſerus ad occaſum Sol vergebat, jam, victo crepuſculo, diei quoque reliquias nox denſior ſepeliverat; & tenebrarum fide contectus, maturior ad poſticulã adulter properat, res mariti acturus; cúmque occluſæ adhuc eſſent & taciturnæ fores, vocem quoque continuit, & paullulùm à limite recedens, per angiportum cœpit ſpatiari. Redit verò eodem illo momento, qui apud amicum aliquem delituerat, maritus; & furtivo gradu incedens, velut ex inſidiis, nocturnum illum graſſatorem notavit. Ratus igitur hunc Veneris ſuæ Martem eſſe, cujus deſiderio mulier torqueretur, victúſque contumeliæ indignatione, clanculum irrepſit in larem; & furenti ſimilis, trucem vul-

tum conjugi ex improviſo objecit. Quid illa? Mehercle tanquam ſpectro territa, & fulmine icta obmutuit. Sic repentina mala involvunt animum, omnémque generoſi ſpiritus vigorem intercipiũt. Prorſus in malis facinoribus, ſi ſubito turbine conatus improbi conſiliaque diſſipantur, pavor ſuccedit. Mens ſolâ cogitatione rea, quidquid meruit, timere incipit. Sed mariti quoque ſermonem ira cohibuit, & qui vindictam ſpirabat, ne loqui quidem potuit. Etenim menſula prope lectum, dapibus & nectareâ Veneris promulſide inſtructa, videbatur matronam accuſare; & quia ancilla aberat, turpitudinis creſcebat ſuſpicio. Daniſta tamen, ut confitentem haberet mœcham, & ſecuriùs ſæviret, tum quidem crudelitatem cohibuit. Sed ne ſine cruciatu nox eſſet, dedecori deſtinata, veſtibus mulierem ſpoliat, & deductam in impluvium, ad columnam arctiſſimè ligat. Quid videtur? nuda iterum in

ſcopulo

ſcopulo lugebat Andromeda, non virgo quidem, non caſta; tamen ſiquid forma meretur,

——non iſtis digna catenis,
Sed quibus inter ſe cupidi junguntur amantes:

digna profectò, quam novus aliquis Perſeus & amet, & liberet, habeátque ſuam. Daniſta igitur viduã triſtemq́ue traducturus noctem, ad cubile ſe recipit, & perturbatam variâ cogitatione mentem leniendam ſomno committit. Interea qui ſuaviſſimum ſibi Veneris nexum promiſerat, caſtrenſi more ſub Dio ambulabat; cumq́ue mutum dominæ limen, velut Ianum clauſum, fruſtra obſideret, ad anum, quæ domi ſuæ ſeminuda viridi adhuc libidine pervigilium & ipſa inſtruxerat (ſolet enim & hanc ab adulteris mercedẽ exigere) reverſus eſt: &, Heus tu, inquit, mea Mamma, unicum amoris coagulum, quâ ſpe promiſſam à dominâ voluptatem emo? totam jam horam, ſed quaſi noctem, exſpe-

exſpectando cõſumpſi otioſus: neq; tamen fores laxavit, quæ concubitũ petiit. mirum ni ſui oblita, amorem ſomno matrona ſepeliverit. Tu abi, quæſo, & amãtis explora imperium. ſi venire jubet, ecce ad prœliandum paratus ſum; ſin abire, conflictum quoque differo. Nec mora: lodiculam humeris anus injicit, & prehẽſum manu juvenem ad poſticulam poſtliminiò reducit. Clave igitur, quam pridem ac providè à matronâ acceperat, peſſulis ſubjectâ, pandit aditum, ac juſſo præ foribus hærere paullisper milite, introivit. Per lignile, hortulum, pergulamque rectà in impluvium, & domum via erat: hàc dum celerem anus greſſum dirigit, propemodum in vivam illam vinctamque albicantis mulieris ſtatuam delata eſt. quam ut vidit, quaſi quodam viſu in horrorem perducta, ſubſtitit. Niveum lacteúmque corporis decus propemodum tenebras vicerat, nec latere matronam ſinebat. Anus, neglecto triſtiſſi-

triſtiſſimo novercãtis Fortunæ ſpectaculo, militis mandata explicuit, nẽ tum quidẽ audienti ingrata. Nam in ipſis vinculis amores ſuos matrona ſuſpirans, nec minùs callida, quá pulchra, intellexit totam à ſe voluptatem nondum fugiſſe. Itaque blandis anum verbis mulcens, & obteſtans, Ferre, inquit, hanc ærumnam poſſum, mea mater, ſi tu voles; imò felix eſſe, ſi dignam me mariti irâ reddideris. Fac igitur ut complectar ſaltem, quem amo; ne fruſtra venerit, qui formam meam non ſprevit. Benignâ manu nodos mihi iſtos expedi, & brevem duntaxat libertatis uſuram amanti concede, ut hæc vincula merear. Quid verbis opus eſt? ſoluta ocyùs matrona perſuadere eâdem calliditate aniculæ conatur, ut ligari in vicem ipſa vellet, & ſpithamâ temporis nuda ad columnam ſtare: brevem ſe tantùm moram poſcere, dum militẽ adeat, & celeri voluptatis gaudio fruatur: nullum à marito periculum eſſe,
pro-

profundâ jam ſoporis caligine ſubmerſo. Addit promiſſa, quibus etiam obſtinati ſolent animi expugnari. Nec tardo obſequio morem anus gerẽs, rejectâ in matronã lodiculâ, nuda, ſed ſine ullo pudoris damno, vinculis membra ſubiecit. Lepidũ mehercle & dignum theatro ſpectaculum. tranſit in adulteri complexus femina, à marito propemodum deprehenſa; & jam primum quaſi voluptatis guſtum ſuavi ſilentio militi extorſerat, cùm ille veſte viliſsimâ & pannoſâ deceptus, etiam putaret ab anu vires ſuas urgeri. Sed creſcente paullatim Veneris petulantiâ, non potuit diuturnior error tam eximiam præſentis formæ dignitatem abſcondere. Iam quoque loqui mulier cœperat, & vocis indicio miles intellexit cupitam amoris prædam ſe manibus tenere. Sic illi æmulâ libidine perpruriſcentes, ſuaviter Amori litabant. Dum hæc geruntur, daniſtæ malè ſoporato, diras & infauſtas imagines nox obtulit

tulit. An dico? videre ſibi ille viſus laris ſui, thalamiq́ue æternum probrum: ruptis vxorē vinculis, & calcato pudore cum armato adultero miſceri: ſe, cùm vindicare contumeliam vellet, in Satyrum eſſe transformatum. Itaque turpiſſimo portento excitatus, & jam acerbitatem inſtaurans animi, quam ante ſomnũ conceperat, primùm tentare nares cœpit, an curvæ & aduncæ eſſent; frontem, an cornibus aſpera; infima corporis, an caprarum more horrerēt, & extremis in pedibus, confuſo numero, toti digiti in bifidas ungulas coacti obriguiſſent. E ſtrato deinde exſiliens, feneſtram petiit, & de clathris, velut reliqui ſomnii explorans fidē, uxorem compellat. Sed bona anus diſcrimen ſuum jam ſerò intelligens, atque ſub ipſis tremens vinculis, tutiſſimum putavit, nõ loqui. Compellat ille iterum, imò increpat; cúmque pertinaci ſilentio munire ſtultiſſimum peccatũ ſuum vetula conatur, clamantis rabiem

accen-

accendit. Quàm facilis concitati furoris ſtimulus eſt! tanquam ab ipſo conjugii genio daniſta admonitus, factum eſſe credidit quicquid ſomniârat. Itaque novaculam è proximâ aliquâ menſâ rapiens, cæco per cochleam impetu in impluvium ruit, ad columnam devolat, & uxorē ratus, quam vincula coërcebant, facinus committit perenni annalium memoriâ dignum. Lævâ faciē aniculæ pertentans, naſúmque apprehendens, orbiculum & pinnulas acutiſsimo ferro præcîdit, in vultum deinde tam turpiter mutilatum projectâ quæ digitos ſequebatur cartilagine, O peſſima, inquit, neque iſto tantùm dedecore digna mulier, xeniolum cape, quod amaſio tuo dones, & ſcitulâ hac jam formâ adulteris place, ut amores mereare. Hæc locutus, cùm egregiè ſcilicet uxorem mulctaſſet, raptim ad cubile rediit, & quietem denuò in perturbato toro quæſivit. Sed de anu quid dicam? Illa verò, cùm majus

majus etiam diſcrimen metueret, ſi noſceretur, Spartanâ indole & vulnus excepit, & dolorem tacita ſuſtinuit; quaſi ferrum pati poſſet, quæ vincula nō recusârat. Hæc triſtia, & Amoris felle amara: lætiora, & mel merū matrona carpebat: quæ dimiſſo demum milite ſuo, ad impluvium reuerſa eſt, expertura quid deinceps Fortuna ſtatueret. Sed poſtquā tam ſcævam intellexit aniculæ ſortem, fudit lacrymas, & recentem voluptatem nouo dolore nubilauit. Verbis deinde ad conſolationem compoſitis, rogare anum cœpit, bonum haberet animum: pulcherrimæ conſtantiæ inclytum hoc exemplum apud omnes Cimmerios fore. nam ut Diis quibuſdam voveri crines ſolent, ſic & Veneri reſectam hanc oris venuſtatem placituram: quin eam jam numinis religionem eſſe, ut myſtæ ipſi gemmatâ facie, patulíſque naribus Priapi arcana commendent. militis gloriam adverſis & horrentibus vultu cicatricibus

 oſtendi;

oſtendi; ſed eodem robore libidinis ſtipendia inclareſcere. Addidit, tegi tamen haut magni vulneris hiatum errhino poſſe; aut etiam, ſi conſtituiſſet ſine naſo non vivere, ſe paratam, è puriſſimo metallo defectum oris ſupplere. Extremâ hac pollicitatione non parum anicula delinita (quæ aures etiam auro venderet & oculos,) cùm vinculis iterum volentem matronam ſubjeciſſet, recepit lodiculam, & ſuſtulit humo naſi ſui fruſtulum, pérque poſticulam properè faceſſens, vulnus curatum ivit. Sed nunc porrò lepidam fabulæ cataſtrophen cognoſcite. Non diu ad columnam impudiciſſima matrona ſtetit, & caſta videri voluit: ludi maritum poſſe, qui falſus fuerat. Itaque è triſti aniculæ infortunio ingenium colligens, audaciam è turpi & recenti facinore, tali aſtu & iram & ſuſpicionem Vulcani ſui aggreſſa eſt. Ex humili ſuſurro in aperta paullatim vota ſermonem tollens, flebili voce non jam dor-

dormientis implevit aures, animúmque lancinavit:

Regina noctis, uda lampas ſiderum,
Pictíque mater ætheris,
Seu Iuno vis Lucina dici ſeu Iovis
Conjux tonantis & ſoror;
Cui vota nuper ſoſpitâ ſolvi face,
Et nuptiali flammeo;
Matrona quæ vocaris, & Gamelia,
Caſtíque numen unguinis;
Tantum vides miſerrimi nefas laris,
Lætíſque luces cornibus!
Et vos micantes cælo ocelli, lucida
Faces, & innocentiæ
Teſtes meæ; diráeque ſortis arbitræ,
Horrore non pallescitis!
En nuda, vincta, ſecta, non meum luo
Crimen; torum nec pollui;
Et immerentem perdit ira numinum!
Quid ergò ſanctitas juvat?
Effugit omnis & venuſtas & lepos;
O Dî Deáeque larva ſum!
Effugit omnis umbra nominis boni;
O Dî Deáeque nulla ſum!
Non caſta jam, quæ caſta, diro barbari
Furore læſa conjugis.

Pudica mente, mœcha vultu, criminis
Probrum nefandi mentiar,
Summœniani pars pudenda fornicis
Nec uxor unius viri.
Quid mæſta vivo? & integram quid horrida
Imago mentem continet?
Mori juvat: peribo caſta, vivere
Si pulchra vitam non queam.
Mori juvat: manu cruentâ maſculam
Quæro necem. Sed occidi.
Non poſſe, cùm velis, mori, id verò eſt mori:
Plùs vinculis vir ſæviit.
Beata ferro nobili Lucretia,
Teſtata conſcientiam
Quæ ſpiritum ſui in ſinum fudit viri,
Pudica, quòd potuit mori.
Sed dura me ſi fata vitæ mancipant,
Et impio tori jugo;
O Hera redde priſtinum formæ decus,
Et dignitatem narium!
O Hera redde priſtinum famæ decus,
Quæ fœdo hiatu mergitur!
Tu ſordidam tot pellicum turbā Iovis
Es ulta ſceptro vindice,

Et

Et templa labe vindicaſti cælica,
Summo ſevera adultero:
Ne lacrymas cruore turpes deſpice,
Queis uvidæ madent genæ:
Sed ſuſpicacis plecte culpam conjugis,
Trucémque ferri inſaniam.
O vindicem potentis iram numinis
Crudelis ille ſentiat!
O redde quod furentis abſtulit manus,
Manus mariti carnifex,
In comparem ſævire triſti vulnere
Auſi ſuam, in larem, in fidem;
Auſi tuum calcare numen ô Dea,
Et numinis præſentiam!

Cùm hos verſus molli planctu eliquaſſet, longioremſermonẽ confuſo murmure involvit; vt videretur etiam familiariùs numen alloqui. Rurſus maiore ſpiritu verba ſtimulans, in ipſum jam maritũ orationis impetum direxit: &, Heus tu, inquit, crudeliſſime mortalium, ínque caſtiſſimam conjugem tuam fruſtra crudelis; periiſti. Vincere Cælitum benignitas ſævitiam tuam potuit, ne innocentiæ meæ fama laboraret.

Eſt profectò Deus, qui quæ nos gerimus audítque & videt.

Sed ipſa mihi Iuno (ſentio, ſentio) formam reſtituit; quam tu, nefandâ ſuſpicione ebrius, mutilâras. In te cruentum ſtringe ferrum, in tua nunc viſcera furorem exonera; ne cõjuge fruaris, quâ indignus es. Superis placui: ſpernere mortalem, ſpernere impium poſſum. Ergò ô noctem mihi omni deinceps die clariorem! reſtituta ſum: ô numerandam candido æternæ lætitiæ ſigno! renata ſum. Vos pergite officiolæ lacrymæ, & alio nunc affectu fluite: madere gaudii rivis debet facies, poſtquam majori numinum beneficio dignitatem ſuam invenit. Sed te compello denuò, audaciſſime & lictor, & latro; adſis, & ſcelus tuum noſce; adſis, & minantis Deæ iram, ſi fas eſt, celeri piaculo averte. Daniſta tam inopinato orationis turbine confuſus, quodam velut mari cogitationum æſtuabat, dubio aſſenſu inſolentis rei fidem venti-

ventilans. Ac primò quidem nocturnæ imaginis impoſturam ratus, quæ illuderet; faciliúſque ſomniari naturæ portenta, quàm fieri, conſulere oculos cœpit, an verâ nebulâ premerentur. Sed ubi liberam, & extra fallentis umbræ vincula mentem deprehendit, nec à diris adhuc mulier abſtineret, omnis illa ferocia vehementi pavore fracta eſt, & adulterii ſuſpicio ſubſedit. Exſurgens igitur è lectulo, lucernam accendit, viventis flammulæ arbitrio novum pudicitię teſtimonium commiſſurus. Nec mora, abit, ad uxorem venit; quam ubi vinctam videt, novo æſtu corripitur. Faciem deinde lumine explorat; ſed plenam, & ſine ullo vulneris veſtigio lætam. igitur ſtupore defixus, deteſtari ſcelus ſuũ, & perhorreſcere numinis jam vindictã cœpit. Mox in ſolum, ſanguinis imbutum ſtillis, procumbens, & promanantibus lacrymis maculas cruoris diluens, manifeſtum adoravit miraculum. Poſtremò eadẽ reli-

gione impii deprecatus furoris ſui facinus, caſtiſſimam ſolvit uxorem, & velut inſigne pudicitiæ exemplum ad thalamum reduxit. Sic & nares, & ſimul mariti affectũ matrona recuperavit. Anus verò, corrupta nummulis aliquot, ut tutiſsimâ fraude ſub miraculi fide lateret muliebre ſcelus, collectis ſarcinulis, ad COMI Regiam migravit. Hîc nunc habitat, & ſtrenuè ſolitam locans operam, callidiſſimas Veneris ſcenas quotidie inſtruit. Si uxor cuiuſquam, ſi amica placet; ſi virgo, ſi vidua, interpres parata eſt: plenam Amoris voluptatem hac duce invenias. In his tenebris ſcitote & daniſtas, & ſimul milites eſſe.

Dixerat ſeniculus, & læto riſu fabulam claudens, in mediam turbam receſſit. Nos ergò cautâ celeritate ad locum, unde veneramus, delati, dormiſcentem non procul à limine Tabutium repperimus: qui ut gravibus & morſicantibus oculis venientes excepit, Pluſculum, inquit,

quit, COMI vos inſania tenuit; & an jam ſaturos? At me interea moleſtiſſimus ſomnus propemodum oppreſſerat, novo nunc ſermone excutiendus. Dicere de *Ebrietate* cœperam, totóque ſtultitiæ illo regno: & fortaſſis jam vidiſtis. Sed quis bonus non faſtidiat? Hoc in „ omni ſympoſio agitur, ut mentem „ pellant; quicunque ſedent; ne pedes „ inveniant, cùm eundum eſt. Tolli „ & bajulari debes; aut titubantem „ certè gradum à menſâ niſi referas, „ parum lautè aut amicè videaris ac- „ ceptus. Quid etiam, niſi adferas? „ Nam quibuſdam hoc inſitum, à ſtellâ matutinâ potare, qui diem (ſi tamen hîc dies ullus) & Ebrietatem pari auſpicio ordiuntur. A ſomno & crapulâ ſitis redit, nec prandium exſpectat. Fervet vino ſtomachus, cùm cibum neſcit; ut capturus digerat. Sed morbum hunc Romanum quoque fuiſſe Sapiens Romanus indicat: *Iſti non videntur tibi contra naturam vivere, qui jejuni bibunt, qui vi-* Epiſt. CCXXII.

num recipiunt inanibus venis, & ad cibum ebrii tranſeunt? Atqui frequens adoleſcentium vitium eſt, qui vires excolunt; ut ſudorem, quem moverunt potionibus crebris ac ferventibus, ſubinde diſtringant. Poſt prandium, aut cœnam bibere, vulgare eſt: hoc patresfamiliæ ruſtici faciunt, & veræ voluptatis ignari. Merum illud delectat quod innatat cibo, quod liberè penetrat ad nervos: illa ebrietas juvat, quæ in vacuum venit. Imò illa ebrietas juvat, quæ continua eſt; quæ diei noctiſq; omne diſcrimen neſcit. Sed non ſoli Cimmerii, Cimmerii ſunt: Ebrietatis coloniam in noſtrum quoque orbem COMVS duxit. Lychnobii ſumus, diem ſpernimus, & tanquam ſuaviùs, lucis uſurâ in tenebris frui, noctes omnes conviviis occupamus. Iuvat

——craſſos tranſire dies, lucémque paluſtrem.

Vile Naturæ beneficium eſt: facere, quàm habere diem malumus; præ Sole faces æſtimamus. Sed quid fit?

ſit?nocte fruimur, vt diem perdamus: & cùm ſomni tempora vigiliis deſtinantur, diurnæ omnes horæ ſomno pereunt. Lubet Stoici verbis perverſitatem hanc compungere: *Sunt qui officia lucis noctíſque pervertunt; nec ante diducunt oculos heſternâ graves crapulâ, quàm appetere nox cœpit. Qualis illorum conditio dicitur quos natura (vt ait Virgilius) pedibus noſtris ſubditos è contrario poſuit,* Epiſt. ead.

Nox ubi primus equis oriens afflavit anhelis,
Illis ſera rubens accendit lumina veſper:

talis horum contraria omnibus non regio, ſed vita eſt. Sunt quidam in eadem urbe Antipodes, qui, ut M. Cato ait, nec orientem unquam Solem viderunt, nec occidentem. *Hos tu exiſtimas ſcire quemadmodum vivendum ſit, qui neſciunt quando? Et hi mortem timent, in quam ſe vivi condiderunt; tam infauſti ominis, quàm nocturnæ aves ſunt. Licet in vino unguentóque tenebras ſuas exigant, licet epulis, & in mul-*

ta

ta quidem fercula diſtinctis totum perverſæ vigiliæ tempus deducant : non conviviantur, ſed juſta ſibi faciunt. Verè, verè. ſomnum enim cùm fugiunt, quadam velut morte ſe induunt, & vino ſepeliuntur. De PHAGESIPOSIIS loquamur. an non adumbrata hæc funeris quædam imago? Hominem ceu merſum cadaver videre eſt; tot poculorum ciborúmque congeriem, velut pyram; lectulum, tanquam ſepulchrum. Iam tedæ accenſæ, & acclamantium voces, quid niſi vixiſſe hominem indicant? Ita, vixiſſe; ſed ut reſurgat, pari quotidie fato periturus. Et quo fato? audite (ebrioſum ego Philoſophum faciam,) Pythagorico; quia ab homine in brutum, & tamen citra μετεμψύχωσιν, ſive παλιγγενεσίαν, migrat: imò Stoïco, Stoïco inquam. nam αὐτόχειρος eſt, & Rationem ipsâ vitâ meliorem ſuffocat ſuâ manu, aut jugulat. tanto etiam in ſeipſe crudelior, quia ſæpius moritur; quia quod ſemel

ſemel Natura facit, quotidie, imò continuò ipſe. Iam verò renaſci in convivio, viréſque colligere, pulchrum; & cùm invita viſcera ciborum onus recuſant, fit, quod dictu quoque fœdum eſt. Itur, reditur: qui adverſi ſedent, viam per ipſam menſam aperiunt, projecturi cœnam, vt priùs calcét. Alius corporis obſcœnos meatus exonerat; alius ſanctiſſimam partem, quà admiſerat cibos, regerendo obſcœnam facit; reddit quidquid ſumpſerat, atque utinam in cloacam ſaltem! nunc limina cõſpurcantur, ipſum triclinium, imò tori & menſæ. maximum voluptatis incrementum eſt, in eodem convivio ſæpiùs cœnare. Cum Annæo dicam: *Vomunt ut edant, edunt ut vomant; & epulas, quas toto orbe conquirunt, nec concoquere dignantur.* Sed tamen ingenio quodam honeſtatem Ebrietas mentitur: modum venter invenit, quo bibere & mejere in eadem menſâ liceat, turpitudine celatâ. Inguinibus jam matella adhæret; Conſol. ad Helv.

hæret; & ſcortea (an ſcrotea dicam?) caligis inſuta bulga, inſerta ſpongia lotium excipit. nimirum aſſiduum eſſe, pulchrum eſt; & cujus veſica cœnæ unius vinum capit, palmam habet. Fœdum mehercle, reddere menſæ obſcœna, ne ſurgas: niſi fœdius, quòd non ſurrexiſſe honeſtum putetur. Sed nequid ſtultitiæ deſit, ἀκραίπαλοι etiam ſumus; croco, aut braſſicâ, aut Æthiopicâ amethyſto adverſus ebrietatem munimur. & hîc ingenio victoria quæritur. Ille ſtrenuus, titulis, encomio, coronâ dignus, qui vino victos ac proſtratos compotores cernit, quamvis ſaucius, atque mox caſurus. O Stultitiam! *Quæ gloria eſt*, ait Seneca, *capere multum? Cùm penes te palma fuerit, & propinationes tuas ſtrati ſomno ac vomitātes recuſaverint, cùm ſuperſtes toti convivio fueris, cùm omnes viceris virtute magnificâ, & nemo tam vini capax fuerit; vinceris à dolio*. Sed quis fructus obſecro hujus palæſtræ? Pulcherrimè idem ille deſcribit: *Inde pal-*

Epiſt. LXXXIII.

de pallor & membrorum vino madentium tremor, & miſerabilior ex cruditatibus, quàm ex fame macies: inde incerti labantiũ pedes, & ſemper qualis in ipsâ ebrietate titubatio: inde in totam cutem humor admiſſus, diſtentúsque venter, dũ malè aſſueſcit plus capere quàm poterat: inde effuſio luridæ bilis, & decolor vultus, tabéſq; in ſe putreſcentiũ, & retorti digiti articulis obrigeſcentibus, nervorũ ſine ſenſu jacentium torpor, aut palpitatio ſine intermiſſione vibrantium. Quid capitis vertigines dicam? quid oculorũ, auriúmque tormẽta, & cerebri æſtuantis verminationes, & omnia per quæ exoneramur internis ulceribus affecta? Innumerabilia præterea febrium genera, aliarum impetu ſævientium, aliarum tenui peſte repentium, aliarum cum horrore & multâ membrorum quaſſatione venientium? Quid alios referam innumerabiles morbos, ſupplicia luxuriæ? Etenim, ſi Medicorum lubet decreta ſequi, dixeris fæculentas omnes corruptæ valetudinis nebulas ab intemperantiæ palude exhalare. Frangunt

Epiſt. xcv.

pars

" pars magna hominum quæſitâ vo-
" luptate vires corporis, ut ante an-
" nos extremi ſenii mala bajulent.
" Ceſſet ebrietas, & felicior vita cu-
" juſque erit; tardior jam prementis
" lethi neceſſitas. Di boni, quàm acri-
ter læſa injuriam Natura plectit! vix violare voluptatis vitio corpus miſeri mortales incipiunt, & pœnis urgentur. ut præmia ſcias; nocituris illecebris peccant. Poſſis inſano ebrioſorum vitio ob hoc unum ignoſcere: quæ fecêre, patiuntur: ipſa in tormentum vinolentia vertitur. Sic quiſque ſibi tortor datur: ſupplicia, ægritudines ſunt; graviſſimæ autem, cùm vitæ curſum non incî-
" dunt. Trahuntur dolores, vt cre-
" ſcāt; trahitur vita, ut diutius moria-
" ris. Languor ætatem occupat, & ad metam nonniſi per acerbos cruciatus itur. Quid plura? ut deteſtari Ebrietatem poſſitis, Ebrium aliquem inſpicite, hominem etiam infra pecudum vilitatem abjectum. Non potuit vehementiori Natura
exemplo

exemplo turpiſſimis moribus pudorem incutere. Nam, ut accuratè Lucretius, Lib.III.

—cùm vini vis penetravit
Acris, & in venas diſceſſit diditus ardor;
Conſequitur gravitas membrorum, præpediuntur
Crura vacillanti, tardeſcit lingua, madet mens,
Nant oculi, clamor, ſingultus, jurgia gliſcunt.

Sed hæ quotidie quæruntur pœnæ, ut tandem adhæreant, & continuæ ſint; ut nunquam non miſer, qui vivere nollet, quàm non madere; qui poſt naufragium in ærumnarum pelago natat. Bibite, & pergræcamini Cimmerii, Ebrietatem ſtupor, dolor, imbecillitas, morbus, & mors ipſa comitantur.

Cùm hîc ſententiæ periodum ſilentio clauſiſſet Tabutius, palliúmque dictionis motu profuſum attraheret, lepidiſſimo ſanè ſpectaculo commovemur. Stigmoſus quidam,

ex ipſo illo ſtertentium numero, ebriâ ſiti ardens, in pedes exſiluit, cirneámque è ſinu iuxtà marcentis rapuit; cúmque liberali nimbo aridam gutturis viam proluiſſet, redeunte ſomni nebulâ, ſublimiorem ſellam occupavit, congerrones velut dormiendo deſpecturus. Iam conniverat iterùm, & ſuſpenſum dexterâ caput ſuffulſerat, quæ & ipſa vacillantes antrorſum nutus ſequebatur. Mox urgente ſopore, cùm trunci incurvi onere miſellus ille, ſuíque oblitus, traheretur; de ſellâ prolapſus eſt, pronúmque caput in lagenam vini illiſit: putares non ſomno, ſed ſiti denuò impulſum. Frangitur teſta, & in fronte ruentis altum relinquens vulnus, circumjacentes ſparſo liquore madefecit. Repentino ſtrepitu & alluvione pars ebriorum excitata, ſodalem attollunt, ſanguinem ſiſtunt, atque mox, plagâ ſudariolis obligatâ, abducunt. Aderba deinde ad Tabutium converſus, Condimentum, inquit

quit, ſermonis habuimus; riſu, an commiſeratione dignum? Sed tu jam in viam redi, &, quia Ebrietatis tædet, de MVLTITVDINE adjunge. Hanc enim ſecundo loco quantum memini, averſatus es.

Omninò, ait Tabutius, convivium enim ut quis convivium faciat, paucos cõvocabit. At jam plerique à frequentiâ gloriam quærunt, nec epulum cenſent, niſi in quo plures. Quis Gratiarum, aut Muſarum colit numerum? Sprevimus, & unà omnem honeſti ſermonis voluptatem, certè in turbâ non reperiendam. Triclinium, forum, imò mare eſt, in quo linguæ, velut æſtu concitatæ undæ, & πολυφλοίσβοιο θαλάσσης obſtrepera imago. Vini regna vilitate infamentur ac vapulent, longo niſi ordine convivæ ſedeant: & in PHAGESIPOSIIS quidem, niſi dexterâ totóque corpore numerentur, ſolitudo ſit. Sic demum lauti ſumus, uti videamur. Omnis luxuriæ pompa ſpecta-

tores ambit, monſtrari ac laudari à quam plurimis. Sapientiæ vox eſt apud Senecam: *Nemo oculis ſuis lautus eſt, ne paucorum quidem & familiarium; ſed apparatum vitiorum ſuorum pro modo turbæ ſpectantis expandit.* Itaque Regiam COMVS farcit, quiſque ventrem: feruent omnia, miſcentur omnia: totum cœnaculum, velut una menſa, cincta convivis, obſeſſa ferculis, irrigua poculis. cùm epulas intuearis, deeſſe putes qui abſumant; cùm epulones, quod abſumant. Vnde frenum aut fibula huic luxui? Non victu jam cultúque, ſed ut fortunæ ſciantur, ſumptu ſuperbimus. Quærimus ſtulti, etiam quod ultra voluptatem delectet. *Divitem*, ut apud Ciceronem eſt, Craſſus dicere ſolebat, *qui exercitum alere poſſet ſuis fructibus:* nos dicamus, *qui convivium inſtruere ſuis fortunis.* Fœdiſſimum hunc ſplendorem etiam cum exitio quiſque patrimonii affectat: palleſcit curis miſer, & totâ calliditate rem

Epiſt. XCIV.

Parad. ult.

rem conſtipat, recti æquíque immemor, ut & ipſe ad exemplum laſciviæ ſe componat, mores ævi & urbis ſuæ referat, & inter Apicios habeatur. Ego abſtineo, ſed cum paucis; & convivium amo, in quo pauca, facilia, inempta; imò in quo, ut concludam, pauci.

Tertium vitium IMPARILITAS, & ea ferè in Multitudine, cùm diverſi ingenii, fortunæ, ſexus, ætatis, dignitatis convocantur. Epicuri vox eſt apud Senecam: *Ante circumſpiciendum eſt cum quibus edas & bibas, quàm quid edas & bibas.* Iam verò ſedet rudis cum docto, dives cum egeno, vir cum feminâ, ſenex cum puero, nobilis aut patricius cum plebeio. Vt aquam igni ſine ſtridore non miſceas: ſic nec iſtos ſine garrulitatis pugnâ. Ius dicendi etiam viliſſimus ſumit, & pulsâ verecundiâ, petulantium verborum ſcaturiginem evomit. Parùm, loqui; obloqui in proclivi eſt, & ſoluta quædam oris libertas convivas Epiſt. xix.

meos collidit. Meliores illi, quia eminere ſueti, hîc quoque ſermonis faſces ſumunt, & imperio in convivii vulgum utuntur. At iſte Tribunos ſuos invenit, & in Senatum ſurgit: deſpici, aut negligi, ubi libertas, vulnus putat. Verborum, & poculorum hæc ſeditio eſt, & utriſque ſedatur. Ego bonum & prudentem cẽſeo, qui vel irritatus ſilet, nec in levi aliquâ offensâ reſponſum ad vindictam acuit: ſed meliorem prudentiorémque, qui hujuſmodi conviviis abſtinet. Conviviis inquam, in quibus loqui vitium, tacere neceſſitas; id eſt, ſi cum *Ebrioſis*, *Multis*, *Inæqualibus*: breviter: ſi cum non Amicis epuleris. Amici enim pares ſunt, pauci ſunt, & virtute ac ſobrietate juncti. Itaque inter tales Hilaritas ſe exſerat, atque etiam vocalis. Etenim vt aquæ amœniores, quæ cum murmure fluunt; ſed leni, facili, temperato: ſic epulæ, quæ ſermonem habent; ſed *Honeſtum*, *Lepidum*, *Tempeſtivum*: quæ tres orationis virtutes

tutes ſunt, à totidem Gratiis profectæ.

HONESTVS ſermo erit, qui ſine læſione, & cui verecundia modum præſcripſit atque legem. Læſio Dicacitatem, & Adulationem habet, ſive in eos qui adſunt, ſive qui non adſunt. Dicacitas, ut Quinctiliani verba ſequar, *eſt ſermo cum riſu inceſſens*, & cum morſu pungens, ad ſcenam, aut plauſtrum relegandus. Lib VI. cap. III. Adulatio fucum & fraudem verborũ habet, & dicacitate pejor eſt. Iam verò Verecundia gemino quoque vitio inimica, Ruſticitatem & Obſcœnitatem excludit. Procul habendæ iſtæ maculæ, iſtæ offuciæ omnis hilaritatis; quæ ſive verbis nudæ, ſive imaginibus nuptæ, tamen maculæ, tamen offuciæ ſunt. „Exprimas, „an adumbres vitium, indicas: niſi „levius honeſtiúſque, per obſcœni„tatis velut delicias peccare. *Ea quæ dicit vir bonus* (cum eodem Quinctiliano dicam) *omnia ſalvâ dignitate & verecundiâ decent. Nimium enim*

riſus pretium eſt, ſi cum probitatis impendio conſtat. Adjungo: *Obſcœnitas verò non à verbis tantùm abeſſe debet, ſed etiam à ſignificatione*. Cretâ, an carbone litteras formes, ſcriptio eſt: quibuſcumque verbis laſcivum includas ſenſum, turpitudo eſt: rem, velut radicem habet. Hanc exſcinde, & omnem luxuriantis malitiæ ſuccum extinxeris. At jam ſermonis ſcilicet venus ipſa Venus eſt; fœda oris proluvies, pro hilaritate. De Aureliâ, aut Lolliâ COMVS loquitur, & pari obſcœnitate κυλίκεια ζητήματα conſpurcat: Διὰ τί τὸ ἀφροδισιάζειν ἥδιστον? virgo, an vidua magis pruriat? Veſper, an Aurora ſuaviorem Veneris nexum faciat? Vbi pudor? ubi color? Peſtilentes auræ, iſtæ voces, & honeſtæ quemque mentis meritò vulnerent. Vt jejunus & gravis odore ſpiritus offendit: ita ſermo ſpurcitiæ illo veneno infectus. Sed quomodo depurgandus? Sobrietate. qui in poteſtate vini, etiam libidinis. cùm ven-

ter mero efferveſcit, ilia & inguina æſtuant; facilè in obſcœnitatem lingua ebullit. Nequis tamen rigorem accuſet, & collectas è porticu rugas; Lepidos Convivas facio, & ejuſmodi Sermonem.

LEPIDVS autem ſermo erit, ſi delectet mulceátque. An apertiùs? Floſculi ſpargendi & ſales, & quicquid expugnare torvæ ſeveritatis vitium poſſit. Veris typum Convivium refert, & ad Liberi, velut Zephyri leniter ſpirantem auram honeſti mores rident. Iocus, Gratiæ, Muſæ hîc habitant, ſed nullam in laſciviam ſolutæ: imò Sapientia hîc habitat, ſed nullâ caperantis triſtitiæ torvitate deformis. Nimirum „ mel & nectar ſuum animus quoque „ habet, & divina illa rerum virtu- „ túmque Magiſtra, voluptatis inter- „ dum poculum propinat. Hoc ipſum „ apud Agellium Varro docet, *Sermones habendos* in convivio *non ſuper rebus anxiis aut tortuoſis, ſed jucundos atque invitabiles, & cum quadam ille-* Lib xiii. cap. xi.

cebrâ & voluptate utiles: ex quibus ingenium noſtrum venuſtius fiat & amœnius. Quod profectò eveniet ſi de id genus rebus ad communem vitæ uſum pertinentibus confabulemur, de quibus in foro atque in negotiis agendis loqui non eſt otium. Sanè quæcumque honeſtè fiunt, jucundè quoque explicentur: & ut concludam, in ipsâ mensâ erudire honeſtum eſt, erudiri jucundum; ſed ſi TEMPESTIVVM.

Talem igitur imprimis ſermonem volo, & ex occaſione velut opportuno ſemine, enaſci. Omninò; ne aut præreptus, aut intruſus, aut, quod utroque turpius, affectatus videatur. Atque hactenus à re & argumento ipſo præcepta ſunt. Paria, ab arte & dicendi quadã formâ. An & perſequor? Stilo nuper conatus ſum; &, ſi non negatis, recitabo potiùs quàm dicam. Prono vultu animóque cùm annueremus, pugillares, & unà ambuſtas quaſdam ſchedas, non tam è ſinu, quàm è Sibyllæ foculo protaxit. Pars Dialogi erat, in quo,

in quo, ut quadratis nomina litteris eminebant, ERVLPIO & DRANSES loquebantur. Sciſcitanti igitur Aderbæ, Quinam illi qui ſermocinationis majeſtatem ſuſtinerent; Eupanti, reſpondit Tabutius, ſodales ſunt, Elegantiæ ac Deliciæ meræ; quibus an quid ſuavius amœniúsque Natura produxerit, jure dubites. Ego hîc applaudens, Veræ, veræ, inquã, iſtæ laudes: habet uterque (liberè dicam) quicquid mereri invidiam poſſit, imò quicquid vincere. Sed hoc tu mihi nunc explica Tabuti, Quæ ſchedæ? à quâ flammæ iniuriâ papyri hæc fuligo? Ille ſerenâ voce, Majoris, inquit, operis reliquiæ ſunt, quas ab incendio mitis caſus ſervavit. Pergulam, & quod in fundo Apollineo Muſéum ſtruxeram, an vidiſti? Vidi inquam, SACCO noſtro, optimo doctiſſimóque virorum ducente: qui & in variâ porticu HERCVLEM illum MVSARVM, artifice manu expreſſum, oſtendit, novámque amœniſſi-

mo Naturæ miraculo HIPPOCRENEN. Iterùm Tabutius: Æſtivis hîc diebus habitare, imò legere, aut ſcribere, velut per amœnitatem, deſtinâram. Bone Deus, quàm multæ remoræ bonarum cogitationum! quàm nihil ab injuriâ tutum! In ipſo nuper ſurgentis diei auſpicio, cùm antelucanus ille minurientium avicularum chorus ſuaviſſimo ſtrepitu venientem Auroram ſalutaret; ſubitò cælum inhorruit, & rubentem Iovis dexteram malus quidam Genius in turriculam, tectíque culmen torſit. Ardere tigna, & mox ipſi plutei libellíque cœpêre; atque adeò totum graſſante incẽdio Muſéum obſeſſum eſt. Ego procurrens, cùm fruſtrà ſævienti infortunio reſtitiſſem, familiam, vicinóſque excito, ut reſtinguendo incendio adeſſent: qui cùm liberalem operam ferrent, tandem beneficio ſoſpitalis FONTIS mei flammam expugnant, & extremum à miſerrimi Muſéi reliquiis fatum arcent. Sic verò

verò vis & injuria Vulcani repreſſa eſt, & pauculæ iſtæ ſchedæ, quas cernitis, velut oſſa inter librorum cineres, relictæ; quas mutilas fumoſáſque in memoriam infortunii ſervo. Cùm miraremur triſtem incendii caſum, in hos quoque verſus dolor Tabutii erupit:

Non aliis quondam flammis juga Theſſala fortem
Vſſêre Amphitryoniaden, cælóque locarunt
Dignum ſidereo. Sacra quoque mœnia Troja
Indomiti hac eadem hac ignis violentia ſolvit.
Hac dedit in cineres quicquid Phœniſſa virago
Struxerat, infauſti jaciens fundamina Regni:
Quicquid & infeſtis Pœnorum exercitus armis
Urbi Romuleo extorſit, victricia ſigna
Finibus Auſoniis tollens, Libycámque triumphis
Nobilitans urbē. puduit ſeruare trophæa
Scipia-

Scipiaden, mediâ quæ ſævus fixerat arce
Annibal, in maculam victi labémque Quirini.
Aemula ſic lentis periit Carthago favillis
Imperii; potuítque malis clareſcere Fatis.
Obruta nunc ſpirat, Latióque ſuperba cruore,
Attollit magno victurum funere nomen.
His ardens ſtimulis fera ménſque manúſque Neronis
Injecit miſeræ Trojana incendia Romæ.
Nec talem Aethereis ſatus Iapeto ignibus ignem
Subduxit: melior liquidis fluit ardor ab aſtris.
Flammæ Tartareæ, & toto Plutone furentes,
Buſtorũ flammæ miſeros uſsere laborẽ
Inſontis calami ingeniíque mei. Ω. triſtem
Non penitus ſortem. Lux Famæ clarior iſtis

Naſci-

Naſcitur à facibus, longis contermina ſeclis,
Quæ puros Sophiæ radios, pia dogmata ſpargat.
Vivite felices, nil poſſunt Fata, libelli;
Vivite, grandævúmque rogo producite nomen.

Evolvit deinde furvas ſchedarum reliquias, & omiſſo Dialogi prælu-dio, luculentum Erulpionis de Ser-mone Sermonem prompſit.

Etenim dicendi velut modi qui-dam & partes ſunt: *Diſſertatio, Nar-ratio. Quæſtio*. DISSERERE qui cum laude volet, laudem declinet. Vox facilis ſit, & velut ſponte fluens; geſtus modicus, aut potiùs intra modum. Sic dicat, ut audire quoque paratum ſe oſtendat; imò corrigi, ſi quis meliora. Verborum pauſis, atque induciis aliorum ſen-tentiæ provocandæ: & intervallo quodam ſuſpendi periodi debent, ut cēſendi partes auditor accipiat. Sē-per loqui, ſtultum; continuò, ſuper-bum: illud naturæ, hoc morbi; ac fa-

ciliùs

ciliùs naturæ ignoſcimus, quàm morbo. Quid velim ipſe colligis, ſtultum ſuperbo meliorem. Hoc quoque: intempeſtivum magis eſſe, qui loquitur ne quem audiat, quàm eum, qui loqui duntaxat ſolet, ut loquatur. Garrire quidem utrique propoſitum; ſed cum diſcrimine: alteri, ut vocem ſuam ubique miſceat; alteri, nequis miſceat. ille ſuo ſtrepitu, hic ſilentio aliorum loquax. qui ſtrepitu, turbat ipſe, aut turbatur: qui ſilentio, vilipendere ceterorum ſermonem videtur, quia non admittit. Turpe etiam, loquenti ſilentium imperare, ut loquaris ipſe. Manu fieri, imò voce ſolet, & contentione quadam dicentes reprimuntur: ſcilicet ut mira, ut magna audiant, nec ullius ore prolata. Garruli tumoris, & tumidæ garrulitatis hoc præloquium, eſt, & tanquam formula ſolennis: ſed, ſi ſapimus, ab omni planè *Diſſertatione*, imò ſermone arcenda.

An & NARRANTI præcepta quædam præſcribam? Breviter. In veris ſerius eſto, in fictis amœnus, in omnibus lumine & brevitate circumſcriptus. Vetera & nova pro argumento dicito: aliena cum laude, tua cum modeſtiâ, nec niſi verecundiâ reluctante. Menſæ quædam vomica Aretalogus, & velut morbus eſt. Nam ut quorundam hominum ſtomachus innatâ nauſeâ certos cibos averſatur; ita omnium aures crepitantis Philautiæ vocem. Ἀρεταλόγος plerumque etjam πολυλόγος, & facilè ſermoni indulget, quiſquis de ſe loquitur: alius facinora, dicta, ſcripta; alius beneficia, & obſequia ſcilicet amicis præſtita; alius nobilitatem, gratiam, potentiam, opes: quo ſuavis titillatio affectum ducit, lingua ſequitur, ac mentiri conſuevit. Rectè Plutarchus: *De Garrul.* Οὐ γὰρ μόνον ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖθι δὲ τὴν χεῖρ' ἔχει, ἀλλὰ ϗ τὸ ἡδόμενον ἔχει τὴν φωνὴν ἐν ἑαυτῷ, ϗ περιάγει τὴν γλῶτταν ἐπερείδειν ἀεὶ τῇ μνή-

μὴ βουλόμενον. *Non enim ſolùm vbi dolor eſt, ibi manum quis tenet, ſed & delectatio vocem ſibi habet, linguámque circumducit, fulcire eâ ſemper memoriam cupiens.* Itaque freno opus, & præceps ille curſus inhibendus. Vt Socratis præcepto, vitandi ii cibi qui non eſurientes pelliciunt: ſic ii ſermones, ad quos delectatio incitat, id eſt qui de nobis, & quibus noſtram magis laudem, quàm aliorum voluptatem fovemus.

Supereſt QVÆSTIO, & *Reſponſionem* annexam habet. Illa facilis ſit, familiaris, &, compendio dicam, pro Convivio: veteri & vero verbo, πρὸς τὸν Διόνυσον. Vt nubeculæ Solis lumen: ita ſalebroſæ argutiæ hilaritaté poculorum frangunt. Cave: nec enim aliorum ingenia tetricâ ſubtilitate torquenda ſunt, ut tuū oſtentes. Hoc ipſum, odium habet. Lib. 1. Symp. quæſt. 1. Chæronenſis Sapiens ad rem: Εἶναι δὲ δεῖ καὶ αὐτὰς ζητήσεις ὑγροτέρας καὶ γνώριμα τὰ προβλήματα, καὶ τὰς πεύσεις ἐπιεικεῖς, καὶ μὴ γλίσχρας, ἵνα μὴ

πνίγωσι

πνίγωσι τοὺς ἀνοητοτέρους, μηδὲ ἀποτρέπωσιν. *Ipſæ verò Quæſtiones eſſe debent faciliores, & problemata nota & interrogationes decentes, neque nimis ſubtiles: ne rudiores torqueantur, aut avertantur.* Nos verò quas non ſpinas ſpargimus? Philoſophi, imò Theologi inter fercula ſumus, cùm ſatulli ſcilicet & coronâ cincti. De Deo, & Religione quærimus. Diuinæ providentiæ tabulas ſcrutamur, & ea omnia in quibus ipſæ Scholæ ſudent. O intempeſtivam! pietatem dicam, an curioſitatem? Sed parco, & obiter de RESPONSIONE addo. Hujus tria eſſe genera poſſunt, præeunte Plutarcho: ἀναγκαῖον, φιλάνθρωπον, περιττόν. Primum, *Neceſſarium*; cùm aut ſcire, aut neſcire nos dicimus, breviterque ſententiam explicamus. Secundum, *Come*; cùm delicias addimus, & reſponſum humanitate condîmus. Tertium, *Superfluum*; cùm extra ripas, ut ita dicam, itur, & toto garrulitatis torrente quæſtio obruitur.

De Garrul.

Lubétne à familiari exemplo diffuſum præcepti uſum diſcere? Tāquam Philoſophi adeas limen ſciſcitare, ſítne domi Socrates? *Neceſſarium* reſponſum auſterior aliquis dabit: *Non eſt domi:* aut, ut nihil Spartanis concedat, *Non*: nec enim brevior eſſe oratio poteſt, niſi ſolo nutu loquatur qui reſpondet, & verborum laborem ſigni compendio evitet. Alius verò humaniùs decentiúsque: *Non eſt domi, ad portum ſe contulit*: &, ſi nondum impleſſe blandientis officium videatur, *Hoſpites aliquot Iones appuliſſe nunciatum eſt, eos exceptum ivit*. Alius denique, cui ubique garrulitas placet, longiſſimo ſermone reſponſum obruet, quaſi ſciri non poſſit, Socratem abeſſe, niſi à quæſtione ipſe abeat, & Reipublicæ, adeóque Græciæ ſtatum ſimul enarret: *De Socrate rogas? non eſt domi, ad portum ſummo manè ivit, hoſpites aliquot Iones excepturus; de quibus Alcibiades ſcripſit, jam cum Tiſsipharne apud Miletum agens, ſatrapâ Regis Perſiæ,*

Perſiæ, qui antea Lacedæmoniis, nunc in Alcibiadis gratiam Athenienſibus opitulatur. Alcibiades enim, ut reditum ſibi in Patriam paret, Tiſſipharnem Athenienſibus conciliat. Concitato deinde ſcaturientis ſermonis impetu, totum octavum Thucydidis librum recitabit, & odioſo verborum imbre auditorem obruet, donec & Miletus capiatur, & Alcibiades denuò exulet. Sed nihil opus, opinor, præſcribere; Humanus erit, & φιλάνθρωπον illud genus aſſumet, qui placere volet: etſi argumentum, perſona, locus ſeorſim ſtatuere diſcrimen aliquod poſſint: præſertim in Cõvivio, ubi lætior ſemper Genius ridet, taléque reſponſum exigit. Sed per veſtigia interrogantis ferendi greſſus: reſponſio ipſa tanquam centro & circino circumſcribenda. Ordine fiet, imò modo quodam fiet: ne aut qui interrogatus, præcipitet ſermonem; aut qui non interrogatus, præripiat. Qui rogatus, animum ſumat ac loquatur: etiam cùm erraverit,

laudem habet, quia obſecutus. Subrepens ille, inanem gloriolam affectare deſinat: nam ſive rectè reſpondeat, moleſtus & importunus præpoſterâ ambitione futurus; ſive malè, ridiculus. Quid ſi & cum offenſione? Omninò. Læditur enim & qui interrogat, & qui interrogatur. Hic, quaſi ingenio deſtitutus, & reſpondendi ignarus, mulctari ſilentio debeat: ille, quaſi iudicio æger, ſeligere virum neſciat aptum reſpondere. Summa, *Vitandum*, ut Quinctilianus præcipit, *ne petulans, ne ſuperbum, ne loco, ne tempori alienum, ne præparatum & domo allatum videatur quod dicimus.*

Lib. VI. cap III.

Lectionem hîc ſuſpendit Tabutius, cùm levi ictu impulſi ſunt oſtii cardines: & ecce barbatum Iovem neſcio quis perſonâ mentiens, in ipſum conclave immiſit caput: qui ut ſedentes nos adſpexit, repentè ingreſſus eſt, ſingulíſque per larvæ nubem allubeſcens, mutis deliciis loquebatur. Mox blando geſtu

manum

manum meam prenſans, & velut palpum obtrudens, mellitæ grandinis nimbo mihi ſinum implevit. Ego admirans, Et quis tu Iupiter, inquam, è Cimmeriis, qui tam ſuavi tempeſtate me percellis? Tum ille faciem nudans, Ecce tuus adſum, inquit, peregrino quidem habitu, non affectu: an ignotus? Ego hominem intuens, & quaſi fides oculorum ſuſpecta eſſet, Túne hîc ades, inquam, ò HYLÆE? Et quid ſibi hic ornatus? Nocturni ludi ſunt, aït, & Bacchico ritu pompam duco, in COMI hac palæſtrâ ſaltaturus. Veni, & gregem meum vide. Mox aderunt quoque, qui veteres è Ponto & Ioniâ numeros dabunt, qui Muſarum, Gratiarúmque amœnum illum alterno pede motum; &, ſi arma placent, qui Pyrrhicham, atque Hormum ſaltabunt. Pluſcula deinde & ore, & geſtu in laudem Saltationis promebat; ut mihi planè videretur pedum quodam pruritu laborare. Dum huic ſtultitiæ oculos

aurésque commodamus, puer Æthiops cum face intrat, cui noctis ipſe color perſonam fecerat. E Comitatu Hylæi eſſe, geſtus indicabat. Hic igitur poſtquam ad aurem heri acceſſiſſet, anhelâ voce neſcio quid ſuſurrans, Chæreſtratum quendam, & Myrtillam nominavit. Hylæus repentinâ animi perturbatione cõmotus, cùm nutu magis quàm voce ſalutẽ nobis dixiſſet, larvâ reſumptâ, in cœnaculum ſe proripuit. Tum Tabutius, Sine inſaniâ, inquit, Amor non eſt; & hunc quẽ vidiſtis ad nocturnas ineptias ſævus ignis ſtimulat. Sed quid eſt! hac gymnade COMVS gaudet, Perſonatos admittit, choreis aſſuevit; atque adeò Salios facit ipſos Convivas. A longâ & pertinaci ſeſſione Tripudia ſunt, ultima totius hilaritatis velut ſcitamenta. niſi libes, labem invenis, & peccas. Scilicet poſt menſæ, etiam laſciviæ Sacra ſunt, temulento motu obeunda. Ad purpuram hîc Sapientes Dionyſius cogat. Leges hoc

PHA-

PHAGESIPOSIORVM poſcunt, ut qui cœnaverit, ſaltet. Sed profectò „ quid grave aut concinnum, ubi „ ebrietas numerum frangit, greſ- „ ſúmque deformat? Saltem laudandæ virgines pleræque ſunt, ſcitulæ, tenellulæ; quæ invito COMO ſiccæ & tanquàm ſtatuæ, toto ſedent convivio, ut ſobriæ quoque ſaltent. Colligunt quiete laſciviam, quam motu effundant: calentem ſine Libero aut Cerere Venerem habent. Iunge ferventem illam & maſculam juventutis petulantiam, & honeſtum aliquod tripudii genus exſpecta. Sunt molles & Ionici geſtus, obtutus, contactus, & quicquid impudicitiæ frons palàm audet. Dubites profectò mares ebrii, an feminæ ſobriæ magis inſaniant. O mores fœdos! ſed fœdiores, quòd conſuetudine excuſentur. Veniunt ad alienos, tanquam ad ſuos Hymenæos, ſi Dis placet, virgines, & maturâ libidine languent, pallent, pruriunt. Periit ceruſſa, purpuriſſum, melinum, &

ſiquid hujuſmodi offuciarum : quæ exſangues, bellæ ſunt; & luridum ac morticinum hunc colorem ſtultiſſimo facinore affectant. Tu Muſa fave, & fare.

O felix nimiùm, ô beate Pallor!
Quondam verna Stygis puérque Ditis,
Vmbrarum genus, & ſatelles Orci,
Corrupti ſoboles pudoris, index
Morborum, Nemesíſque larva, lethi
Frater, invidiæ comes, metúsque:
Sed nunc verna, puer, genus, ſatelles
Laſcivæ Veneris libidiniſque,
Amoris ſoboles, lepôris index,
Morum luxuriaéque larva, riſus
Frater, lætitiæ comes, iocíque.
O felix nimiùm ô beate pallor!
Places virginibus, placéſque nuptis.
Virgo nec lepida eſt, nec eſt venuſta,
Nupta nec lepida eſt, nec eſt venuſta,
Quæ non pallidula eſt colore mortis
Et vir quæritur, atque mox adulter.
O felix nimiùm, ô beate Pallor!

Quæ Antiquitas ſic deſipuit? Aliæ pertinaci jejunio vigorem emacerant, aliæ venam ſecant, aliæ frugum

gum ſemina, cuminū, carbones, calcem, cineres, terram vorant, acetum hauriunt. Cùm ex voto pulchræ,
Sanguinis in facie non hæret gutta. —
Formæ pretium puta, pallori valetudinem impendunt: nimirum ut vultu cadavera ſint, & omnem videãantur verecundiam projeciſſe. Sic audaciam amatores ſumunt; & ſuam quiſque affatur, prenſat, palpat. Etiam dicam?
Carpit papillas, atque amplexus intimat.
Oſcula uſu honeſta ſunt, & cum verbis ſeruntur. Illud obtinuit:
Fumo comburi nihil poteſt, flammâ poteſt.
Sed iſtam flammam fumo tegimus, ut in umbrâ voluptatis cum libertate ludamus. Non hæc libidinis meta; ſed gradus eſt, longiúſque itur.
Qui è nuce nucleum eſſe volt, frangit nucem:
Qui volt cubare, pangit ſaltem ſuavium.
Imò, qui volt cubare, tripudio viam ſternit,

ſternit, virginémque tanquam ſponſam ducit. Illa ſequitur, & eoſdem obit numeros, incendítque præſultorem. Videas peregrinas omnis ſtultitiæ ineptias, & exoticum laſciviæ habitum ornatúmque, nec quicquã patrii ac vernaculi in moribus ſupereſſe. Tanquam originis pudeat, hoc unum omnes agunt, ut videãtur à Majoribus deſciviſſe. Ergò exotico pleræque luxu deformes ſunt: perítque omnis membrorũ gratia, veſtiũ partim onere, partim tormento. Arctiſſimis vinculis coſtas & thoracem ſtringunt: coxas, ventrem, femina, & quicquid adhæret, in laſcivam laxãt laciniántque libertatem. Stola jam larva eſt; & quæ pulchræ, toto corpore monſtrum induunt. Ipſum caput cirris vincitur, tutulo gravatur, & ſuggeſto adoptivæ comæ. Collum vallo munitur, & radiis cingitur linei candoris. Scrutamini: violatum decôrem ubique invenietis. Quid auri non jam ornamenta, ſed onera? Quid aurium vulnera,

vulnera, & elenchi; quaſi ſatis annulorum digiti nõ capiant? Cimmeria pudicitia ſub inhoneſto hoc ſchemate laborás, in turpiſſimam mollitiem ſolvitur. Veſtis fartum in prægnantium ſarcinam puellæ diſtendunt, cùm vix ſororiare cœperunt: præveniunt utero nuptias, gravidæ priuſquam conceperunt; imò fortaſſis gravidæ, quò vitium celent. Compoſito & ſuffarcinato tumore luditur; ut videantur velut per delicias vterum ferre, cùm non ferunt, ne videantur, cùm ferunt. Perit virginitas, ne pereat. Carmine hæc ſtultitia perſtringenda eſt.

Bajulat Iſchiacam laſcivo pondere vannum,
Et tumido gaudet virgo placere ſinu.
Dant humeros coxæ, medio quoque corpore collum
Surgit, vix geminæ circuitu ſpithamæ.
Membrorum deforme chaos! gula proxima pubi eſt,
Et ventris cœpit pectus habere locum.

Cur

Cur aſtutus Amor, cur ſit cordata libido,
Quæris? quâ prurit femina parte, ſapit.

Non oris tantùm, ventris quoque fucus eſt: cum onere ire, ſedere, epulari, deliciæ ſunt; & quæ mox futura mater, tanquam virgo ſaltat; quæ prolem dabit, maritum necdum repperit. Ergò quocumque voto nuptiæ quæruntur. Vt dotem augeat, uterum fert quæ ducitur: & priuſquam agrum ſuum ſponſus cœpit colere, jam ſeges in herba eſt. Si remoto velo nudam veritatis vocem admittimus, Virginitatis florem non omnes puellæ nuptiis conſecrant; niſi citra aquæ ignîsque ſolennia nuptiæ ſunt. Memini fuiſſe nuper, eámque non è vili ſtirpe, quæ cùm in alienam familiam trãſiviſſet, perſtrepente adhuc Hymenæo, Iunonis Lucinæ opem invocaverit, & inter rudes adhuc novi mariti amplexus enixa ſit, eadẽ nocte, eodémque in toro & ſponſa, & puer-

puerpera. Digna mehercle, quæ gravida ſæpius eſſet, nunquam nuberet; aut quæ unius ſponſa, nullius uxor, æternam divortii pœnam viduo quotidie lecto renovaret. Sed BATTI Sophiſtæ nuperum facinus ſi in exemplum veniat, pauciores virorum currucæ laborent infamiâ; & ſeveriorem vernantibus puellarum annis legem Caſtitas præſcribat. Is quam defloratam duxerat, ne vxorem quidem putavit. Serò deprehenſa eſt vterum ferre, quæ tanquam virgo venerat, & ſpurio pudoris flammeo velata. Iugum paſſa, priuſquam nuberet, tã fœcunda exſtitit, ut ſecundo à nuptiis menſe pepererit. Neque tamen acerbiore tum quidem vultu animum maritus prodidit, aut iniquior in prolem fuit: quin demulcens vxorem, & blandiſſimâ fraude metuentis ægritudinẽ leniens, Ne angaris, inquit, mea nympha aut præcocis puerperii hæc intempeſtivitas te perturbet. Sextans anni ſi te ma-

trem,

trem, me quoque patrem facere potuit: non eandem menſium moram fœtui natura impendit; imò quibuſdam animalibus breviorem pariendi terminum aſſignavit. Tradunt Genethliaci, in ipſo fatali errantium ſtellarum circulo, alternis quoque ſignis commercia data eſſe: & ego cenſeo obliquo languidóque ſiderum radio fœtum matureſcere. Quid fit? Poſtquam ad vires puerpera rediit, & Iunoni ſuæ litavit, quod preſſerat animo conſilium Battus tandem depromſit. Ergò, ut omne penitus è lare dedecus amoliretur, res ſuas novam uxorem habere, iterúmque virginem eſſe iuſſit, & ſolenni formulâ confeſtim exire foras. Morem illa cogenti geſſit, etſi invita: abiit; &, quia poſt nuptias carere marito, durum erat, planctibus paternam implevit domum. Repudii infamia ad ipſum mox Præfectum loci, puellæ avunculum properavit. is tanquam gravi affectus injuriâ, Battum accerſit;

&

& poſtquam temerarium facinus luculentâ ſermonis auctoritate proſcidiſſet, partim minis, partim precibus conciliare iterum puellam ſponſo conatus eſt. Tum verò leniſſimis verbis ſilentium Battus rumpens, Sine uxore, inquit, vivere illepidum ſemper arbitratus ſum: lepidum verò & laudabile,

Liberos hominem educare generi monumentum & ſibi.

Itaque deſponderi mihi puellam iſtam ſuſtinui, cùm & nuptiarum onus, & fortunarum mearum vires jugi calculo diſpunxiſſem. Vt in extremos ſumptus paratus eſſem, tot liberos, quot annos computâram; & quaſi huic numero alimentum è peculii proventu ſufficeret, uxorem, & ſimul dotem admiſi. At malum, quæ hæc præpropera & portentoſa fœcunditas! Vix in cornua iterum Luna ſe curvârat, & jam vagitū cunáſque audiebam. Pater eram, cùm nondum ſponſi nomē poſueram: & quæ ſecundo à nuptiis menſe cœpit

 eniti,

eniti, ſeno quotannis partu auctura erat familiam. Ergò à tam crebro puerperio, heu, quantum mox incrementum liberorum! exercitus. ſed an Craſſus ego aliquis, ut alerem? Tam copioſam mehercle habere ſtirpem non poteram, niſi ut inopem. Dii meliora! in triſtem paupertatis ignominiam præcipitare poſteros meos non debui. Itaque ut ignoſcas, rogo, & ut ditiorem puellæ maritum quæras, qui non hornis tantùm, ſed menſtruis continuò gignendis alendíſque liberis par ſit. Sic ille quidem urbaniſſimo reſponſo & blanditias Præfecti luſit, & ſeveritatem fregit, & impoſturam punivit. Sed ut iſtuc redeã, Tripudium nuptiarum illicium eſt. Caſta, non caſta, virgo, non virgo laſcivis Venerem numeris flagitant, libidinem incendunt. Quæcumque ſaltat, ignem ſe fovere, motu indicat: virum ferre poſſe, oſtentato vigore. Torquẽtur latera, ſinuantur femina: nequid lateat, pedes,
tali,

tali, ſuræ conſpicuæ ſunt, extra ambientis laciniæ fines. Videre putes,

Quem ſinus abſcondit, —— membrorum florem, cujus velut imago & modulus tremulo veſtigio ſignatur. Quod reliquum eſt, pallentes illæ in facie veneres, urentes in medullis cupidines, ultimam obſcœni voti voluptatem anhelant. Hi feminarum mores ac morbi ſunt: virorum, nequid gravius dicam, quòd iiſdem delectentur. Vſurpabo Annæi verba: *Muliebres munditias anteceſſimus, colores meretricios, matronis quidem nō induendos, viri ſumimus. Tenero & molli ingreſſu ſuſpendimus gradum: non ambulamus, ſed incedimus. Exornamus annulis digitos, in omni articulo gemma diſponitur. Quotidie comminiſcimur per quæ virilitati fiat injuria: ut traducatur, quia non poteſt exui.* Ac de veſtibus quid attinet dicere? Pelliti pridem eſſe deſierunt Cimmerii, lanam & ſimplicis naturæ beneficium ſpreverunt; uſum

Lib VII. Natur. Quæſt.

luxus vicit; quaſi è COMI præſcripto, honeſtius ornari, quàm muniri. Ergò ſtultiſſimus corporis ſplendor ingenti pretio quæritur; aſſcitâ & adoptatâ undique pompâ pænè in ſimulacra migratur. nemo ſatis ornatus, niſi qui admirantium trahit oculos, & cultum ab humiliori extorquet. Etiam fortunas omnes veſte bajulare ac deterere pulchrum eſt: tantâ ſtultitiâ contemnere audent opes, qui jactant; qui gerere, quàm poſſidere malunt. Sic omne in ornatu patrimonium eſt: corporis fines, etiam cenſus. Hoc tam ſuperbo compendio plerique diuites, plerique prætextati, purpurati, auro gemmíſque lucidi: quorum in genere & late nox eſt, ſæpe turpitudo, & ſcelus. Qui ditiores, toto orbe luxum colligunt, à Phrygibus, Æthiopibus, Indis amictum petunt; relucere in tenebris geſtiunt. O perverſitatem! Etiam qui animo libertatem ſpirant, corpus exoticis deliciis induunt vinciúntque,

que, & quid niſi in contumeliam Naturæ? Hæc cùm cetera animantia variè veſtierit, teſtis, corio, ſpinis, villis, ſetis, pilis, plumâ, ſquammis, velleribus; truncos etiam arboréſque cortice: *hominem tantùm nudum, & in nudâ humo* (Plinii verba ſunt) *abjecit ad vagitum ſtatim & ploratum*. Sed plerique ita jam veſtiuntur, ut, quicquid Natura negârit, aſſumant, non defendendo corpori, ſed emolliendo. Neque ego Nitorem ſperno, Laſciviam ſperno. *Mundæ veſtis electio*, ait Philoſophus Romanus, *appetenda eſt homini: naturâ enim homo mundum & elegans animal eſt.* Sed eò ventum, ut munditiem ſolâ pompâ æſtimemus: veſtis non veſtis ſit, niſi pretioſa. Præfat. lib. VII. Epiſt. XCII.

Plura quidem parabat Tabutius,
Cùm domus interior gemitu miſeróque tumultu
Miſcetur, penitúsque cavæ plangoribus ædes
Femineis ululant -

Excitati qui circùm jacebant, non-

 dum

dum penitùs profligato ſomno, in cœnaculum ruerunt. Sed Tabutius non ſine riſu: Hæc ſolennis PHAGESIPOSIORVM cataſtrophe. Vos ite, videte; ego quietem meam novo ſpectaculo non ſolvo. Dum ſurgimus, imúſque, puer ecce Hylæi cæco in cubiculum impetu defertur, vix præ timore ſpiritum ducens. quem ut adſpexi, Quid tremis, & fugis inquam, Drapetiſce? & cur ſine hero? At ille, Herum, inquit, furor detinet: ego certè periiſſe me ſcio, niſi fugiam.

Spes atque opes vitæ meæ jacent ſepultæ in pectore.

Dic ergò, inquam: an tu neſcis? noſter Hylæus eſt; ſiquid commeruiſti, & acerbiori ſubducis ſcuticæ mollem cuticulam, oratores erimus, noxiámque deprecabimur. Hanc vos operam, puer ait, alibi locate. inſons ego; niſi tamen hoc pecco, quòd ad ſalutem præeam. Herus ſtultiſſimo facinore prœlium orſus eſt, & nunc intus armorum jure nuperam

peram à rivali acceptam injuriam vindicans, validum in ſe potantium agmen concitavit. Quanta, bone Deus, in bonâ ætate amentia eſt! Poterat feſtiviſſimis Circes amoribus contentus eſſe, ſi ſaperet; & perfidæ Myrtillæ oblviſci. Nunc invitâ Venere, negatos ſuſcitat ignes, & vi cruentâ Cupidinem ipſum violat. Sed & à me occaſio aliqua, qui adeſſe Chæreſtratum nunciavi? Ita eſt: herum mihi dum conciliare importuno officio ſtudui, in diſcrimen conjeci. Nunc demum intelligo prudentiâ opus eſſe, ut dicenda, & tacenda ſcias. Tabutius poſt hæc verba manum puero injecit, rogavítque, diſtinctiùs rem totam, & originem aperiret. Nec difficilis ille, etſi fugere porrò geſtiebat: ſic garrire & deblaterare genus iſtud hominum amat; ſi nihil occurrit, mentiri ſervus mavult, quàm herum non traducere. Reſpirans igitur, & impeditum adhuc metu ſermonem explicans, ſic infit:

Chæreſtratus, opulentus, & generoſi animi juvenis, litterarum armorumque ſtudio non mediocriter excultus, nobilem in municipio noſtro, & ſcitiſſimæ venuſtatis virginem efflictim deperibat. Sed hæc alio calens igne, impatientem affectum in herum meum pridem trãſfuderat, leviter redamantem. In cupidinis regno iſta obveniunt; nec unà omnibus forma placet. Eſt qui fugientem ſequitur, eſt qui ſequentem fugit. Vos expendite: amare ego nondum didici. Chæreſtratus, quod unicum incẽdii erat ſolatium, durum quotidie limen terebat; & triſtiſſimus ille dies, quo Myrtillam ſuam (hoc virgini nomen) non vidiſſet. Non ille tamen oſtium noctu extinctâ cum face occentare, ſumptus facere, patrimonii vires rumore ſiniſtro frangere, & reliqua omnia, quæ calentibus annis divitiæ dictânt: ſtrepitum vitans, uno animo infeliciſſimus erat. Movit triſtis hæc Amoris ſcena Paneutum neſcio

ſcio quem, mitiſſimæ ſeveritatis virum: is, ut ex ærumnarum barathro pereuntem extraheret, blandis pellexit litteris; & rus evocavit, ardentibus fomentum flammis quæſitâ amœnitate ſubducturus. Interea domeſtico jurgio virginis animus à matre exulceratur (ſub hujus enim cuſtodiâ poſt obitum patris Myrtilla vivebat;) cúmque acerbiorem verborum contumeliam concoquere non poſſet, proſtituere verecundiam decrevit, & clandeſtinâ fugâ in poteſtatem Hylæi ſui trâſire. Dominæ temeritatem callidiſſimo ſermone Circe ancilla promovebat, venuſti adhuc floris, ſed maturæ verſutiæ puella. Hæc die quodam, cùm manè ſalutatum iret Venerem, clanculùm in ædes noſtras irrepſit, herum adiit, & fugæ deprompto conſilio, longis blanditiis rogare Hylæum cœpit, ne pulcherrimam, & rigido nimis matris jugo afflictam virginem deſtitueret. Ferret amanti opem: tam excellenti for-

mâ cælo moveri Iovem poſſe. Profert & in fidei ſignum, patrium virginis monile, ingentis pretii, in quo Proſerpinæ raptum diſtinctis gemmarum coloribus ingenioſiſſimus labor expreſſerat. Herus tam beato ſimul & nuncio captus & munere, ſtultum putavit lepidiſſimam puellam non amare; ſtultius, non rapere, quæ vellet fugere. Itaque monile exoſculans, & pulcherrimam hanc velut fugæ teſſeram in erectum pilei limbum adoptans, operam ſuam obſtringit. Sed ancilla dum loquentis excipit verba, & formam miratur, ſcintillam & ipſa amoris hauſit; talémque cœpit herum concupiſcere. Fugæ ratio hæc placuit, ut poſt occaſum Solis ad limen Myrtillæ eques Hylæus veniret: erumpentem ex ædibus virginem exciperet, aveherétque. Scenâ ſic adornatâ, atque Circe dimiſsâ, herus œconomum cum coquo & obſonio in proximum jubet prædium proficiſci, cœnámque Vene-

re dignam inſtruere; quibus & ego comes adjungor. Sodales quoque duos, viæ & fugæ comites aſſumit: eos, ruente jam die, ad urbis portam præmittit, ut liberum cum cuſtode exitum eà nocte paciſcantur. Ipſe mox Theſſalicum concitans equum, ædes Myrtillæ petit. Iam ipſam plateam ingreſſus erat, iam limini imminebat, & contracto freno tardiorem quadrupedi greſſum imperans, fugituram virginem exſpectabat. Illa verò domeſtico præter opinionẽ opere detenta, nõdum ſe matris poterat oculis ſubducere. Sic igitur ſuſpenſum paullisper gradum Hylæus impellit, deflectitque in proximũ vicum, ut, periodo factâ, per eadem veſtigia rediret. Iã verò & altera remora: Circe tandem, quia amare ſe intellexit, fugere quoque voluit: ut Hylæum inveniret, Myrtillam ſuã ſequi. nec color tam piæ deerat cauſſæ, affectus dominæ. Contrà rogare ancillam virgo cœpit, ne importuno obſe-

quio

quio communia ſalutis vota impediret: &, Quomodò, inquit, fallere matrem ego poſſum, ſi unà tu erumpas? fac etiam poſſe: quomodo unus utramque equus capiet? Sed bonum habe animum, eâdem tamen nocte venies. Quempiam ex Hylæi ſubmittam famulis, qui pari te quoque induſtriâ rapiat. Erecta his verbis ancilla, laudavit conſilium, & ſpes ſuas Dîs Vialibus commendavit. Chæreſtratus autem, qui pluſculos jam apud amicum dies ſummo cruciatu exantlaverat, languens amore & liqueſcẽs, ferre diutius deſiderium virginis ſuæ nõ potuit. Ergò ad ignem properans, quo ardebat, Paneuto valedicit, equum conſcendit, & Cupidine ſtimulante, raptim ad urbem devolat. Meta itineris eadem quæ diei, ac jam extremam viam caligine ſuâ Nox condiderat, opidúmque clauſerat, cùm ad mœnia Chæreſtratus veniret. Cœpit igitur circuitu tentare aditum, & ad portam perveniens, quæ Hylæo

Hylæo patebat, ingreſſus eſt. Tum quidem tanquam à propitio aliquo Genio admonitus, ingenti fiduciâ votum fecit, ſi durum Myrtillæ pectus miteſceret, aureum ſe Cupidinē Paphiæ femori appēſurum: & ſimul equū ſtimulans, curſum ad Virginis larem direxit, domum ſaltem per tenebras viſurus. Venit igitur, cùm paulloantè Hylæus tranſiviſſet, & exadverſum veſtibulo conſtitit, triſti limen ſuſpirio ſalutans. Ecce autem panduntur eodem illo momento fores, ipſáque ad equi ſonitum prodit accincta ad fugam virgo. Accedit, & ſubmiſsâ voce ſe adeſſe indicat: malle in poteſtate amantis, quàm matris deinceps vivere. Nec mora, conſcendit, celerem præbente manum Chæreſtrato, & extremum equi inſiliens dorſum, dextero Centaurum ſuum brachio complexa eſt. Adoleſcens tacito ſenſu Fortunam adorans, retrò quà venerat, equum agit, ſuaviſſimam in tutum prædam avecturus. Neque in por-

in portâ ab Hylæi ſodalibus obſtaculum ullum : quia non interpellati, quem non noverant, neglexêre. Pergit ille, & producto ad decimum pænè lapidem itinere, cœpit velle ſuam facere quam rapuerat. Cælum, & amœnitas quædam loci invitabant. Nam Luna jam extulerat ex Oceano vultum, languidíſque ſtipata vicinorum ſiderum facibus, horrorem noctis vicerat. Iuxta viam amœniſſimum quoque pratum erat, continuâ arborum ſerie cinctum, & partim flavis, partim albicantibus florum gemmis relucens. putares æmulatione cæli in ipſam quoque terram ſparſas eſſe ſtellas. Ridere in tam molli & verno gramine ipſa cum Amore ſuo Venus videbatur. Demiſsâ igitur in pedes virgine, deſilit felix jam Chæreſtratus, & religato ad arborem equo, Myrtillam ſuam avidiſſimis oſculis invadit. Illa oculos tollens, & in facie complectentis auſpicium quærens voluptatis, cùm Hylæum non inveniret,

veniret, præ triſtitiâ propemodum collapſa eſt. Hinc flebili oratione accuſare iniquam cœpit ſortem, pectus lacerare, & infeſtas ungues venuſtiſſimæ formæ inferre. Sed Chæreſtratus, cùm blandam interponeret vocis manusq́ue operam, primò à lacteo vultu violentiam coërcuit. deinde toto amoris ingenio tentavit dolentis pertinaciam emollire: &, Miſerere, inquit, pereo. graviſſimo pridem vulnere ſauciaſti hoc pectus meum: ne minùs miſericors, quàm pulchra ſis, medelam optatam indulge. An etiam repugnare fatorum decretis poſtulas? in amantis veniſti poteſtatem. Quid cunctaris?

—Placitóne etiam pugnabis Amori?
Nec venit in mentem quorum conſederis arvis?

Dona, quod extorquere poſſum, ſi minùs amem. Mille jam ærumnis conſumptum & ſepultum ad novam lucis uſuram reduces. noli mortuũ occidere. tu vita mea, tu anima, tu omnia:

omnia: tuus nisi ſum, nec eſſe quidem ultrà debeo. Et ſimul complectens iterum puellam, vim lacrymarum effudit, vocémque inter ſingultus ſepeliit. Quid diutius moror? Commota tam manifeſto Amoris teſtimonio Myrtilla, mutavit repente animum, & tanquam numinibus morem gerens, amantis cupidinem admiſit. Ille jam audacior, deduxit in terram virginem, & prævio baſiorum agmine expugnatâ tardantis adhuc pudoris ignaviâ, victor ſpolia legit Veneris, & voluptatibus triumphat. Sed ut de hero porrò narrem: rediit ille mox viæ aliquo abſoluto circuitu; cúmque propiùs ad fores cogeret equum, aureſque arrigeret, ſtrepitus exoritur. Nam intus detectâ Myrtillæ fugâ, filiam ab ancillâ exigebat mœſtiſſima mater, totámque implebat furore domum. Illa verò heriles fugiens minas, reſeratis foribus procurrit, & raptorem ſuum rata, qui conſtiterat, è veſtigio evadit in equum.
Contra

Contrà Hylæus, tãquam Myrtillam veheret, lætus ad portam & ſodales feſtinat. Hi felicem raptum amico gratulati, pari itinere prædium, quod in aditu proximæ erat ſiluæ, petunt. Venientes œconomus excepit; & ejus juſſu, in pontem aditúmq; domus ardẽtem ego extuleram facem: planè ne ſine nuptiali ritu fabula eſſet, & virgo intelligeret in viri manum ſe venire. Iam deſcenderant, & oſculo ſponſam Hylæus ſalutaturus, viventibus oculis errorem ſuum deprehendit. Igitur non levi admiratione confuſus, expoſtulare cum ancillâ cœpit, &, Quis hic ludus? inquit: vendis amplexus dominæ, tuos impendis? Itáne amator tibi in urbe, & contubernio deerat? aut tu ex illis, quæ ſpretâ ſervili libidine, voluptatem in Equeſtribus quærunt? Circe pariter admirans quomodo ab Hylæo vecta eſſet, Ignoſce inquit, virgo venio; ſed ſequi dominam ancilla potui, & parem fortunæ aleam experiri. Quid, inquit,

Hylæus, An Myrtilla igitur præceſſit? Niſi tu quidem, ait ancilla, delicias quæras, & audire à me velis quæ feciſti: avecta eſt, cùm paullopòſt ad fugam me ærumnarum quædam procella exigeret. Sed ô benignitatem mitiſſimæ dominæ, quæ & Circen ſuam ab Hylæo voluit rapi. Tanti quidem erat fugere, cùm tu veheres; ut dominæ felicitatem ancilla quoque libaret. Tum verò ſeriò intellexit Hylæus, formoſiſſimam Veneris prædam, occulto ſive dolo, ſive caſu, ereptam eſſe. Igitur amoris promiſcuo & injuriæ ſtimulo percuſſus, ſodales interrogat, Num egredientem ex urbe equitem cum puellâ vidiſſent? Vidimus inquiunt (quis ſuſpicionem admitteret fraudis?) & viam, quæ ad fauces vicini ducit montis, ingreſſus eſt. Addunt: ſequi ſi veſtigia luberet, non longo itinere vindicari puellam poſſe. Bonum factum: repetunt equos, & relictâ inibi pulcherrimâ Circe, ocyſſimè diſcedunt.

dunt. Nos mœſtam introducimus, & ad cibum porrò capiendum invitamus renuentem. Indulget lacrymis, &, ut liberiùs Hylæum ſuſpiret, Myrtillæ luget infortunium, atque epulas omnes, ſimúlque humanitatem noſtram faſtidit. Interim labuntur horæ aliquot, & ad idem illud pratum, in quo nuptias novi amantes fecerant, & adhuc jacebant, Hylæum tandem nox intempeſta perduxit: qui poſtquam ſtantem ad arborem notavit equum, circumtulit oculos; & ecce in molli gramine, mutuísque implicitos amplexibus juvenem & puellam videt, quos profundus admodum ſopor oppreſſerat. Hanc igitur fugitivam ſuam ratus, in terram venit, ferro ſubdialem rupturus cubantium torum. Nam Myrtillam quidem avellere decreverat; raptorem, ſpectante puellâ, confodere. Sed tantam crudelitatis audaciam benignior Genius temperavit. Acceſſerant enim ſodales quoque, & agnito Chære-

 ſtrati

ſtrati ſui vultu, veteris amicitiæ memores, ad humanitatem flexerunt animos, Itaque leni ſermone cohibentes Hylæi impetum, Noli, inquiunt, inconſultum præcipitare ferrum, etjam vindictæ jucunda quædam mora eſt: ſævire poſſe, & differre, voluptatem habet. In poteſtate tuâ ſunt, qui jacent, & crudelis eſſe poteris, cùm injuriam intelliges. Nunc fruere noctis hoc ſpectaculo, dum reſpiras ipſe; & tantiſper indulge ſomni libertatem, quibus propitia Venus fuit, Amor fuit. Ecce inter amplexus formoſi adoleſcentis puella cubat: ſi vim paſſa, quomodo ſtupratorem ſuum ſtringit? imò quomodo dormit? Quid ſi rapi à Chæreſtrato voluit; & ancillæ ſeu error, ſeu malitia ſcenam fugæ inverterit? Quid ſi te ipſa ardeat, dominámq; traduxerit, hoc ad amores ſuos ſtratagemate itura? Noſti ſuperbam quarundam libidinem: ultra ſordes florem formæ efferunt. Quid attinet dicere? Scitula

hæc

hæc quidem nobis viſa, nec minùs concubitu tuo digna quàm quæ fugit. Miſit hæc monile? illa tradidit. utri acceptum referas, dubites. Procumbere hîc & exſpectare, ſi placet, melius: rem ipſi mox vigiliæ redditi ſeu amantes, ſeu non amantes aperient. Cùm placeret conſilium, ſeorſim equos ligant, & proni in inſidias, imò verò mox in ſomnum procumbunt. Nam itinere feſſos, & ſilentio cinctos moleſtiſſima gravedo invaſit, & expugnatis oculorum cuſtodiis, profundiſſimè merſit. Putares ab amantibus in Hylæum ſodaléſque totam ſoporis nubem transfuſam. Ecce hoc ipſo momento experrectus Chæreſtratus, & eò fortè reſpiciens, ubi modico arborum intervallo diſtincti ſtabant equi, mirari cœpit quis phalerata jumenta in paſcua eo noctis immiſiſſet. Surrexit igitur, & prolato paulliſper greſſu dormientem Hylæum offendit. Tum ad Myrtillam ſuam recurrens, Quid moramur?

mur? inquit. Hylæus adeſt, & ut fugiendi iterum faciat poteſtatem, terræ affixus ſtertit. Tu voluptas mea pelle metum omnem; equum iſtum ſcande, & recto tramite viam capeſſe. Faxo ego, ut domum redeant, & labori parcant, qui feliciſſimum nobis ſomnum non inviderunt. Monenti, etſi trepidè, puella morem gerit, animúmque ad fugam denuò maſculat, quæ non jam metuere minùs Hylæum incœperat, quàm priùs amârat. Tantum in virgine nox una potuit; ut certiſſimo argumento colligas ſpurium Cupidinem eſſe, quem Venus non genuit. Chæreſtratus autem de monili jam edoctus, ne pignus quidem amoris eſſe apud rivalem ſuſtinuit: quaſi totam non raperet, non poſſideret Myrtillã ſuam, niſi & pretioſiſſimum fugæ ſymbolum vindicaſſet. Subduxit igitur dormienti pileum, in quo gemmea illa imago reſplendebat, ſuúmque repoſuit. Hinc ad equos ſe conferens, primo & ſecundo

do frenum detraxit, & in præterlabentem demerſit rivum. Tertium deinde, Theſſalum illum ſcutulatum, qui vel pinnatam Pegaſi vinceret velocitatem, conſcendens, Myrtillam ſuam inſecutus eſt, & rectà in Cimmeriorum regionem deduxit. At Hylæus, cùm gravedine tandem conſumptâ evigilaſſet, in pedes ſe erexit; nec leviter novâ amantium fugâ perturbatus, ſodales increpuit. Mox cùm ereptum monile novam doloris pariter & iræ materiem miſceret, furorem induit, ſtatuítque non jam rivalem, ſed hoſtem Chæroſtratum inſequi, & injuriæ vindictam à fugitivo exigere. Ergò itur ad equos; & hîc jam tandem intellexit herus, à dominâ ad ancillam transferendum affectum eſſe, niſi quidem periiſſe ſibi noctem illam vellet. Quia fatorum poteſtas videbatur alienis amplexibus Myrtillam deſtinaſſe, de reditu cœptum cogitari. Nec mora, è ſectis phaleris nectuntur habenæ,

& ſub novam placidi freni legem miſſus uterque equus, tres è ſtulto itinere adoleſcentes domum revexit. Sed herus Circes blanditiis captus, videbatur obliviſci Myrtillæ poſſe; niſi laſſatâ Venere, Amor ancillæ eviluiſſet. Venit ergò in COMI, ut vidiſtis, contubernium; & quaſi parum eſſet amare, pugnare etiam voluit: quem dixi Chæreſtratum offendit, Myrtillam iterum vidit. digna cothurno fabula habita. Sed quid audio? gliſcit intus furor. Vos ignoſcite, latebras cæcæ noctis quæro, & conſanguineam colori meo auram. Nec moratus, per proximas ſcalas in cryptoporticum ſe demiſit. Tubatius autem, cùm feſtivæ ruminaret argumentum narrationis, etiam ſtilo dignum cenſuit. Itaque pugillares proferens, & ad ſcribendum ſe componens, Drapetiſci cœpit ſermonem amœnâ & curiosâ felicitate perſequi. Ego, ne impedimentum lucubrantis induſtria acciperet,

peret, Aderbam per vacuum cœpi conclave ducere; & , emenſis aliquot ſpatiis, Cur non ſpectamus iterum? aio: laboret in fine fabula, niſi Chæreſtrati & Hylæi congreſſum arbitremur. Et cum dicto in cœnaculum pergimus, tanquam à limine COMI cothurnum ſpectaturi. Sed quàm nihil adhuc Drapetiſcus dixerat! Non jam Convivium, ſed prælium erat, cujuſmodi inter Lapithas olim ac Centauros: nec vinum ampliùs, ſed ſanguis fundebatur. Niltale Sithonii, Ardentem,

Et magno Hylæum Lapithis cratere minantem

videmus: contrà, formoſum Chæreſtratum, non minùs armis quàm amore jam furentem. In ſummâ, ad inferendam quemque vim, aut propulſandam inſtructum. Poſt principia unus è coquis ſtabat, & acerbiſſimis conviciis Circen amicam ſuam ab utroque rivali repoſcebat. Cùm verba non proficerent, ad vim progreſſus eſt, & infelices

bellariorum reliquias è menſâ rapiens, cœpit artis ſuæ luxum in turbam ejaculari. Sed & Bilbius Sedigitus, notiſſimus apud omnes Cimmerios blatero, planè *βόρβορος ἐκ τριόδου*, turpiſſimum calonum & ſcurrarum ducebat agmen. diceres totam Regiæ fæcem in tumultum efferveſcere.

Tunc grandes Galli, & cum ſiſtro
luſca ſacerdos

religiosè inſaniebant. Pari & ille morbo correptus, qui in Porticu Noctem laudaverat, ſæva rotabat æra; & ejuſmodi ab Orgiis petitas voces depromebat: ἐκ τυμπάνου βέβρωκα, ἐκ κυμβάλου πέπωκα, γέγονα μυστικός. *De tympano edi, de cymbalo bibi, religionis ſecreta perdidici*. Quin etiam, ut impunè linguæ ſuæ veneno graſſaretur, novo & admirabili dogmate, Famæ inſtrumentum Calumniã ſtatuerat, & cum laude poſſe vibrari. O columen magnarũ litterarum! ô ſpecimen veræ probitatis! Sed his exemplis ſi juventus ducitur,

tur, ſine litteris eruditionem licebit, ſine modeſtiâ virtutem profiteri. Senex etiam propè Acheronticus, qui dentes faciliùs quàm digitos numeraſſet, Thyrſum, & invitum ſimul Bacchum quatiens, præter ætatem, etiam vino delirare ſe poſſe oſtendebat. Hujus exemplo protervi aliquot adoleſcentes, & qui proximis Bacchanaliis togam virilem ſumpſerant, non tralatitium orſi erant bellum. Alius lance manum armaverat, alius ſcypho: putares jam quoque vulnera propinari. Sed in ipſo hoc pugnantium æſtu, Geſticulator quidam, lauro caput inſignis, moleſtiſſimis deliciis non inelegantis puellæ affectum urgebat: &, ut quàm maxmè dignum ſe amore oſtenderet, Poëta videri voluit. Itaque Citharœdicum componens statũ, teſtudinem, ſpiſſo ſulcatã ebore, errantibus digitis impulit, & nervorum harmoniam toto inſtrumẽto quæſivit. Cùm miraremur, quomodo, fervente Martis tumultu,

tu, vacaret homini Amorem laceſſere, ejuſmodi quoque carmen occinuit:

Eſt, mea vita, tibi ſacrorum nauſea vatum,
Nauſea Pieriis ſæpe dolenda choris.
Nec te cæleſtes tangunt Aganippidos undæ,
Quáeque ſolent diâ pectora mente regi.
Seu quia non ſanos populus putat eſſe poëtas,
Téque ſinas vulgi mobilitate capi;
Sive quòd Aonium vates Heliconis ad amnem
Ora trahant Scythicâ pallidiora nive.
Parce tamen, mea vita, mihi; damnata remittam,
Si fuerint odii carmina cauſſa tui.
Nec laudis me fervor agit, nec gloria: tecum
Si mihi contingant otia, ſegnis ero.
Quid moror? Aemonios adeat mea Muſa receſſus,
Proxima Sarmatico quà riget Vrſa polo,

Quòd

Quódve latus mundi ſævis ardoribus urget
Cynthius, aurato dum vehit axe diem.
Sat Dominæ placuiſſe meæ; ſat laudis in illo eſt,
Si mihi det faciles ad ſua colla vias;
Blandáq; purpureis figā repetita labellis
Oſcula, cúmque feram plurima, plura petat.
Fortè aliquis noſtros qui tunc ſpectabit amores,
Dulcia in exemplum carmine facta trahet:
Et tua juncta meis minio variata legentur
Nomina, quótque dedi baſia, quótque dabo;
Felicésque ferent paſſim nimiúmque beatos;
Dum tibi conſtanti detur amare fide,
Eveniántque pares, ſeríque in amoribus anni.
Dulce etenim tecum vivere, dulce mori.

Finierat ille, & mixtum cachinno plauſum Aderba tollēs, Sophoclæas voces

voces ſemel iterumque repetiit. quem ego intuens, Quid iſtud? inquam: cœnam ſi ambis, alibi licet operam loces; hîc ipſa jam bellaria decollârunt. Imò, ait Aderba, ut Muſis placeam, Apollinem veneror: Deum, non hominem vides. Extra jocum: tantus hic Poeta, peream, ſi carmen unquam fecit; & qui videri poſſit totam jejuno pectore Aganippen hauſiſſe, alieno nunc labore amicam ſollicitat. quicquid audiſti, Laopyrgus tuus compoſuit; qui cùm experiri nuper vellet, an amantis affectum per ludum poſſet exprimere, Elegidium iſtud effudit. Noſti quo jam fonte Muſarum felicitas fluat, & quo cultu amor creſcat BONÆ MENTIS. Videbatur neſcio quid de Litterarum ſtudiis adjecturus, cùm ecce ipſe Laopyrgus oculis noſtris objicitur, vultu quidem minùs ſereno. Tanquam à plagiario pœnas exigeret, audaci impetu teſtudinem jam denuò pſallenti eripuit: ad laurum deinde vin-

dictam

dictam proferens, viliſſimum Pſeudopöetæ caput nudavit. Nec moratus, rectà in nos detractum miſit ſpolium; ut videretur omne ſimul amantis ingenium rapuiſſe. Excepit venientem Aderba ramum, & nihil tale opinanti tempora mihi cinxit. Ergò coronatus, & tanquam Poëta adſtans, etiam Iovis poteram fulmen contemnere. Sed ô ridiculum Amoris ſchema! Puella tam repentino infortunio perterrita, & malè mulctatum amaſium fugiens, corollam ſecuta eſt; & quaſi ſub eâdem Daphnes umbrâ tuta foret, collum meum invaſit. Ego admirans, & repugnans, Erras, inquam, ô virgo: mea mihi è TVRRIANIS Inſubribus Charite eſt, ſacro & perenni nexu juncta. Sed tu ſi formæ quæris laudem, hic quem vides Poëta eſt; ſi amatorem, nullis adhuc vinculis ligatur: & ſimul ad Aderbam trāſire puellam juſſi. Illa cùm reſpiceret, nec videretur plenam ingenio faciem, primáque adhuc lanugine

venu-

venuſtam ſpernere, repente à robuſtiſſimo lixâ comprehenditur media, & in accumbentis laſcivum Comi gremium defertur. Interea verò animum Pſeudopoëta collegit, & pugnantium cuidam ollam eripiens, validiſſimâ manu in Laopyrgum detorſit. Sed ille celeri flexu declinans impetum, ſubduxit ictui caput, & evaſit. Volat teli aut ſaxi inſtar olla, & velut nervo adacta, ac planè è catapultâ emiſſa, medium agmen non ſine fragore collidit. Ergò ſternitur ipſe Hylæus, & caſu ſuo proximos aliquot unà trahit, quibus infirmiorem ſtatum natura fecerat, è gente Claudiorum. Hinc acrior pugna, cùm alii majorem à jacentibus vim arcerent, alii vindictæ ſtimulis in Chæreſtratum agerentur. Quid verbis opus eſt?

Pro ſe quiſque id quod quiſque poteſt
& valet,
Edit, ferit.

Ac ne mulierum quidem clamor aciem

aciem deſtituebat: aliæ ejulatu ſanguinem ſuorum proſequi, aliæ ceu Bacchantes quædam Bacchæ dimicantium furorem accendere, imò pugnare; quas anus, ſimiam iterum trahens, concitabat. Nec contenta turpi clamore rabiem ſuam effundere, oſtiarii perticam è quâ ludos paulloantè exhibuerat, rapit, & in adverſos dirigit. Quia ligneus cuſpidem meniſcus obtexerat, & telum parmula obtuſum fecerat; transferre formam ſuam videbatur lena velle, omniũ nq; vultus umbone complanare. Prorſus, tanquam in hoc ipſo prælio naſum vindicaret; permiſcebat omnia, & nunc illum, nunc iſtum hoſtili ligno feriebat. Hanc inſaniam cùm & Hylæi ſodales duo non ſine vulnere excepiſſent, validiſſimi juvenes, perruptâ acie, anum invadunt, & fruſtra reluctanti, ad exemplum narium, aurem utramque præſcindunt. Illa quiritare & ejulare, quantum voce poterat: & in vindictam ocyùs ne-

ſcio è quâ latebrâ, adulterorum manus non ignobilis proſiluit; inter quos & miles ille, qui daniſtæ uxorem corruperat: ac videbatur non aures modò, ſed ipſum quoque aniculæ naſum ab aduerſariis exigere; quaſi tam ſtrenuo facinore in complexus iterum dominæ iturus. Vt breviter dicam, Martis hæc quædam ſpectacula erant. Iam menſæ ceciderant, & extrema bellaria proculcata, auxerant triſtitiam ſcenæ. Nam paraſiti aliqui

—*Moloßici,*

Odorificique, & multum incomedißici,

quibus ſolenne colaphos perpeti, & frangi aulas in caput, amittere vitam, quàm prædam malebant; & pro epulis, imò cum epulis occumbere, dulce & decorum videbatur. Erat etiam qui tripode ictus elideret, qui veru vim arceret, qui palâ aut piſtillo injuriam vindicaret. Nemo non armatus ſæviebat. Dum ſpectamus, ecce familiaris noſter PANIPERCHES, rectiſſimi ingenii

nii animíque vir (cui non unam Lauream Muſæ Vernaculæ debent) è Porticu in triclinium , & ad nos venit. cúmque repentinum hunc tumultum propiùs miraretur, pænè in diſcrimen impetu pugnantium abſtractus eſt. Sed accurrens Aderba, ſtrenuámque amico pereunti opem ferens, è mediâ Paniperchidem turbâ eripuit, & in Porticum reduxit. COMVS verò, miſſis jam deliciis, ut tumultum ſedaret, in mediam ſe furentium turbam immiſit;& exſertâ voce, Quid hoc flagitii, inquit, ô Cimmerii?

Natis in uſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare Thracum eſt: tollite barbarum
Morem, verecundúmque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Plura in hanc ſententiam erant; quibus tamen leniri exulcerati utrimque injuriis animi nequaquam poterant. Creverant iræ, & extremam aliquam ruinam minabantur. Numen, quia negligi, imò ſperni ſe vidit, cum LVXV LASCIVIA-

QVE evanuit. Ergò magis miſceri & confundi omnia; & quaſi arma etiam furori deeſſent, ad faces tedáſque itum, & quicquid erat luminis, pugnando extinctum eſt. Tum Nox, Tenebræ, & nigra omnis turba, quæ in veſtibulo Regiæ remanſerat, irrupit; & eſſe, quicquid apud Cimmerios fuerat, deſiit. Ego ex umbrâ, ſilentio, & ipſo Somno emergens, ad novam lucis uſuram reverſus ſum.

FINIS.

CANDIDO LECTORI.

SOMNIVM narravi Lector;&, ut argumenti fictio ſtilum produxit, diro ſub finem terrore cruentum. an igitur expiandum? Vos Dii Tutani, & Averrunci adeſte: ſed tu molam puer ſalſam adfer, ſeu puram ex inquilino flumine aquam. An potiùs infelicem è ſilvâ vicinâ ſtipitem, ut crucem Calumniæ figam, & petulantiſsimis Calumniæ Myſtis? O Candor! ô Veritas! quid non paucorum, & vel idiotarum garrula improbitas audet, cùm mentiri impunè cœpit! Tacere, quamdiu ingenii & eruditionis modulus ſugillatur, poſſum: cùm vita, mores, animíque indoles, loquendum eſt. Morbum & ego vulgi profani novi: ſolet inſultare: ſed ſilentium animo malè conſcio imputat. Vnde præceps rumor, ſi liberâ graſſetur viâ, obnoxiam innocentiam rapit: at quoties pudorem vis veritatis & reſponſio mentienti incutit famæ, in libertatem

inconcuſſa redit virtus , & invidiam diſsipat. Sed nunc , quia huc me cogunt, obſtaculum impura illa , & viperea linguæ inveniant : illæ nemini , famæ , & tranquillitati meæ per merum Livorem infeſtæ . Obſtaculum , inquam , hanc Epiſtolam, A SENATU MEDIOLANENSI AD ORDINES BRABANTIÆ *miſſam: cujus ego exemplar ab Ampliſſimo Viro & Equite* PHILIPPO MASIO , *eorundem Ordinum Conſiliario & Graphiario accepi. Tu vide , Lector, & ſalve.*

A M-

AMPLISSIMIS
ORDINIBVS BRABANTIÆ.

Ampliſſimi ORDINES,

ERYCIVM PVTEANVM, veſtratem, Virum probum, doctum, & eloquentem, civitas hæc decem ab hinc annis in Italiam venientem prima excepit, novit, amavit, fovit. Is, biennio hîc ferè tranſacto, quod propoſitum in animo diu habuerat, Italiam luſtravit, Paviíque ſtudiorum gratiâ alterum biennium conſedit, unde huc à nobis ad publicum munus artis oratoriæ Iuventuti Mediolanenſi tradendæ cum honorifico ſtipendio fuit evocatus. Quo in loco integrum ſexennium docuit, magnâ cum ſuâ laude, magnâ item cum approbatione noſtrâ, totiúſque civitatis voluptate atque utilitate. Interim verò, famâ viri ſcriptis etiam editis percrebreſcente, Civitate Romanâ do-

natus eſt ; & paullopòſt à Potentiſſimo Rege noſtro Catholico Hiſtoriographi hujus Provinciæ Mediolanenſis titulo, amplo cum honorario inſignitus. Vxorem apud nos duxit honeſtam, honeſto loco natam, ac benè moratam, ex quâ geminam ſuſcepit prolem, utramque maſculam; ut meritò jam civis in hac urbe, non hoſpes habeatur: in quâ etiam, nequid ad plenam doctrinæ laudem deeſſet, ab Ampliſſimo Iuriſconſultorum Mediolanenſium Collegio Doctoralem Lauream ſolenniter adeptus eſt. Nunc à vobis, Ampliſſimi ORDINES, Lovanium accerſitus, ſupplex à nobis miſſionem petiit, quibus operam ſuam in aliquot adhuc annos jam antea locaverat; teſtans ſe, niſi in Patriam vocaretur, nunquam nos deſerturum; quos tamen animo ſemper ſit complexurus. cui cùm nihil unquam, quod cuperet ab hoc Ordine fuerit denegatum, ne hoc quidem, licet nobis, Reiſque huic publicæ

blicæ perincommodum, negare potuimus; præſertim cùm non ad exteros migret, ſed ad ſuos; & ad eos, qui ſub tutelâ ſunt ejuſdem Potentiſſimi Regis noſtri Catholici. Illum igitur, tametſi nobis ex contractu auctoratum, eâ obligatione ſolvimus, arbitratúque ſuo ad vos abire permiſimus, bonis ominibus ac litteris hiſce noſtris eum proſequentes, quibus (abundantiâ potiùs amoris, quàm neceſſitate ullâ poſcente) illum ex animo vobis commendamus. D. O. M. vos Ampliſſimi ORDINES, diu incolumes ſervet. MEDIOLANI, die VII. Octobris, M.DC.VI.

Præſes, & Senatus Regius Provinciæ Mediolanenſis.

Subſign.

Io. Bapt. Saccus.

AD CLARISS. VIRVM

ERYCIVM PVTEANVM,

CIVEM PATRICIVMQVE ROMANVM,

& Hiſtoriographum Regium,

Cùm denuò COMVM ederet,

ELEGIA.

ERYCI, *Latiæ cui jam facundia linguæ*
Eloquii faſces imperiúmque dedit;
Cujus ab occaſu nomē ſpatiatur ad ortū,
Quáque tegunt Geticæ rura peruſta nives;
Quo duce ſurgētis tetigi libamina famæ,
Creſcit & auſpiciis gloria vecta ſuis:
Sint quibus utilitas legem præſcribat agendi,
Et ſapiant lucro quòd ſatis eſſe putēt,
Verſáq; ſollicitas oſtētet charta calēdas,
Et repetat digiti mobile fœnus iter:
Cùm tamen & virtus, & amor te tangat honeſti,

Aurea

Aurea Saturni tempora totus agis.
Fortunáeque minas, animóque admittis eodem
Munera, & ambiguas ſtantis in orbe vices.
Nec fora, nec leges, rabioſáve jurgia palles,
Fortia nec timidis verba dolẽda reis.
Sive Hyades, pluviúsve Noto comitatus Orion,
Sive minetur hiems, Erigonésve canis;
Leniter irriguos demergit ſomnus ocellos,
Plenáq; tranquillæ tẽpora noctis agis.
Nec ſubit Aſſyriâ merces portãda carinâ,
Nec quod in aurato Mæonis amne legit.
Sed faciles Divi, blandáeque Heliconis alumnæ,
Objiciunt animo Somnia læta tuo.
Obſcuráſque domos luſtras, viduatáque Phoebo
Tecta, nec obliquis picta ſororis equis.
Aurea quò nunquã tacitâ ſpatiãtia nocte
Agmina, cõpoſito tramite veſper agit.

Quò

Quò neq; purpureo ridẽs nitidiſsimus ore
Spectat ab Eoïs Lucifer ortus aquis.
Nec roſeis Aurora ſubit delata quadrigis,
Vtilius ſurgens à ſene diva ſuo.
Nox ibi perpetuâ veſtit caligine cælum,
Qualis & Atræas cõdidit aura dapes.
Nulla pruinoſis errant animalia campis,
Nullaq; frõs tumido ſibilat acta Noto.
Non avis obloquitur, nec opacis abdita ſilvis
Mæſta ſuũ repetit Daulias ales Itim.
Sed tamen & teneri paſsim ſpectantur amores,
Et jocus, & verbis gratia mixta ſuis.
Lætáq; criſpantes Hebe turrita capillos,
Et quotquot comites aurea Cypris habet.
Hîc quoque (quis credat?) tardis convivia lychnis
Inſtruit à Como ducta caterva ſuo.
Qualia Threïciæ Rhodopæo culmine matres
Orgia nocturni plena furoris agunt.
Quæritur è denſis piſcoſi Phaſidos umbris

Rara

Rara avis, ut tardam provocet aſſa
famem.
Siquid Orontæis tẽpeſtas miſit ab oris,
Hoc ſapit, intactas nec ſinit eſſe dapes.
Pocula collucent variis cælata figuris,
Pérque manus patrio more frequenter eunt.
Fit ſtrepitus, ſertíſque nitent, myrrháque capilli,
Cũque ſuo Comus turba ſepulta madet.
At juvenes lepidíque ſedent, mixtíque puellis
Liberiùs madido quælibet ore ſerunt,
Vdáque confundunt pugnantibus oſcula linguis,
Vt numerũ perdant continuata ſuum.
Mille ibi nequitias placidi meditantur amantes,
Mille jocos, cauſſas mille lepôris habẽt.
Mille Venus, totidémque puer citus excitat ignes,
Mille pharetratus fœdera nectit Amor.
O mihi ſic faciles ſi ſint, in amore puellæ
Blandáque laſcivo baſia dente premam;

Si tibi Neſtoreos veniant, PVTEANE, *per annos*
Candida fatali ſtamina ducta manu;
Si tibi ſit ſoſpes conjux, ſi dulcia nati
Pignora, pérque ſui facta parẽtis eant;
Vtque facis, tardum producas nomen in ævum,
Effugiátque avidos pars tibi magna rogos;
Caſtaliaſq; petam duce te feliciùs undas,
Cultáque Theſpiacis culmina ſacra choris;
Tũc ego votivas ſuſpendã mille tabellas,
Nec paries noſtri non memor ullus erit.
Ante deos omnes verno de flore coronam
Crinibus imponam Cypria Diva tuis,
Aſſyrióque madens lacrymatâ cortice myrrhâ,
Concipiã tacitas nõ ſine thure preces.
Téque tuúmque colam toties Amathuntia natum,
Quot mihi purpurei ſunt in amore dies.

NICOLAI BVRGVNDI.

APPROBATIO.

SOMNIVM hoc, titulum COMI, ſive PHAGESIPOSIORVM CIMMERIORVM præferens, ab ERYCIO PVTEANO, Linguæ & Eloquentiæ Latinæ in Academiâ Lovanienſi Profeſſore publico ſcriptum; *quia in promiſcuos orbis mores, & ævi noſtri Luxum, præſertim Convivalem, nullius Gentis aut Vrbis dehoneſtamento ludit*, dignum cenſeo quod in lucem exeat, cum fructu & voluptate publicâ legendum. Lovanii, IV. Non. Iunii. cIↃ. IↃC. VIII.

GVILIELMVS FABRICIVS *Noviomagus, Apoſtolicus & Archiducalis Librorum Cenſor.*

SVM-

4257.
3
1825.

SVMMA PRIVILEGII.

Sereniſſimorum Principum ALBERTI & ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ, Archiducum Auſtriæ, &c. Diplomate cautum eſt, Nequis in provinciâ Brabantiæ, locíſque Tranſmoſanis ERYCI PVTEANI COMVM, ſive PHAGESIPOSIA CIMMERIA, SOMNIVM, à Cenſore Apoſtolico & Archiducali permiſſum & approbatum, præter voluntatem GERARDI RIVII, Typographi & Bibliopolæ jurati, proximo ſexennio imprimat; aut alibi impreſſum huc inferat, vendátve. Qui ſecus faxit, confiſcationem librorum, aliámque incurret mulctam, ipſo Diplomate expreſſam. Bruxellæ, IV. Eid. Iunii, Anni cIↄ. IↄC. VIII.

Subſignat.

Buſchere.

82

cl

F.

Henry van der Putte
Henri Dupuy